

Digitaliseret af | Digitised by

**DET KGL.
BIBLIOTEK**

Royal Danish Library

Forfatter(e) Author(s):	Bungener, Felix.; oversatte af Oscar Arlaud.
Titel Title:	<u>Julefortællinger for Store og Smaa</u>
Udgavebetegnelse Edition Statement:	2. Udgave.
Udgivet år og sted Publication time and place:	Kjøbenhavn : F.H. Eibes Forlag, 1882
Fysiske størrelse Physical extent:	234 s. :

DK

Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

The work is free of copyright. You can copy, change, distribute or present the work, even for commercial purposes, without asking for permission. Always remember to credit the author.

58. - 235.

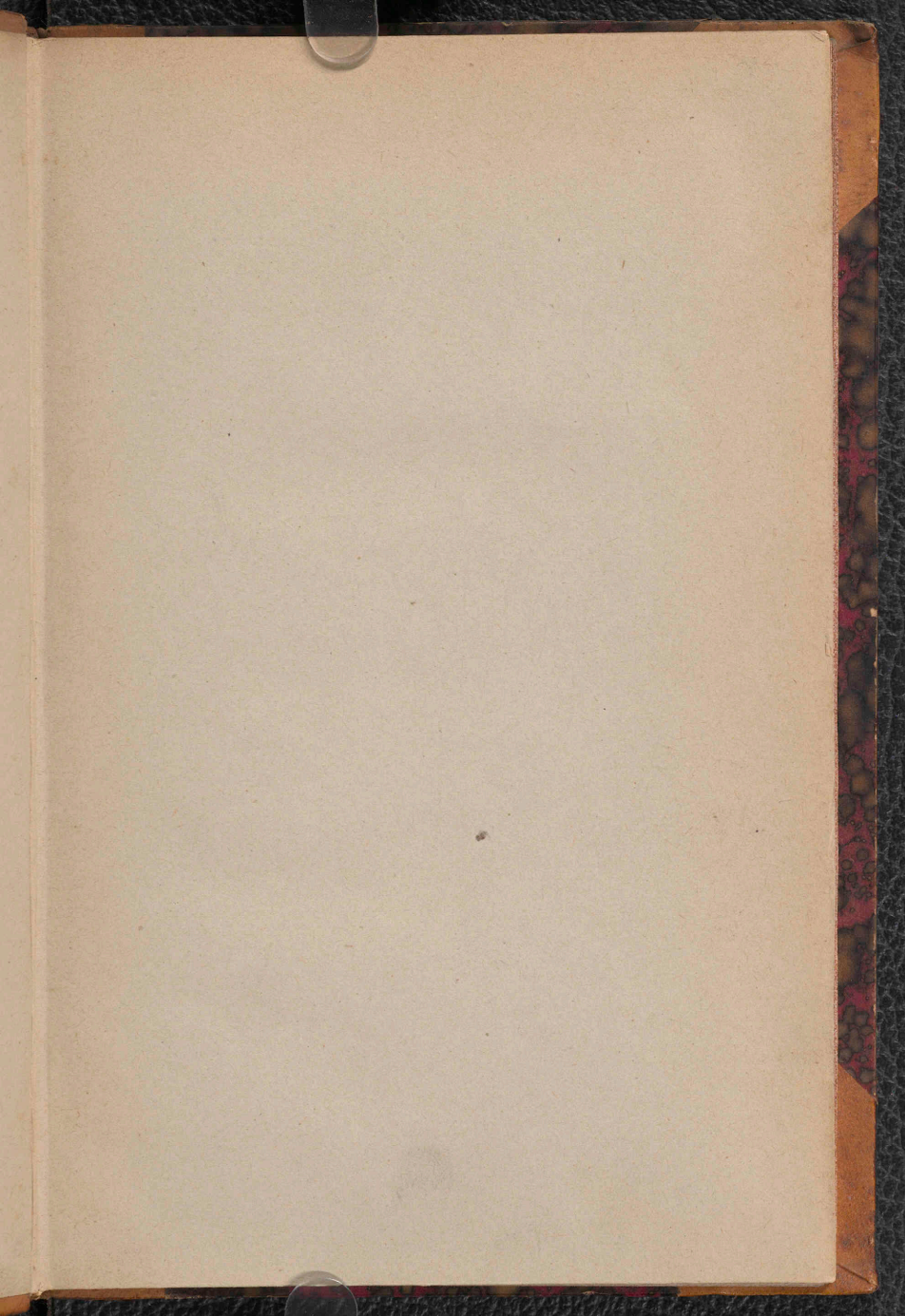
DET KONGELIGE BIBLIOTEK
DA 1.-2.S 58 8°

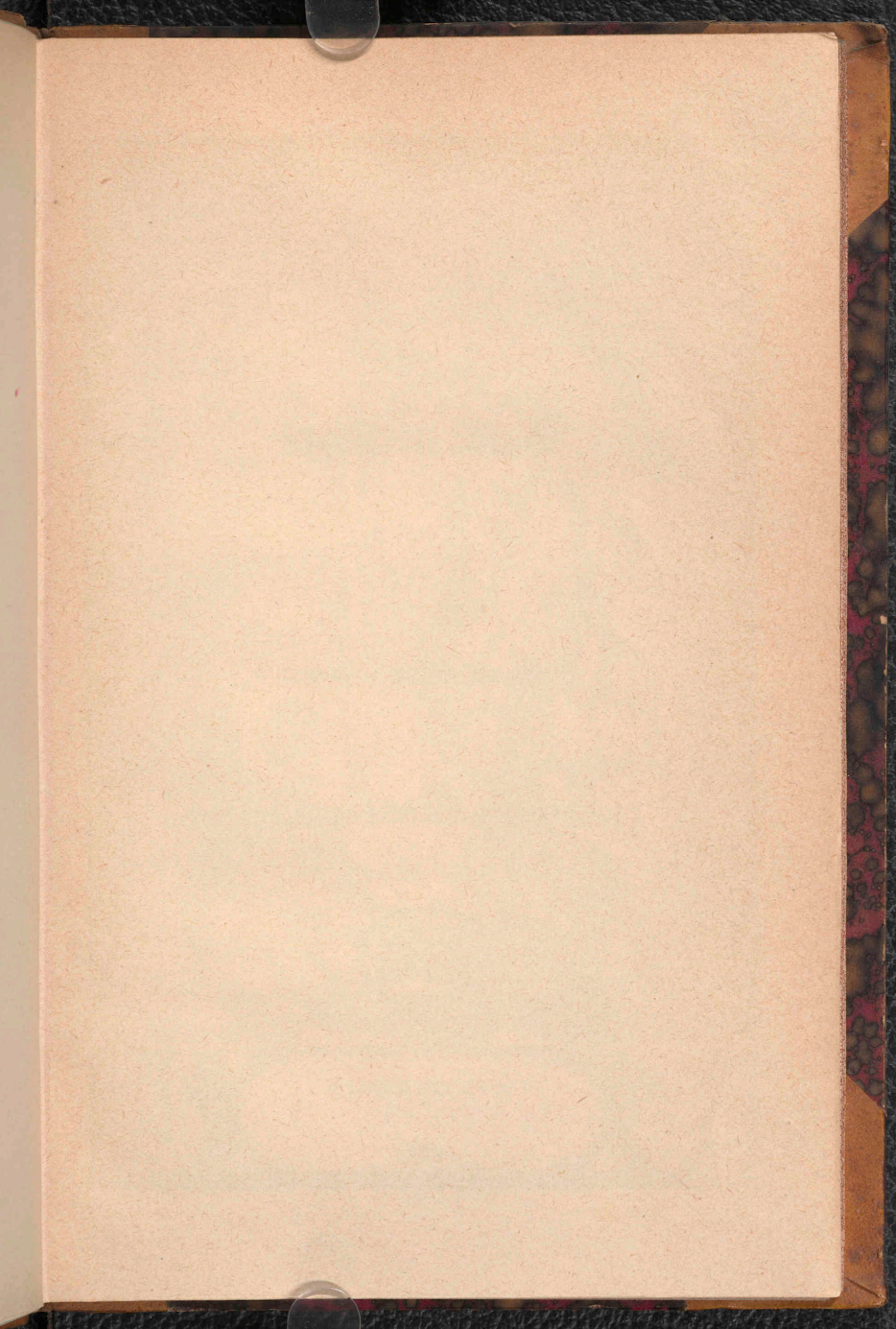

1 1 58 0 8 10667 7

+ Rex

JULEFORTÆLLINGER

FOR

STORE OG SMAA.

AF

FELIX BUNGNER.

OVERSAT AF OSCAR ARLAUD.

2den UDGAVE.

MED EN MÆNGDE ILLUSTRATIONER I TRÆSNIT.

KJØBENHAVN.
F. H. EIBES FORLAG.

1882.

JULIUS FORTMELLINGER

XXXIX BUNDLES

NO. 1000

1880

JULEFORTÆLLINGER

FOR

STORE OG SMAA

AF

FELIX BUNGENER.

OVERSATTE AF

OSCAR ARLAUD.

2den UDGAVE.

MED ILLUSTRATIONER I TRÆSNIT.

KJØBENHAVN.

F. H. EIBES FORLAG.

TRYKT HOS NIELSEN & LYDICHE.

1882.

A REPORT BY

STORE OF

PLANK

ON

THE

STATE

OF

FORORD.

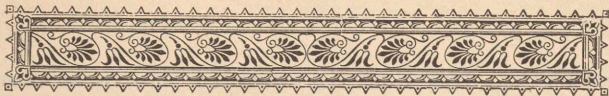

Fra 1859 og indtil sin Død udsendte Bungener jævnlig ved Juletider en lille Fortælling, som han kaldte „Nogle Blade for Børn“ eller „Nogle Blade for Alle“, og i hvilken han benyttede en eller anden historisk eller selvopfunden Begivenhed til at indprente Betydningen af den forestaaende Højtid. Det er disse Fortællinger — med Undtagelse af en enkelt af en noget anden Karakter — som her paany udgives under Titlen: „Julefortællinger for Store og Smaa“. Efter Forfatterens Død 1874 udkom de samlede i Originalsproget som „Juleminder“; men jeg har foretrukket at beholde den Benævnelse, under hvilken de herhjemme have vundet en almindelig Udbredelse, siden de første Gang, med Forfatterens Arvingers Tilladelse, udkom i 1875 og 1876.

Oversætteren.

EN JULEHØJTID UNDER KORSET.

EN JULEHOLDT UNDER KORSET.

1.

— Stille! Hør! En Hest!

— Jeg hører Ingenting.

— Jo vist er det en Hest. Sneen dæmper Lyden af Hovslagene; men

— Skulde det nu endelig være ham?

— Gud give, at det var saa vel!

— Det er ham, Moder, det er ham! sagde to Børn, der kom eller rettere styrtede ind.

— Gud være lovet! Men hvor komme I fra, Børn? Have I set ham?

— Han rider op ad Højen.

— Have I set ham?

— Ja, fra Taarnet.

— Ved Nattetid?

— Det er jo stjerneklart, og desuden

— Hvilket?

— Vi holde altfor meget af ham til at vi skulde kunne have taget fejl.

Moderen smilte.

— Børn! Børn! det er netop, naar man elsker, naar man ønsker, at man tager fejl. Men nu Det

er ham Han rider ind i Gaarden Nu kommer han herop Tænd! tænd hurtig!

Og, da den Nyankomne kom ind i den store Sal, fandt han den oplyst af de glade Straaler fra Juletræets Lys.

Men hvem var da denne Nyankomne?

Vi ville gaa nogle Øjeblikke tilbage i Tiden og stige op i det Taarn, som de to Børn kom fra.

Taarnet var et af dem, der knejste paa Slottet Hussinecz i Bøhmen; de to Børn vare Lehnsherrens Søn og Datter, Karl og Frieda.

Hvis vi havde kunnet høre dem der, vilde deres Samtale snart have underrettet os om Meget. Der gives Tidspunkter, hvor Børn tidlig begynde at se Alt og forstaa Alt, og det var netop da et af disse Tidspunkter, endskjønt man kun var naaet til Aaret 1413. En betydningsfuld Forstandens og Hjertets Opvaagnen havde i nogle Lande afløst Middelalderens tunge Søvn, og alle disse vaagne Øjne vare rettede hen imod Kirken, dens Læresætninger, dens Overhoved, St. Peders foregivne Efterfølger. Hvormange Vildfarelser vare ikke blevne opdagede! Hvilke Uordener! Hvilket Despoti! Men tillige hvilken Tørst i mange Sjæle efter at indsuge Evangeliets rene Luft!

Vore to Børn havde indsuget den hos deres Fader, en Ven og Beskytter af Bøhmens Reformator, Johannes Husz, der var født i Landsbyen tæt ved. De kjendte den store Doktor; de elskede ham — og I have uden Tvivl alt gjættet, at den Mand, de ventede, det var ham.

Husz skulde altsaa komme, men som Flygtning, lyst i Band af Ærkebispens i Prag og truet med at se sit Værk ødelagt.

Og det var det, vore to Børn havde talt om i Taarnet, medens de ventede paa ham. De forstode, som jeg har sagt, Meget; kun Eet forstode de ikke, især den unge Dreng: det var, at man kunde hade og forfølge en saadan Mand. Bestandig gjentog han i

sin Troskyldighed: „Han vil jo ikke Andet, end hvad der er godt; han vil have, at man skal gaa til Jesus, til hans Ord; naar han taler om Himlen, kunde jeg høre paa ham en hel Dag!“ Søsteren, der ikke var mindre troskyldig, men et Par Aar ældre, skimtede lidt bedre de sande Grunde. „Der er,“ sagde hun, „slette Præster; endogsaa de gode ville ikke have, at man skal gaa til Himlen uden igjennem deres Hænder. Paven har, efter deres Mening, Nøglerne dertil; Paven har betroet dem Nøglerne — og Doktor Husz tager dem fra dem for at give dem tilbage til Jesus alene. Og han tager, som du veed, mange andre Ting fra dem. Han vil ikke have, at et Menneske skal bilde sig ind at kunne frembringe Jesu Legeme. Han vil ikke have, at et Menneske skal kunne tilgive Synder. Han vil ikke have, at Messer og Syndsforladelse skulle sælges. Han siger, at et slet Menneske ikke i Sandhed kan være Præst, — og du veed jo, at det sletteste Menneske, der maaske findes i hele Kirken, det er . . .

— Ærkebispens i Prag?

— Nej.

— Doktor Palecz?

— Nej.

— Hvem da?

— Det er jo Paven, Johan XXIII.

— Jeg vidste det nok, men jeg turde ikke sige det.

— Du er heller ikke nogen Johannes Husz. Han har turdet sige det, og . . .

— Og han vil komme til at bøde derfor.

— Ti stille, Broder! Gud vil nok vide at . . .

Dog nej; Gud har maaske udset ham til Martyr Gud har vel Ret til at fordre, at enhver af hans Tjenere skal være rede Har Gud ikke sendt

Hun tav. Har Gud ikke sendt hun vilde til at sige sin Søn; men, førend Ordet kom over hendes Læber, var hendes Hjerte pludselig blevet opfyldt af dette store Minde: — Jesus, der kom for at lære sine Disciple at dø. Ja, unge Pige, Gud har sendt sin Søn; og nu er den Time kommen, da den forbavsede Jord skulde til at bæve ved hans Komme.

Hun kastede sit Blik ud over Landskabet. Ak! det var ikke det gamle Judæa, og Natten lignede ikke synderlig hin Hyrdernes lune Nat. Fra Taarnets Fod til Horizonten var Alt bedækket af Sne. Nogle Fyrretræer, hvis Grene Vinden havde rystet, ragede sorte frem hist og her og gave Sletten Udseende af en vidtudstrakt Kirkegaard. Forresten rørte ikke en Vind sig nu, og der hørtes ikke en Lyd. Det var et af disse Øjeblikke, hvor man, naar Hjertet i Forvejen er bekymret, ikke mere fatter, at Solen nogensinde har smilet til Jorden, eller at den igjen skal smile til den.

Vor unge Pige kunde have undgaaet dette Indtryk. Der forberedtes jo en Fest paa Slottet, og selv i Landsbyen straaledede mere end eet Vindue, thi ved Juletid er der Glæde for Alle. Men hun søgte ikke Glæden. Hun var ganske opfyldt af, hvad hun havde hørt fortælle om de Tider, der nærmede sig, om de Lidelser, der ventede hendes Fædreland, fordi det havde villet løfte Kristi sande Fane. Hendes Øjne søgte

altsaa kun hen til det sørgelige Landskab; hun saae deri et Billede paa denne syndige Verden, som ved at udslukke Retfærdighedens Sol fordømte sig selv til en evigvarende Sløvhed. Og Kristi Vugge, som hendes Tanke havde skimtet, indhylledes i et dunkelt Skjær. Hun tænkte: „Hvad Andet vil Kristus faa at gjøre end at dømme Verden og straffe dem, der have omstyrtet hans Throne!“

Men, medens Søsteren haardnakket vedblev at se paa Jorden og Sneen og Ensomheden og Døden, havde Broderen set højere op, og den stjerneklare Himmel havde givet ham andre Tanker. En Julehøjtid af Fred og Kjærlighed var straalende oprunden i hans Sjæl. Ogsaa han havde hørt tale om de frygtelige Tider, man vilde komme til at gaa igjennem; men i sin mere enfoldige Tro gik han foreløbig helt op i de kjære Erindringer om den gamle Julefest.

— Søster, sagde han, hvor jeg vilde gjerne finde . . .

— Hvilket?

— Stjernen, du veed nok, de tre Visers Stjerne.

— Jeg ogsaa.

Hun faldt igjen i Tanker.

— Søster, hvor var den? Veed du det?

— Nej.

— Jeg søger bestandig efter den. Jeg vilde saa gjerne kunne sige til mig selv: „Der er den Stjerne, der saae Jesusbarnet!“

— De have alle set ham.

— Tror du? . . . Ja, det er jo ogsaa sandt . . .

de vare der jo alle som i Dag. O, Søster, synes du ikke, at de tale til os? Der staar i Psalmen, at de forkynde Guds Ære. Det er hans Godhed den Dag i Dag, de forkynde, ligesom de forkyndte den for fjorten hundrede Aar siden. Intet forandres deroppe

— Du har Ret, Broder; Intet forandres ... og Guds Godhed endnu mindre end disse Stjerner, som forkynde den. Jeg har havt Uret i kun at ville betragte denne hvide, døde Slette. Jesus vil komme, som altid, blid og god; han vil, som altid, komme og tage Bolig i de trofaste Hjerter. Og der er trofaste Hjerter til; der er dem, der, som Paulus siger, altid glade gaa den gode Strid i Møde ...

— Og den Gladeste, Søster, det veed du nok, det er ham, vi vente.

— Og, hvis han nu ikke kom! hvis man havde grebet ham undervejs!

— Du falder altid tilbage. Hvis han ikke kom, hvis man havde grebet, ja endogsaa dræbt ham ...

— Sig ikke det!

— Saa vilde Gud sende os en Anden. O, hvis jeg blot var femten Aar ældre! ...

— Det var ret, Broder, det var ret! ... Men ... hører du? ...

— Søster, det er ham!

Og vi have allerede set de to Børn skynde sig ned fra Taarnet ind i Salen for at melde Johannes Husz's Ankomst.

Han kom altsaa ind. Med ham fulgte hans Ven Johan Chlum, Manden med det ædle Hjerte og den stærke Kaarde. „Eders Kaarde, den maa I ikke drage for mig,“ havde Johannes Husz sagt til ham, da han forlod Prag. Men Chlum vilde gjerne have draget den; han havde gjerne ladet sig dræbe for at bevare Husz for Bøhmen.

Og der var hér flere end een af disse ædle Borggrever, der i ham saae deres Lands Lys og Stolthed. Niklas af Hussinecz havde indbudt Slægtninge og Venner, Alle hørende til den trofaste Flok, og Alle havde de nu i en Time ventet med Glæde og Ængstelse. Omkring Borgfruen saas flere adelige Damer; rundt om Juletræet bevægede sig denne smilende Krans, der passer saa godt omkring det, disse klare og livlige Øjne, i hvilke det saa smukt afspejler sine Lys — jeg mener Eder, mine Børn, det vil sige Eders Forgængere for fire Aarhundreder siden, thi jeg har jo sagt Eder, at vi befinde os i Aaret 1413. Alle disse Børn, saavel som de to, med hvilke vi alt have stiftet Bekjendtskab, vidste godt, hvem Johannes Husz var; alle, selv de mindste, knyttede til dette Navn en ubestemt Forestilling om et stort Værk, der skulde udføres, en stor Kamp, der skulde bestaa under Korset.

Al Latter forstummede altsaa, og alle Stemmer tav, og, da Lehnsherren gik Husz i Møde og rakte ham Haanden, standsede Husz paa Tærskelen, foldede sine Hænder og sagde:

— Fred være over dette Hus!

— Den vil være der, den er der alt, siden I er her. Hvor vi have været ængstelige for Eder!

— Gud vaagede ...

— Og Eders Moder bad.

Midt imellem de adelige Damer sad der nemlig en gammel Kone, klædt som en tarvelig Bondekone, men med et forstandigt og bestemt Blik. Og dette Blik tolkede, hvad hun var. Det var hende, som, skjønt fattig og Enke, havde opdraget sin Søn, først i Guds-frygt og dernæst i Følelsen af at have et stort Hverv at udføre. Hvem havde ikke hørt fortælle, at hun, da hun selv førte ham til Universitetet i Prag, havde medtaget en Gaas, som hun vilde bede Rektoren ikke at forsmå, og at Dyret undervejs slap bort, og at den stakkels Moder heri havde set et ondt Varsel, og at hun havde kastet sig paa Knæ og bedt Gud om at betage dette Varsel dets Kraft, og at Navnet Husz, der paa Bøhmisk betyder Gaas, var et Minde om dette lille Eventyr? Men Intet er smaat, naar Gud tager sig af det. Gaasen havde taget Ørnens Flugt, og Ørnens Moder havde ofte skjælveth, skjønt hun takkede Gud.

Han saae altsaa, hvorledes hun udstrakte sine Arme imod ham; han løb hen til hende.

— Moder, Moder! Du har bedt til Gud? ... Jeg vidste det. Ja, naadige Herre, fortsatte han, idet han henvendte sig til Lehnsherren, naar Nogen beder for mig, især naar det er min Moder, siger en indre Stemme mig det. Jeg føler mig stærkere i Faren, dristigere ligeoverfor Gud selv til bestandigt at bede

ham om Mere. Ak! mine Brødre, lad os bede og atter bede! Det gjælder ikke blot om at styrke et skrøbeligt Menneske; det gjælder om at rive Kirken fra de Slette, Faarene fra Ulvene. Det gjælder om ... Men I veed rimeligvis ikke endnu det, som man fik at vide i Prag i Gaar. Man fik at vide ... Dog nej, nej. Det er, naar Alt kommer til Alt, ingen Nyhed. Afbryder ikke Eders Fest! En Psalme, Børn, en Psalme!

Og Børnene sang en Psalme. Det var Frieda, som havde lært dem den, en smuk Psalme, men sørgelig, passende til hendes Hjertes Stemning, da hun var oppe i Taarnet:

Han er født, Marias Søn,
For at lide, for at dø

Og længere hen:

Gaar, Hyrder, kun til Bethlehem;
Jeg, jeg gaar til Golgatha ...

Og tilsidst:

Den sande Julefest er under Korset!

Han havde i Begyndelsen hørt efter med det klare Blik, det paa een Gang alvorlige og blide Smil, som man næsten altid kunde være sikker paa at træffe hos ham; men lidt efter lidt forsvandt Smilet, og en Sky lagde sig om hans Pande. Frieda havde bemærket det; hun vedblev med sin klare Stemme at lede Sangen,

men ikke uden at tilkaste ham nogle ængstelige Blikke. Ogsaa andre havde lagt Mærke til denne Forandring, og, da man saa saae ham blive staaende stum, tankefuld, næsten mørk, istedenfor med Varme at takke den unge Flok, som han vilde have gjort enhver anden Dag — saa forstode Alle, at en pinlig Tanke rørte sig i ham. Frieda blev afvexlende rød og bleg; endelig udbrød hun:

— Mester, Mester! Jeg har voldt Eder Sorg; jeg har valgt daarlig

Og, idet hun vendte sig om til Børnene, sagde hun:

— En anden Psalme! Begynd paa en anden!

Men Husz sagde:

— Nej, Frieda, nej, ingen anden! Det er ikke dig, der har valgt; det er Gud. Han har ved din Psalme mindet mig om, hvad jeg vilde forsøge paa at glemme, idetmindste for i Aften. Tak, min Pige, Tak!

— Mester, sagde Lehnsherren, I ser det: det er umuligt at tie længere. Hvad skjuler I for os? Hvad det end er, saa er det jo Gud, siger I, som har bragt Eder tilbage dertil. Hvis der er Noget, som angaar Eder, saa angaar det sikkert ogsaa os. Børnene kunne vente. Tal!

— Der er sammenkaldt en Kirkeforsamling, sagde han. Til enhver anden Tid maatte man have glædet sig derover; nu vil en Kirkeforsamling kun kunne besegle Samvittighedernes Undertrykkelse. De ville knuse, sige de, de tre elendige Paver, der dele Kirken imellem sig; de ville gjenoprette Enheden, men det er den Enhed, der kvæler og ihjelslaar. Ak! Du arme

Herrens Kirke! Hvem skal befrie dig for denne mørke og ødelæggende Hær, for hvilken du kun er et erobret Land, en Hjord at klippe og at slagte! Der skal forsamles sex Hundrede, otte Hundrede, i Constanz, siger man, for i Fællesskab at forbande enhver Opvaagnen, enhver Frigjørelse. Ikke een Biskop, paa hvem Evangeliet kan stole, som vil hæve sin Røst paa Kirkeforsamlingen; ikke een Mund, som ikke er lukket i Forvejen eller rede til at lukke sig ved den første Trusel! Denne Krig, som de i saa mange Aarhundreder have erklæret Herrens Ord, den ville de begynde igjen mere heftig og mere haardnakket end nogensinde. Ak, du stakkels, stakkels Kirke, du Kirke for den lille Flok, du den gode Hyrdes Kirke! da vil du først ret komme under Korset, og dine skjønne Julehøjtider ville blive dem, Psalmen taler om.

Husz's Venner saae forbavsede paa hverandre.

— Mester, sagde Lehnsherren, I skjuler endnu Noget for os. Eders Tale plejer at være frimodigere. Eders mindste Ord er jo ellers en Sejrssang

— Og hvem siger Eder, at jeg tvivler om Sejren? Skulde Gud kunne overvindes? Hans Ord vil nok sejre, om end Alle de, der have taget det til Sværd og Skjold, skulde bukke under, den Ene efter den Anden. Det kommer med til Kirkeforsamlingen. Lukker man det ude, vil der nok findes En eller Anden, der vil skrive, var det end med sit Blod, Herrens Indsigelse paa Døren. Dog . . . nej . . . jeg tier; Gud vil nok vide at gjenfinde sine Stridsmænd paa Kampens Dag. Kommer, Børn, kommer, I, som skulle være disse

Stridsmænd efter os! Kommer! Julen under Korset kan endnu være Barndommens Jul

Han pegede paa de Gaver, der vare ophængte i Træet, og, da de bleve uddelte, saae han ved Træets Fod et stort Skrin med hans Navn paa. Paa et Tegn af deres Fader toge Karl og Frieda det og leverede det til Husz. Alle havde rejst sig, Alles Øjne vare fæstede paa ham.

— Her er, sagde Lehnsherren, det, som I nys kaldte de Helliges Sværd og Skjold. I den bøhmiske Adels Navn overleverer jeg dem til ham, som alt saa mange Gange har brugt dem saa godt. Vær saa god, Mester, luk op

Det var en pragtfuld, kongelig Bibel. Landets første Kunstnere havde sat en Ære i at arbejde derpaa. Bind, Spænder, Kolorering, Alt var beundringsværdig smukt. Skriftrækkene vare ligesaa regelmæssige, ligesaa skarpe, som om Bogtrykkerkunsten alt havde været opfunden. Endelig, trods Gregor VII, der for-dum havde forbudt Kong Wradislav II at tillade bøhmiske Oversættelser — var den paa Bøhmisk.

Husz aabnede den, og hans Øjne faldt paa et Sted hos Esaias.

— Ja, sagde han, her er det, det gode Guds Ord, mildt og dog kraftigt, elskeligt og dog mægtigt! I behandle mig som en Konge, mine ædle Venner, og jeg tør næppe røre ved en saa rig Gave; men den sande Gave, den ligger her i hver en Side, i hver en Linie, og den ville I beholde i Eders Hjerter, skjönt I give mig den. Jeg har slaaet op paa Lykke

og Fromme; jeg har fundet ligesom et Svar fra Herren paa alle de Spørgsmaal, der storme ind paa vore Hjerter, naar de store Uvejr nærme sig. Man spørger sig selv — hvor ofte har ikke ogsaa jeg spurgt mig selv derom, selv naar jeg forekom Eder opfyldt af Mod — man spørger sig selv, om Gud da virkelig har besluttet at overgive Verden til de Slette og Daarerne; man spørger sig selv, om man vilde være meget skyldig, hvis man lod det Ondes Bølger rase og ventede, til Gud viste sig. O vi Lidetroende! Gud er altid nærværende, altid synlig; det gjælder kun om at have Øjne at se ham med. Esaias, han saae ham; han hørte ham; han lader os høre ham. „Trøster, trøster mit Folk ... Taler kjærligen til Jerusalem, og raaber til den, at dens Strid er fuldendt ... Høet bliver tørt, Blomstret falder af, men vor Guds Ord bestaar evindeligen ... Som en Hyrde skal han vogte sin Hjerd, samle Lammene i sin Arm Hvorfor vil du, Israel, tale: min Vej er skjult for Herren, og min Ret gaar min Gud forbi? De, som forvente Herren, skulle fornye deres Kraft“

— Og se, nu er Eders Kraft fornyet, Mester! ... afbrød Johan Chlum. Hvor I dog forstaar at læse dette! Propheten lever op igjen i Eder, og jeg troede at høre ham ... Men ... I sænker Eders Hoved ... Hvad er det dog? I har slaaet op et andet Sted, og ...

— Og jeg har læst Følgende, mine Venner: „Jeg offres allerede, og min Opløsnings Tid er forhaanden“. I veed, hvem der har sagt det; jeg kjender En, som snart skal sige det. Hvad jeg skjulte

for Eder, det er dette: Jeg maa til denne Kirkeforsamling, og jeg maa derhen for at dø. Man opfordrer mig til at gaa, og jeg gaar. Fra alle Kanter siges der mig, at jeg ikke vil komme tilbage derfra ... jeg gaar.

Saa udbrød de Alle:

— I maa ikke gaa derhen! Hvorfor skulde I gaa? Hvad I kunde have at sige dem, har I jo alt for længe siden sagt i Eders Skrifter. Venter I, at en Eneste vil bifalde Eder, høre paa Eder! Hvorfor overlevere Eder i deres Hænder? Ja sikkert har man sagt sandt: hvis I gaar derhen, vil I ikke komme tilbage Tilhører det da Eder, dette Liv, som I saaledes vil lege med? Det tilhører os; det tilhører dette Folk, som begynder at aabne Øjnene for Lyset ...

— Dette Folk, mine Venner, skal maaske kaldes til at ofre Alt for Evangeliet. Bør jeg ikke foregaa det med et godt Exempel? Ak! Kjødet er skrøbeligt, det have I kun altfor godt set. Gud havde et Øjeblik overladt mig til min Skrøbelighed. Men jeg skylder ogsaa Eder et Exempel

— Mester, det har I længe givet os. Hvis I er i Live, er det ikke, fordi I ikke har trodset Døden. Husk ...

Og de gave sig Alle til at fortælle ham hans eget Levnetsløb. Havde han ikke, som ganske ung, da han læste om Martyren Laurentius, stukket sin Haand i Kaminilden, for, som han sagde, at se, hvor meget han kunde udholde? Havde han ikke i mange Aar hver Dag gjort sig fortjent til alle de Pinsler,

hvormed Rom truede ham? — Saaledes talte de, og, idet de henvendte sig til hans egen Samvittighed, opfordrede de ham til at spørge sig selv for Guds Aasyn, om det virkelig var Gud, der kaldte ham til Constanz, eller om det ikke var en Hovmodets Djævel, der fristede ham.

En hel anden Fristelse, Fristelsen til at høre efter, hvad de sagde, til at give efter for deres Bønner, begyndte at snige sig ind i hans Hjerte. Han saae paa sin Moder, ligesom for her at finde et Ly. Hun blev siddende ubevægelig, stum. Den modige Kvinde vilde ikke have sagt: „Gaa ikke!“ men at sige „Gaa!“ — det oversteg øjensynlig hendes Kræfter. Han saae paa den modige Johan Chlum. Denne vedblev at sige til ham, at hans Plads var i Bøhmen, at hans Liv tilhørte det bøhmiske Folk. Ene imod Alle, skræmmed, glad maaske — der er saamange Folder i vort Hjerte — ved ikke at finde Nogen, der gjorde ham det til Pligt at holde Stand, lod han til at ville give efter, han var lige ved at give efter ... og Alle gjentog glade:

— Han gaar ikke! Han gaar ikke!

Men da gik pludselig fra Træets Fod et Barn, Karl, hen til ham, saae ham lige ind i Øjnene og sagde:

— Mester, gaa!

Husz foer sammen. I dette klare Blik havde han set Guds Vilje, og blidt, glad, ligesom befriet for en skjændig og smertelig Tvang, svarede han:

— Du har Ret, mit Barn, jeg gaar.

2.

Saa ville vi da ogsaa gaa til denne By Constanz, hvor Husz havde lovet at indfinde sig.

Han er der. Vi ville opsøge ham der, hvor han havde set sig selv i Forvejen: under Korset og med Døden for Øjnene.

Se, nær ved Rhinen, denne gamle Klosterbygning, og, i et af Taarnene, dette Vindue med de stærke Jernstænger. Der sidder en Mand, lyttende sørgmodig til Flodens Brusen.

I hans Sind ruller ogsaa, som en Flod, Erintringen om et mindeværdigt Aar, fra Julen 1413 til den Jul, der kommer i Morgen, Julen 1414. Siden hin Dag, da et Barns Stemme for ham havde været Guds Stemme, havde Gud rundelig forud betalt ham det Offer, han forud havde fuldbyrdet i sit Hjerte. Han havde vel til sin store Sorg mistet sin Moder; men denne rene Sjæls Bortgang havde ligesom bedre vist Sønnen Vejen. Ved hver Dag lidt mere at bryde den romerske Myndigheds Aag havde han hver Dag i Evangeliet fundet en eller anden Sandhed, en eller anden Naadegave paa ny; hver Dag havde ogsaa hans Ord vundet mere Indgang i Sjælene. Ikke blot Bøhmen, men hele Evropa bævede ved Johannes Husz's Navn, og, da han tog afsted til Kirkeforsamlingen, havde hans Rejse kun været eet langt Triumftog, der i selve Constanz afløstes af Folkets begejstrede Modtagelse.

Derfor tænkte han ogsaa med from Glæde tilbage

paa den Dag, som Aaret nu havde bragt tilbage, paa den Aften, da Gud havde mærket ham med Apostlenes, med Martyrernes Stempel. Men i denne Glæde blandede der sig andre, smertelige Tanker, og Julehøjtiden havde i nogle Dage gjort hans Fængsel mørkere. Han skulde ikke se den straalende med de vante Lys; ingen Ven skulde bringe Højtiden det Liv, som disse Lys ere et Sindbillede paa, denne Hjerternes hellige og milde Oplysning. Han vidste til sin store Trøst, at ingen af Vennerne havde forladt ham. Han vidste, at Niklas af Hussinecz, Johan Chlum, Heinrich af Lutzenbock, Flere maaske endnu, der vare komne til Constanz med ham eller efter ham, vilde være hos ham i Tankerne, nær ved ham, maaske ved Foden af Taarnet, hvor de saa ofte havde været. Men at se dem var umuligt; tale til dem ligesaa umuligt, thi Soldater passede paa Nat og Dag, selv bevogtede af Munkene.

Og det var ikke uden Grund, at Munkene vaagede over Soldaterne; thi Soldaterne vare, ligesom Adelen og Folket, i Almindelighed for ham. Alle dem, som havde havt Lejlighed til at se ham, siden han var kommen under deres Bevogtning, havde han iøvrigt vundet ved sin Blidhed, ved sin Frimodighed, og iblandt de Skrifter, han forfattede i sit Fængsel, ere flere tilegnede en eller anden af disse simple, men rettænkende Mænd, der, saa godt de formaaede, lindrede Fangens Skæbne.

Han havde faaet at vide af dem, at Kejseren vilde komme til Constanz, sandsynligvis Juleaften. Og medens han hengav sig til sine Tanker, blandede der sig ganske rigtig i Rhinens ensformige Brusen andre først ubestemte, saa tydelige Lyd, Leveraab, Trompetskrald, Hestetrav. Det var aabenbart Kejseren, der kom.

Kejser Sigismund! Han havde egenhændig underskrevet det Lejdebrev, der tilstod Johannes Husz fuld Frihed i Constanz. Paven havde sønderrevet dette Løfte, udleveret Johannes Husz til Kirkeforsamlingens Had — og Kirkeforsamlingen, der var saa retfærdig stræng ligeoverfor Pavens andre Forbrydelser, havde i denne nye Forbrydelse kun set en ulastelig og hellig Handling. Først forbittret, havde Kejseren lidt efter lidt laant Øre til den ugudelige Sætning, som Kirkeforsamlingen skulde slaa fast i et Dekret: „en Kjætter staar udenfor Lovene, og det Løfte skal ikke holdes, som gjør Kirken Skade.“ Der var altsaa ingen Hjælp at vente fra en Fyrste, der nu var i disse afskyelige Herrers Vold. Han havde billiget Fængslingen; han vilde ogsaa billige Døden.

Larmen voxede, kom nærmere. Husz havde først sagt til sig selv: „Jeg vil ikke prøve paa at faa ham at se“; saa gik han alligevel hen til Vinduet, da Døren pludselig aabnedes bagved ham. Det var Doktor Stephan Palecz, Husz's Landsmand, men en af hans argeste Fjender.

Man frygtede for, at Kejseren skulde fortryde den Billigelse, der var fravristet hans Svaghed; man sendte

Palecz, for at han skulde prøve det sidste Forsøg paa at rokke den modige Martyr, den haardnakkede Kjætter, som han kaldtes. Det var ham, der en Dag havde sagt til Husz: „Hvis Kirkeforsamlingen skulde beslutte, at du kun har eet Øje, burde du ikke sige Nej.“

Palecz var bedre end Paven, bedre end mange af Kirkeforsamlingens Medlemmer, thi han havde i Grunden et front Hjerter; men, fordi han var ærligere, var han kun desto haardere, og, naar han følte sit Hjerter blive svagt, skræmmedes han derover som over en Forbrydelse.

— Husz, sagde han, disse Trompeter, det er for dig en Bebudelse om Dommedagens Basuner. Nu kommer den, der skal sende dig for Guds Aasyn....

— Saa være han da velsignet!

— Og gennem Flammerne....

— Flammerne hernede, evig Forløsning histoppe!

— Husz, hør! Jeg hader dig ikke....

— Jeg, jeg elsker dig.

— Jeg vilde gjerne frelse dig.

— Ja, for Baalet, men ved min Sjæls Fortabelse.

— Ved dens Frelse.

— Ved dens Fortabelse, Palecz. Jeg, lyve for min Samvittighed! falde ned for dette elendige Afgudsbillede, der kalder sig Johan XXIII!

— Johan XXIII! ham ville vi jo styrte, det veed du jo nok....

— Vil en Anden være bedre? Han vil

maaske blive værre endnu. Og om han end er bedre, vil han saa mindre være Pave, Kristi Rettigheders Ransmand, Kirkens løgnagtige Mund?

— Men hvad siger du dog, Elendige! Aldrig har du dog endnu talt saaledes. Du talte kun om de slette Paver....

— Jeg har set klarere, Palecz. Skulde jeg igjen give mig ind under Pavedømmet! Fornægte, hvad Herren med sin Finger har vist mig i sit Ord!

— Herrens Finger, det er Kirken.

— O, Palecz, ingen Strid mere! I kunne knuse mig, men lad os ikke tvistes mere! Hedningerne tilstode Martyrerne før deres Død et uforstyrret Maaltid: de kunde mellem Venner festligholde Frelserens Nærmelse. Jeg forlanger ikke engang, at mine Venner maa faa Lov til at besøge mig; den samme vakkre Tro, der nu sender mig i Døden, vilde vel nægte at give Slip paa sit nye Bytte. Men lad mig idetmindste festligholde min sidste Julehøjtid alene; lad mig faa mit uforstyrrede Maaltid og ernære mig, ganske alene, af min Tro, af mit Haab! Du troede nok at skræmme mig med dine Basuner, Palecz? De komme nærmere endnu; men veed du, hvad de sige mig? De sige: „Nu kommer den store Strid; nu samler Jesus sine Troende omkring Korset, under Korset! Nu kommer Nederlaget og Skammen for Verdens Magter, hvilken Pragt og hvilken Larm de end omringe sig med!“ Din mensvorne Kejser — kom nærmere! Toget kommer netop frem paa den anden Side af Rhinen.... — Din Kejser, som nu for bestandig

skal se mit Navn knyttet til sit som et evigt Brænde-
 mærke, jeg vilde ikke bytte mit Baal med hans
 Throne! Din Kejser, — men saa kom dog nærmere,
 thi der er han selv, omgiven af sine høje Lehnsmænd
 Se En af dem viser ham mit Taarn Han
 ser herop Han har set mig Han vender Hove-
 det bort — Gaa, Kejser, gaa til Domkirken, hvor
 ved Alterets Fod og med Christi Legeme i Haanden
 den Mand venter dig, der har faaet dig til at lyve,
 Manden med Giften, Manden med Dolken! Gaa hen
 og faa det Fredens Kys, der vil besudle din Kind,
 det Christi Legeme, der vil besudle din Mund! Jeg
 venter her den levende Christus, ham, der besøger
 Fangerne og de Døende. Jeg venter de Helliges,
 Hyrdernes, Englenes Julefest. Jeg skal herfra høre
 det himmelske Kor, Budskabet om den store Glæde!
 Gaa tilbage, Palecz, hvor du kommer fra! Du
 har troet at handle ret; Tak! Vil du trykke min
 Haand? Ikke? Saa gaa da! Herren have Med-
 lidenhed med dig! Farvel!

Og Palecz gik ud med hurtige Skridt og skyndte
 sig at lukke den tykke Dør, der dog ikke var tyk nok
 til at skjule for Husz den Hulken, der paa Trappen
 endelig gav sig Luft fra hans Bryst. Gaa, Palecz, gaa
 hen og skrift denne forbryderske Svagthed! gaa hen
 og øs nyt Mod ved Foden af Roms Altere!

Husz havde sat sig ned igjen. Trompeternes Lyd
 tabte sig i det Fjærne; Mængden var dragen anden-

steds hen; fra Rhinens Bølger kom nu igjen den eneste Larm og det eneste Liv.

Døren gik atter op en Time efter; to Soldater bragte Fangen hans Maaltid. Vi have sagt, at disse Soldater stode paa hans Side. Denne Gang saae de ud til at være usædvanlig glade og stolte over at komme.

— Man fortæller, Mester Johannes Husz, at I har set Kejseren....

— Ja.

— Og at Kejseren har set Eder....

— Ja.

— Og at han har rødmet ved at se Eder....

— Rødmet?

Og, havde Husz staaet Kejseren nærmere før, vilde han virkelig have set, hvad han skulde faa at se en anden Gang, midt i Kirkeforsamlingen — Kejser Sigismund rødmete for sin Fange!

— Ja, fortsatte Soldaten, og man har senere hørt ham sige til Ridder Johan Chlum....

— Var Chlum der?

— Det var ham, der viste Kejseren Eder.

— Brave Chlum! men Kejseren....

— Kejseren.... O, Mester Husz, gaa ikke hen og fat noget Haab!.... Kejseren sagde: For i Dag tillader jeg....

— Hvilket?

— Mere hørte man ikke.

— Hvis det var Tilladelse til at komme, vilde Chlum være her.... og jeg ønsker desuden ikke, at han skal komme....

Men i Grunden ønskede han ham af Hjertet hid. Derfor, da Klokken var slaaet To, Tre, Fire, og han ikke saae Noget komme, Intet uden Natten, der nærmede sig mørk og kold, fortrød han at have haabet lidt, og han gjorde det Bedste, der var at gjøre: han tilbød Gud, som Offer, sit korte, fejlslagne Haab. Da kunde han med Glæde overbevise sig om, at Gud vilde sætte ham i Stand til at undvære Menneskene. En-

somheden blev ham mindre trykkende, Mørket mindre sørgeligt. Havde han ikke sagt til Palecz, at han nok skulde vide at festligholde sin Jul alene?

Men pludselig lyder der en Sang ved Taarnets Fod....

Han er født, Marias Søn,
For at lide, for at dø....

og vor Fange gjenkjendte ikke blot Psalmen, men ogsaa Frieda's Stemme, der, ligesom i Hussinecz, lød igjennem et helt Kor af Børn. Frieda i Constanz! Det vidste han ikke, han, som allerede var i Fængsel, da hun var kommen dertil med sin Fader.

Han hører altsaa efter, han lytter, og, næsten uden at lægge Mærke dertil, falder han paa Knæ. Og det var ikke blot for at takke Gud, fordi han havde sendt ham Vennerne; en anden Tanke, en Bøn, blandede sig ind i hans Taknemmelighed. Denne Psalme var i Fjor en Spaadom, i Aar er den den nøgne, ubønhørlige Virkelighed. Husz beder Herren om stadig bedre at maatte blive gennemtrængt af den Følelse, som denne Psalme udtrykker, denne ubeskrivelige Enhed med Jesus, Martyrernes Konge. Og Martyrernes Konge har alt besvaret hans Bøn; og ved det sidste Vers høre Børnene en mandig Stemme, der lyder ned fra Taarnet og slutter sig til dem i Omkvædet:

Den sande Julefest er under Korset!

Men næppe er Sangen forstummet, førend Fangen

hører Nogen komme op ad Trappen. Døren gaar op. Det er Johan Chlum, det er Niklas af Hussinecz, Heinrich af Lutzenbock og endnu Flere. Der kommer, et Øjeblik efter, Sangerne, Børn fra Byen, Repræsentanter for de fromme Familier, der have vovet at erklære sig for ham; der kommer, i Spidsen for dem, Frieda. Men Frieda nærmer sig ikke først. Det er Karl, der styrter hen til Husz, Karl, der hulkende griber hans Haand.

— Mester! Mester! det er mig, der har ført Eder herhen!....

Men Husz lægger sin Haand paa hans Hoved, tvinger ham til at se ham lige ind i Øjnene og siger:

— Ja, det er dig. Fortryder du det?....

— O! nej, nej, udbryder Drengen; I maatte jo komme, I er kommen; det er, som det skal være....

Og Husz løftede ham op i sine Arme og kyskede ham to Gange paa Panden.

Man fortalte nu, hvad han kun til Dels vidste. Johan Chlum havde passet Kejseren op et Par Mil fra Byen. Han havde talt til ham med Uforfærdethed og Oprigtighed; han havde set en Mand, der hærdede sig imod sin egen Samvittighed, og som bestræbte sig for at hade den, som han ikke turde redde. Chlum havde da bedt om Tilladelse til idetmindste at besøge Fangen. Afslag, stadig Afslag. Husz's Ven havde sænket sit Hoved, men han havde ikke forladt Fyrsten, var bleven ved at ride ved Siden af ham, tirrende

ham ved sin Tavshed, ligesom nys ved sine Bønner, og saa sagde han pludselig til ham, da de fik Taarnet i Sigte: „Deroppe sidder han.... og han ser Eder.“ — Vi kjende Resten.

— Men, sagde Husz, siden man tillod Eder det, hvorfor ere I da ikke komne før?

— Kejseren fordrede, at man skulde vente til Mørkets Frembrud.... og vi have ikke spildt vor Tid, tilføjede sagte Johan Chlum. Derpaa sagde han højere: — Mester Husz, vi have søgt at berede Eder en hjemlig Julefest. Børnene have hilst Eder med deres Psalme. Gjerne havde vi medbragt et Juletræ; men det var en Umulighed. Dog, se....

To Soldater, de samme, som vi nys saae saa glade over at være hos ham, kom ind. De bragte Gaven fra forrige Jul, Bibelen, bedækket med nogle Grangrene. Husz havde ladet den blive i Bøhmen, da han troede snart at skulle komme tilbage; hans Venner bragte ham den igjen.

— Den ville de brænde for mig!.... udbrød han. Dog ligemeget; saa faar jeg dog set den, holdt den i mine Hænder forinden.... Ja, her har jeg dig, du Vidnesbyrd om Folkets Guds frygt, du Minde om Fødelandet, du Røst fra Himlen. Der er du, du helige Sendebud fra alle de Sjæle, som derovre deltage i min Trængsel, som Apostlen sagde. Og I, mine Venner, som jeg ikke engang har takket endnu, værers velsignede! Eders Sang var mig som Englenes Røst; I have meldt mig Jesu Komme. Han var hos mig,

det veed jeg nok! men han er endnu inderligere hos mig, siden I ere komne

— Og Samtalen begyndte igjen, en rolig, from, næsten glad Samtale; og Fangen forelæste sine Venner et Brev, han havde skrevet den foregaaende Dag, det skjønne og rørende Brev: Til Bøhmens Folk, der, et Aarhundrede senere, blev udgivet af Luther; og Børnene sang alt imellem; og den kongelige Bibel blev flere Gange aabnet; og Soldaterne kom op for at høre til; og Timerne henrandt i Fred til Trods for de skumle Ansigter, der fra Klosterets Vinduer spejdede efter Alt, hvad der foregik.

Men, hvis Fangen havde været mindre optagen af sin fromme Glæde, vilde han af og til have bemærket, at hans Venner tilkastede hinanden hemmelige Blikke. Et Par Gange, da han førte Talen tilbage til sit Fængsel, sin Død, syntes Chlum nær ved at afbryde ham. Endelig, henimod Midnat, da han atter hentydede dertil, sagde Chlum livlig, skjønt halvhøjt:

— Nej, min Ven, nej, bort med disse Tanker! Vi have ladet Eder sige Alt; vi have villet, at Offret skulde være fuldbragt i Eders Hjerte. Det er det nu, vi ere Vidner dertil, og Gud ogsaa. Men Gud tager ikke imod det. Alt er i Stand til Eders Flugt, Soldaterne ere vundne; Munkene ere til Midnatsmesse, og dem skulle vi desuden snart faa Bugt med. Her er en Ridderdragt. Vore Folk vente.

Om et Kvarter ere vi paa Vejen til Tyskland, og....
Men hvad fejler Eder, Mester? Hvad er der?

— Der er, sagde han, at Kejseren i Morges rødmede for mig; og at jeg ikke vil nødes til at rødme for ham, hvis jeg nogensinde skal se ham igjen.

— Har I lovet ikke at flygte?

— Nej; men I have forlangt at se mig. Var det ikke det Samme som at love, at I intet Andet vilde foretage Eder?

— Det bliver vor Sag, Mester, sagde Niklas af Hussinecz.

— Det bliver ogsaa min, og i endnu højere Grad. Man vilde undskylde, at I havde bedraget for at frelse en Ven: man vilde ikke undskylde, at jeg havde bifaldet Bedrageriet.

— Man sige, hvad man vil, naar blot....

— Ja, naar vi blot ere sikke paa, at Gud bifalder os. Vilde han bifalde?.... I hvor lang en Afstand jeg end følger min guddommelige Mesters Spor, vil jeg følge det til Enden. „Der de Dage fuldkommedes, at han skulde optages,“ staar der skrevet, „da vendte han stadelig sit Ansigt at vandre til Jerusalem.“ Ogsaa jeg vil, med hans Bistand, vende stadelig mit Ansigt at vandre til den sidste Prøvelsens Time. I ryste paa Hovedet; I ville atter sige, at jeg adlyder Hovmodets Djævel.... Karl, mit Barn, kom nærmere! Man vil have mig til at flygte herfra....

— Det var herligt!

— Hør vel efter, hvad jeg siger. Man vil have

mig til at flygte herfra, til at flygte for Døden. Man vil have, at jeg skal lære Eder at flygte for den. Hvad siger du dertil?

Drengen blegnede. Hans Blik gik fra Husz til hans Fader, thi han havde forstaaet, at denne var for Flugten.

— Tal, sagde Faderen; tal!

— Nu vel! Mester Johannes Husz, jeg sagde Eder forrige Jul: Gaa! Jeg siger Eder denne Jul: Bliv!

Frieda græd. Husz tilkastede hende et spørgende Blik. Hun hviskede: Bliv!

— Ja, jeg bliver, mine Børn, sagde han, og Eders Fader vil forstaa mig bedre end Nogen; og Johan Chlum....

— Mester, sagde denne, er det afgjort?

— Ja.

— Uden at I fortryder det?

— Uden at jeg fortryder det.

— Nu vel, saa meget desto bedre! Jeg har anmodet Eder om at flygte: det var min Pligt; jeg fortryder det ikke. Men i mit Hjertes Inderste....

— Nu kjender jeg Eder igjen, Chlum!

— I mit Hjertes Inderste haabede jeg paa et Afslag. Og I ogsaa, Hussinecz.... og I Alle.... Jeg var altfor meget Eders Ven, Johannes Husz, til ikke at ønske Eders Hæder ubeskaaren, ubeskaaren for Menneskene og ubeskaaren for Gud. Den vil blive det, den er det alt. Og dog, kjære Mester....

Taarerne kvalte hans Stemme; der var Taarer i Alles Øjne.

— Kjære Mester, fortsatte han, ogsaa vort Offer er stort. Vi offre Eder for vort Fædreland, for Kirken; Julen vil se os give Verden, ikke, som Gud, vor Søn, men den bedste, den kjæreste af vore Venner... Nu er denne Jul kommen, thi det er Midnat, og tillige den Time, til hvilken vi maa — vi have lovet det — forlade Eder. Skulle vi gjense Eder? Gud alene veed det. Derfor endnu nogle Ord, kjære Mester, og lad os føre dem med os i vore Hjerter, naar vi gaa....

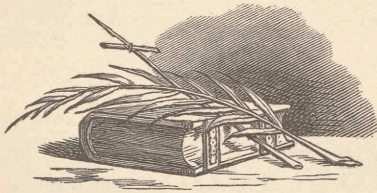
Og da gjentog Husz med den fuldstændigste Ro, hvad han havde sagt til dem i Løbet af Aftenen, ret som om Offeret, der nu var ganske frivilligt, var blevet ham endnu lettere. Det var Sokrates, talende ved Dødens Porte om Liv og Udødelighed; men, mere lykkelig end Sokrates, kunde han sige: „Jeg veed, paa hvem jeg har troet.“ Det var den Kristne, talende fra samme ophøjede Standpunkt om Kirkens Lidelser og om dens Sejr; det var Stridsmanden, underholdende sig uden Pral som uden Frygt om Udsigterne for den gode Strid; det var Propheten, der vel ikke udgav sig selv for Prophet, men som med Troens Øjne læste ind i en Fremtid, sammensat af Mørke og Lys. Han talte om de Kampe, der vilde blive at levere under dristigere og, tilføjede han, heldigere

Førere end ham. Han talte om Kirkens Frigjørelse, om det gamle Præstedømmes Anstrængelser for igjen at lægge den under Aaget, om Afsindighedernes Tid, der skulde afløse Forbrydelsernes, om Sejren endelig, der maaske var meget fjærn, men sikker, ufejlbarlig. Derpaa tog han igjen Bibelen, der laa paa hans simple Bord, og vedblev: Det, som I sagde til mig i Fjor, siger og siger det atter allevegne! Her er Skjoldet, her er Sværdet, og her er Kraften til at føre dem begge.

Han havde atter aabnet den hellige Bog; han lukkede den, og, efter et Øjeblik Kamp, sagde han med skjælvende Læber:

— Tag den med Eder! jeg ønsker det. I Morgen vilde den blive tagen fra mig. O Bog, Bog! Jeg skal ikke vende tilbage, hvor du kommer fra; men, hvis du kommer tilbage dertil, hvis din Aske ikke bliver kastet i Rhinen som min, saa sig dem derovre, sig dem, med hvilken Glæde jeg saae dig igjen; sig dem, at jeg har aabnet dig i Bøn for deres Sjæle, at jeg har lukket dig stadig i Bøn for dem og for Fødelandet. Sig dem, at Gud er trofast, at deres Blod skal, som mit, blive en Retfærdighedens og Sejrens Udsæd. Sig dem, at deres ydmyge Apostel er død, idet han velsignede dem, og at han, hvis det bliver ham forundt at skue Guds Aasyn, ogsaa der skal bede for dem. Farvel, du hellige Ord, farvel! Jeg skal ikke læse dig mere; jeg skal med from Længsel vente paa at finde dig igjen hisset i Herrens egen Mund.

Da kyssede han den, som man kysser et Barn, der lægges i Kisten, lagde den ned igjen i Skrinet og overleverede den til sine grædende Venner. Men dette nye Offer skulde yderligere styrke hans Hjerte. Det sidste Baand var brudt. Martyren tilhørte fra nu af ganske Gud; Julen under Korset var alt bleven en Jul i Guds Herlighed.

Faint, illegible text at the top of the page, possibly bleed-through from the reverse side.

TO JULEHØJTIDER.

TO THE EDITOR

1.

Kom saa ind,
lille Margaretha! kom
ind, Poul! nu du,
Martin, og saa Mag-
dalene og saa Jo-
hannes! ... det var
ret ... først de
Smaa, saa de Store
... gaa nu hen og
se Jer om ... og
kom saa og kys
Fader ...

— Nej, sagde Magdalena, først kysse Fader!
Og straalende af Glæde fløj hun ham om Halsen.
Det var en lykkelig Mand, den Fader, hin Aften.
Lykkelig! ja, det er man altid, Børn, naar I ere det.
Men Gud, som skaber Faderhjerterne, har skabt faa
som denne Mands. Midt i de største Bekymringer for-
stod han at være Alt for sine Børn, Alt i deres Sorger
og Alt i deres Glæder. I skulde have set ham pynte
Træet! Hans Haand rystede af Lykke, da han tændte
de smaa Lys, og, ved hver lille Gave, han hængte paa

Grenene, kunde I have hørt ham hviske en Velsignelse over det Barn, hvem denne Gave skulde tilfalde.

De vare altsaa smaa, disse Foræringer, thi Manden var fattig. Og dog var det en stor Mand, Børn; og hans milde Blik vilde have opfyldt Eder med en stor Ærbødighed, maaske med en Slags hellig Frygt; og hele Tyskland kunde have nævnet Eder hans Navn; selv den lille Poul vilde, hvis I havde spurgt ham om det, have sat en alvorlig Mine op og svaret: „Det er jo Doktor Martin Luther.“

Det Navn kjende I, haaber jeg. I vide, hvad det var for en Mand, denne forhenværende Munk, som Gud havde udvalgt til at føre Kirken tilbage til Evangeliet. Arbejderen havde vist sig Værket værdig. Plantet af hans modige Haand, vandet af Martyrernes Blod, begyndte Reformationens Træ at brede sig ud over Europa, thi denne Jul var Julen i Aaret 1541.

2.

Men for Øjeblikket var hans Hjerte udelt ved det lille Træ, der stod paa Bordet, og om hvilket de fem Børn muntert tumlede sig.

Efter at have aabnet Døren for dem, var han gaaet hen til den store Kamin, og med foldede Hænder saae han til, smilende og tankefuld.

Men han var ikke den Eneste, der saae til.

Ved hans højre Side staar den fromme Katharina, hans Hustru, lidt forundret, skulde man tro, over at staa der uden at bestille Noget; thi hun er den virksomme, utrættelige Kvinde, Hovedet i Huset, hvis Sjæl

Luther er. Men hun har havt saa travlt med Træet, at hun nok kan hvile sig lidt; og desuden er hun, ligesom sin Mand, saa lykkelig, at hun trænger til at samle sine Tanker for Guds Aasyn.

Til venstre staar Vennen Philip, den blide og gode Melanchton, som Gud stillede ved den modige Reformators Side for at indgive ham Maadehold i Kampen og lære ham aldrig at sejre paa den kristelige Kjærligheds Bekostning.

Og Luther, der snart talte til dem, snart glemte dem og talte til sig selv, sagde: „De Børn! hvilken Velsignelse er ikke Børn! Hvilken Guds Gave er ikke et Værelse, hvor de hoppe omkring, frie, lette, tillidsfulde! Blomsterne, Frugterne, de store Skove, de frodige Marker, det er smukt, Herre, det er vidunderlig smukt, men her have vi smaa Sjæle, der ogsaa voxer op i din Sols Straaler, og som voxer op for mig, for dig, Katharina, for Jesus, for Paradiset . . . Paradiset! jeg er vis paa, at min lille Poul tænker derpaa. Han spurgte mig i Fjor, om Paradiset er smukkere end Juletræet . . .

— Jeg tror snarere, sagde Melanchton, at det var Magdalena.

— Ja, hun ogsaa, og de Andre; hvis de ikke have sagt det, have de tænkt det. Og se, det er saaledes, at vi ved at forskjønne Jorden for dem kunne faa dem til at tænke paa Himlen . . . men vi udsætte os desværre ogsaa for at faa dem til at glemme den, ligesom vi selv glemme den, vi store Børn, naar Gud gjør os Jorden altfor smuk og altfor lykkelig. Men i Aften skal jeg ikke glemme dig, Herre, og de ikke heller . . .

3.

Derpaa sagde han højere:

— Børn, kom herhen! ...

Og alle gik de fra Træet og kom hen til ham, og strax forstode de, ved at se paa hans Ansigt, at han vilde tale til dem om Gud.

Det var altsaa med lidt Overtaskelse, at de først hørte ham tale til dem om andre Ting.

— Nu have I Eders Foræring; ere I fornøjede?

— Ja, Fader.

— Ja, men det er jeg ikke.

De saae ganske forbavsede paa ham.

— Men hvorfor da? spurgte Johannes, den ældste.

— Jeg veed det, sagde Magdalena. Naar man er fornøjet, saa takker man ...

Alle de smaa Hænder bleve rakte ud til Faderen og Moderen. Men han bukkede sig ikke ned til Børnene, men stødte dem blidt tilbage og sagde:

— Magdalena, du har forstaaet mig, men kun halvt. At I tænkte paa mig, Eders Fader, det er altid Noget; men jeg har en Fader, hvem jeg vil, at I navnlig skulle tænke paa. Disse Foræring, fra hvem komme de? Fra ham, som alt Andet. Dette Træ, om hvem taler det? Om ham, bestandig om ham, som Alt, hvad der hedder Glæde og Lys her paa Jorden. Have I takket ham? have I velsignet ham? ...

Magdalena svarede Ja; de Andre sloge Blikket ned. Men det fromme Barn vidste, at Hovmod for-

dærver Alt og Fromheden mere end alt Andet. Hun slog ogsaa sit Blik ned.

Da sagde Luther, idet han paa ny foldede sine Hænder:

— Herre! disse Børn havde glemte dig. De fortryde det. De ville elske dig; de elske dig. De forstaa, at al Glæde kommer fra dig; de ville forstaa, og de ville mindes, haaber jeg, hvad denne Glæde i Dag betyder, og disse Gaver og disse Lys og den lille Engel, der ser ned til os fra Træets Top ...

4.

Paa Toppen af Træet udbredte nemlig, efter gammel Skik, en Engel af Vox sine hvide Vinger, og i dens Hænder flagrede en Papirstrimmel, hvorpaa der stod skrevet nogle Linier.

— Naa, fortsatte Luther, hvem kan sige mig, hvad jeg har skrevet derpaa?

De vidste det Alle, og Alle sagde i Munden paa hverandre, uden at læse: — Jeg forkynder Eder en stor Glæde; Eder er i Dag en Frelser født, som er den Herre Jesus.

Saa satte han sig ned og gav sig til at forklare dem dette Bibelsted.

— En Frelser! en Frelser er født i Dag! I Dag? Nej, thi det er femtenhundrede Aar siden, ja mere. Og dog er denne Tidende stadig ny, og denne Glæde bestandig den store Glæde. Hvorfor, Børn?

Hvis man kom og sagde til En af Eder: „Jesus er her, ved Døren; han er kommen ned fra Himlen,

i dette Øjeblik, til dig, til dig alene“ — hvilken Tidende! hvilken Glæde!

Hvad jeg her siger, er Sandhed. Jesus i Dag er Jesus fra den første Julefest; den Jesus, der kom til Alle, kommer ogsaa, hver Jul, til hver Enkelt.

Stor er altsaa denne Tidende; thi Enhver kan modtage den, som om den var til ham, til ham alene, og som om Jesus kom fra Himlen til ham alene.

Stor er ogsaa Glæden, thi Enhver kan tilegne sig den, som om den var til ham, til ham alene; og hvilken større Glæde kan der tænkes end at føle sig forsonet, tilgivet, elsket, frelst, ja, kort sagt, frelst!

Frelst! . . . have I nogen klar Forestilling om, hvad det vil sige?

Et Barn leger ved Bredden af en Flod. Det falder; Strømmen river det med sig. Farvel I blomstersmykkede Bredder, Farvel Sol, Farvel Fader og Moder; Farvel Alt! Men en modig Mand har set Barnet falde. Han iler til, kaster sig i Vandet, frelser Barnet . . . Frelst! Frelst! hvilken Glæde! . . .

Et Barn farer vild i en Skov. Mørket falder paa der er ingen Vej at se . . . og Ulvene tude, og Bjørnene vise sig, som Spøgelser, i Mørket. Men der er En, som søger efter Barnet. Han kalder paa det, han finder det . . . Frelst! Frelst! hvilken Glæde! . . .

Børn, I ere Alle ved Bredden af denne Flod eller midt i denne Skov.

De blomstersmykkede Bredder, det er Eders Liv. Men ganske nær ved flyder Syndens Flod. Og hvor Skrænten er glat! hvor den er bedækket med Blomster!

og I have allerede Alle dyppet Eders Fødder i Vandet! Jeg kjender et Barn, som for kort Tid siden talte Usandhed; jeg tror desværre endogsaa, at jeg veed, hvad han hed ... naa, Johannes, græd ikke og hør paa, hvad jeg vil sige. Han havde altsaa talt Usandhed, og jeg, hans Fader, lod tre Dage gaa hen uden at ville se ham; og tre Nætter, istedenfor at sove, tænkte jeg paa denne sørgelige Usandhed; og jeg sagde: „Herre! Herre! var det ikke bedre, om han var død?“ Men om Morgen, da jeg blundede af Udmattelse, syntes jeg at høre en blid, indtrængende Stemme ... „Jeg beder ikke om, sagde Stemmen, at du vil tage dem af denne Verden, men at du vil frie dem fra det Onde.“ Jeg kjendte Jesus; og jeg forstod, at jeg ogsaa havde syndet ved at beklage, at Synderen ikke hellere var bleven taget af denne Verden. Og, da jeg stod op, hørte jeg en Hulken udenfor min Dør. Jesus, der havde talt til Faderen, havde ogsaa rørt Sønnens Hjerte. Jeg tilgav Synderen; og vi forstode begge, at Gud ogsaa havde tilgivet ham. Tak, Jesus! Tak, Julefest, du store Glædesdag! Frelst! Frelst! hvilken Glæde! ...

Børn, I ville Alle komme, hvis I ikke alt ere der, til det andet Sted, jeg nævnte, ind i den mørke Skov, der er ganske opfyldt af Ulve, af Bjørne og af Slang. Denne Skov, det er Verden. Der ville I møde alle Eders Sjæls Fjender, enten skjulte eller aabenbare. Snart ville I ikke turde gaa et Skridt fremad; snart ville I gaa i Blinde lige ind i de flammende Svælg; snart ville I, endnu mere ulykkelige,

slumre ind i Sydens skrækelige Fred. Men der er En, der ikke frygter, der ikke sover, hvis Øjne kunne gjennembore Mørket, og hvis Haand knuser Slangens Hoved. Kalder paa ham, saa vil han komme; søger efter hans Blik, saa skal det være Eders Sol. Griber fat i en Flig af hans Kjortel, saa vil han føre Eder hen til et Sted, hvor der hverken er Mørke eller Fare eller Skræk. Frelst! Frelst! hvilken Glæde! ...

5.

Saaledes talte Reformatoren, og han talte endnu længe. Men han var af dem, som Børn ikke blive trætte af at høre. Hans Indbildningskraft gav hver Tanke Form; hans Hjerte gav denne Form en levende uimodstaaelig Tiltrækning. I det mindste af hans Ord sporede Børnene en inderlig Kjærlighed til deres Sjæle. Og desuden, som Bibelen siger, af Hjertets Overflødighed taler Munden, og hvem har nogensinde havt en dybere, sandere Følelse af Guds Kjærlighed i Jesus Kristus? Denne Glæde over en Synder, der omvender sig, den følte den mægtige Doktor som den Ringeste af de Troende; hans Hjerte sang en uendelig Lovsang til den Korsfæstede fra Golgatha og, i disse Juledage, til Barnet i Bethlehem.

Han elskede altsaa Jesus, som Faa have elsket ham; han forstod, som Faa have forstaaet det, at faa Andre til at elske ham. Derfor sagde han ogsaa, da han vel havde fortalt dem om Alt, hvad Jesus har gjort for os:

— Børn, se nu slukkes Lysene! I have Eders

Gaver; jeg kjender En, som endnu venter paa sin. Denne Ene ...

— Det er Jesus, sagde Børnene.

— Ja, Jesus ... Hvad ville I give ham? Der er kun Et, han vil have, det siger jeg Eder, og, hvis I nægte ham det, kjender han Eder ikke mere. Han vil have Eders Hjerte Børn; han vil have det helt og holdent. Jeg, Eders Fader, vil ogsaa have det, og Eders Moder sikkert ogsaa; men vi elske Eder ikke, som Jesus elskede Eder, som han elsker Eder, og det er os, Fader og Moder, der sige til Eder: „Jesus fremfor Alt! Jesus allevegne!“ Elsker os, men i ham, for ham, efter ham ... og den mindste Del af denne Kjærlighed, der er helliggjort ved ham, vil være tilstrækkelig til at gjøre Eder til lydige, hengivne Børn, til Faders og Moders Glæde og Fryd.

Og hvor ville I da ikke tillige elske, stadig i ham og for ham, alle de af ham Gjenløste, alle Mennesker! hvor ville I ikke forstaa at glædes med dem, der ere glade, og græde med dem, der græde! hvor ville I ikke mindes, at de Velgjerninger, I udvise mod de Fattige, de Bedrøvede, de Syge, dem udvise I mod ham! Se, her sidde vi, midt i denne strænge Vinter, lunt inden Vægge, lykkelige, glade ... Hør, hvor Vinden piber! se, hvor tæt Sneen falder! ... Nu vel! i dette Øjeblik sidder der fattige Børn i mangan en mørk Bolig, som ikke have Andet at se ved, end Gjenskinnet af Sneen, ingen anden Adspredelse end at høre Vinden suse, ingen anden Føde end tørt Brød, hvis de endda have det! I dette Øjeblik færdes

fattige Vandringsmænd omkring paa Alfarvej ... O! jeg har kjendt til det, Børn! Mere end een Gang, da jeg studerede i Eisenach, har jeg i Snevejr bedt om Aftensmad fra Dør til Dør. Sulten, forfrossen var jeg, men een Tanke holdt mig oppe og gjorde mig næsten stolt. „Det er ikke mig, sagde jeg til mig selv, der gaar her, fattig og næsten nøgen; det er Jesus. Det er ham, man tager imod, ham, man støder tilbage ...“ Blev jeg vist bort, forbandede jeg ikke de Mennesker, der viste Jesus bort; jeg beklagede dem. Blev jeg modtagen, forekom det mig, at min Nærværelse ved det gjæstfrie Bord maatte være en Velsignelse for Huset. Men jeg havde ogsaa mine svage Øjeblikke. Hvor længe vandrede jeg ikke om en Aften som denne, førend jeg turde banke paa en Dør! Overalt kastede de lysende Juletræer deres Straaler gjennem Vinduerne; overalt var der Glæde og Overflod. Og jeg sagde med Bitterhed til mig selv: „Der er ingen Plads til dig i Dag. Man er altfor glad til at bekymre sig om den, der græder ...“ Og saa gav jeg mig til at græde. Men endelig forekom det mig, at det var at tvivle om Jesus. Et næsten mørkt Vindue gav mig Mod. Jeg bankede paa. Paa et ganske lille Træ brændte der fire Lys, et for hvert Barn, og disse fire Børn vare en fattig Enkes. Med Jubel modtog de mig Alle. Og jeg tilbragte der nogle velsignede Timer; og denne Jul har indpræntet sig i min Erindring som en af de lykkeligste, Gud har givet mig at opleve. Lad da, ved Juletider, de Fattige komme! lad dem komme ...

6.

Han standsede, og det gav et Sæt i Børnene. Der var Nogen, der bankede paa Gadedøren. Var det et aftalt Spil? Børnene troede det maaske først; men ved at se deres Faders Alvor, forstode de, at det ikke var Tilfældet.

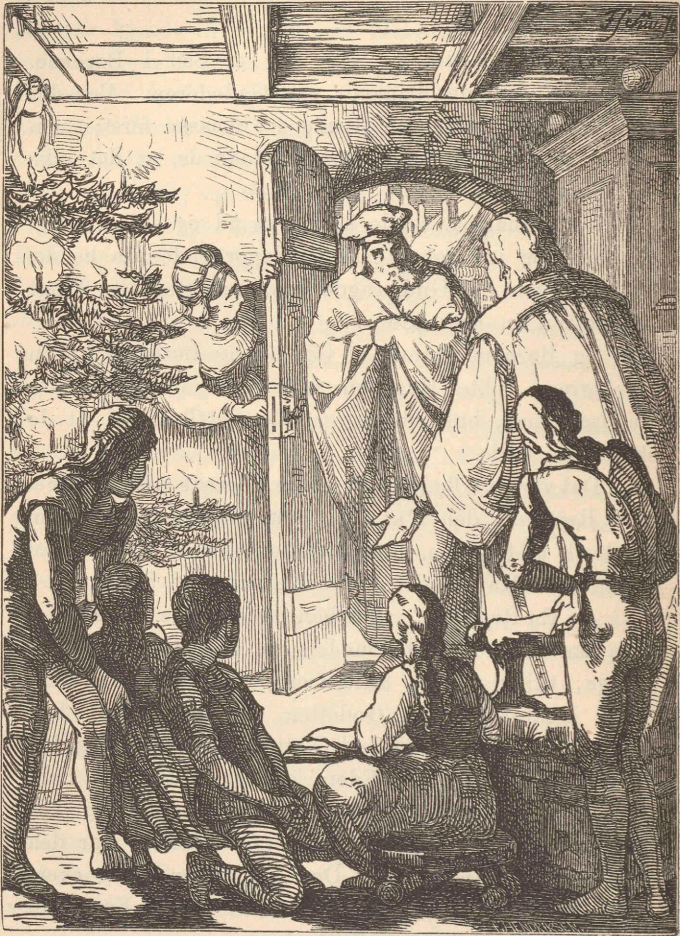
— Katharina, sagde han, gaa ud og se! ... Og, da hun kom ind igjen, saae han spørgende paa hende.

— Hvor dog Gud, sagde hun, indretter alle Ting! En Fattig, en Rejsende ...

Og Børnene sprang af Glæde; og Luther gik hen til Døren, rakte Haanden frem ... Men pludselig standsede han, bukkede og gav dem et Tegn til, at de skulde tie stille.

Det var overflødig: de stode allerede ubevægelige. Den Rejsende, den Fattige, det var Kurfyrst Johan Frederik af Sachsen, Luthers Beskytter og Ven. Han rystede sin Kappe, der var bedækket med Sne.

— En Rejsende, sagde han smilende, ja; en Fattig, ikke saa ganske ... I Grunden ere vi Fyrster dog altid fattige, thi vi behøve altid mere, end vi have. Godaften, Doktor Martin, Godaften, Doktor Philip! Fru Katharina, jeg hilser Eder! Natten har været mig behjælpelig med at narre Eder; jeg har ladet mine Folk og min Hest holde ved Enden af Gaden. Jeg har længe vidst, Doktor Martin, at det Ord fattig har den Egenskab at aabne Eders Dør. Jeg har villet overbevise mig derom; jeg har nu set det. Forresten rejser jeg lige igjennem Wittenberg.

— Den Fattige, sagde Luther, vil dog vel nok sætte sig et Øjeblik ...

— Tak, Doktor! Naa, Børn, have I nu set nok paa mig? I ventede mig vel næppe ... heller ikke dette, kan jeg tænke ... Vær saa god ... En Gylden til Eder hver ... og Hurra for Træet! ...

Men derpaa satte han sig ned med en alvorlig og bekymret Mine.

— Doktor, det ser mørkt ud.

— Gud vil bringe Lys.

— Der vil falde drøje Slag om kort Tid. Nu taler Kejseren om at erklære mig Krig.

— Mennesket spaar, Gud raa'er.

— O! det er ikke Kampen, Doktor Martin, der skræmmer mig ...

— Det veed jeg, Eders Naade. Men hvad da?

— Det forekommer mig undertiden ... hvorledes skal jeg udtrykke det? ... at Gud opgiver sin Sag. Overalt hæver Satan sit Hoved; overalt flyder de Evangeliskes Blod ...

— Martyriet er altid en Sejr.

— For Gud, ja; men ...

— Er det ikke nok?

— Jo, men Rom forskanser sig imidlertid. Alle de Venner, vi havde i Italien, i Spanien, dem har man knust; i Frankrig vil man knuse dem. Og saa de indre Kampe, Frafaldene, Fejlgrebene ... Se, nu har Genève fordrevet Calvin! ...

— Calvin! ... veed I, hvad han har forfattet i Worms i Begyndelsen af dette Aar? En Psalme om Sejr-

vinderen Kristus, der altid er Sejrvinder, siger han med Rette, hvad enten vi selv sejre eller blive overvundne. Men tro forresten ikke, at de ere mig ubekjendte, disse Tvivlens og Sorgens Øjeblikke. Gud sender mig, som Eder, dem, for at prøve mig; og saaa ender han dem, naar han finder for godt. En Fugl var mig forleden Dag en veltalende Lærer. Jeg saae den sætte sig tilrette til Natten paa et Træ i min Have. Hvor den dog er rolig og lykkelig! sagde jeg til mig selv. Den vil sove trygt deroppe uden Bekymring for den Dag i Morgen

— Det er vanskeligt, Doktor.

— Nej. Hvis I vidste, hvilken Nydelse jeg har haft i Aften med mine Børn og deres Juletræ! Tro ikke, at det var Glemsomhed. Alle disse slemme Tidender, dem kjendte jeg, og mange flere til. Men jeg talte om Jesus og om hans Fødsel og om hans Liv og om hans sejrrige Død; og jeg sagde til mig selv, i mit Hjerte: „Nej! han er ikke kommen for at blive overvunden, men for at sejre. Han skal sejre, han skal herske . . .“

— Doktor Martin, sagde Fyrsten, I er en lykkelig Mand.

— Naadige Herre, sagde Luther, elsk Jesus, og I vil være det som jeg.

— Doktor Martin, jeg maa afsted. Vil I gjøre mig en Glæde?

— Hvilken, Eders Naade?

— Lad mig høre Eders Psalme!

— Vi skulde lige til at synge den. Børn,

Katharina, Philip . . . Vor Gud han er saa fast en Borg! . . .

Og den dejlige Psalme, istemmet af hans kraftige Røst, førte det Vidnesbyrd om urokkelig Tillid, han havde prædiket for Fyrsten, op til Himlen:

Vor Gud han er saa fast en Borg,
Han kan os vel bevare . . .

Saaledes havde i tolv Aar, over hele Tyskland, Kristi Hørs Stridsmænd sunget, Smaa og Store, Bønder, Adelsmænd, Uvidende, Lærde, Alle. Og det lød smukt, kan I tro, Børn, naar de jernklædte Riddere paa deres pansrede Heste sang som Kvinderne og Børnene:

Han var vor Hjælp i al vor Sorg,
Vort Værn i al vor Fare.

7.

Tak, Doktor! sagde Fyrsten. Tak, Børn! tak, Allesammen . . .

Og han gik uden at sige Mere. Han græd; men den Slags Taarer skabe Helte. Historien vil fortælle Eder, hvad Johan Frederik af Sachsen snart skulde være i Stridens, og, hvad der er bedre, i Prøvelsens Time.

Og, da Reformatoren havde fulgt ham ud, sagde han:

— Det var godt sunget, mine Venner! Hjertet var med, det mærkede jeg. Men, Magdalena, det forekommer mig, at jeg ikke hørte dig . . . Hvor er dog Magdalena? . . . derhenne i Krogen! . . .

Helt i den anden Ende af den lange Stue sad Magdalena paa en Skammel, med sænket Hoved, ubevægelig, drømmerisk. Det var ikke noget Nyt. Allerede mange Gange havde hendes tolvaarige Pande bøjet sig under Vægten af alvorlige, hemmelighedsfulde Tanker. „Hun lever halvt med os,“ sagde hendes Fader, „halvt andensteds.“

Han blev altsaa ikke videre forundret ved at se hende sidde alene i Tanker, og han gjorde Tegn til, at man ikke maatte forstyrre hende. Derpaa, da han hørte hende hviske nogle Ord, nærmede han sig hende ganske sagte.

Hun holdt i Haanden den lille Engel, der havde siddet i Toppen af Træet, og det var til den, hun talte.

— Engel, lille Engel, sagde hun, du har bragt os den glade Tidende; det var dejligt! Men skulde du ikke kunne sige mig een Ting endnu, inden du gaar bort? ... Jeg vilde saa gjerne vide, hvorledes der er i det Paradis, du kommer fra! Da jeg var lille, ganske lille, sagde min Fader, at det var en stor Have, fuld af smukke Blomster, dejlige Frugter, sjældne Fugle ... Men Fader tror ikke derpaa, og jeg ikke heller. Det maa være meget smukkere, meget mere ... jeg veed ikke, hvorledes jeg skal sige det ... Men se, det skulde du kunne sige mig, lille Engel. Jeg vilde jo kjede mig i saadan en Have. Skulde Jesus være kommen, for at give mig en Himmel, hvor man kjeder sig? ... Lille Engel, jeg vilde saa gjerne vide, hvordan man er, og hvad man bestiller deroppe i Himlen ... Du svarer

ikke? ... Men jeg er jo ogsaa en lille Tosse! En Engel af Vox! En Dukke! ... O gode Jesus! jeg kan ikke se dig, men jeg veed, at du er her, altid her, altid vaagen, som Fader siger, altid opmærksom ... Kunde du ikke selv sige mig, hvad jeg saa gjerne vilde vide? Hvad bestiller man deroppe hos dig? Hvorledes gaar Tiden, en Tid, der aldrig skal have Ende? ... O Jesus, et Ord, kun et Ord ...

— Det Ord vilde du ikke kunne forstaae, Magdalena, sagde Luther.

Hun foer sammen.

— Var du der? ...

— Ja. Jeg hører, at du er bange for at kjede dig hos Jesus.

— Nej, nej, ... jeg vilde kun have at vide ...

— Kun? ... der har vi det svage Hjerter, min lille Pige! ... Man vil nok tro, man vil nok have Tillid; kun ... Men dette kun, det er det Hele. Dette kun, det er det store Slør; det er Guds Hemmelighed. Dette kun, det er det, der først vil blive os sagt, naar vi faa de Opstandnes og Englenes Øren at høre med. Det er først i Himlen, Magdalena, at vi ville fatte Himlen ...

— Ja, saa vil jeg ...

Hun holdt inde; dette Ord var slaaet ned som et Lyn. Hendes Fader greb hendes Haand.

— Vil du forlade os, Magdalena?

Hun slyngede sine Arme om hans Hals, men hun svarede ikke Nej.

1.

Et Aar efter denne Dag, om Formiddagen Klokken henved ti, sad Luther og arbejdede i sit Værelse; han havde idetmindste sagt, da han gik derind: „Nu vil jeg sætte mig til at arbejde.“

Allerede to eller tre Gange havde Katharina givet sig et Ærinde derind og havde bragt Orden i Et og Andet, eller maaske rettere Uorden, thi hun saae ud til ikke rigtig at vide, hvad hun gjorde.

Den første Gang havde hun truffet sin Husbond siddende med Bibelen foran sig. Læste han? Bad han? Hun havde ikke kunnet faa det at vide. Den anden Gang stod han ved Vinduet og saae op imod den graa Himmel. Den tredje Gang sad han igjen ved sin Bibel, ubevægelig og med foldede Hænder.

Hun nærmede sig sagte og lagde en Haand paa hans Skulder.

— Kjære Doktor, jeg veed, hvad du tænker paa . . .

Han svarede ikke.

— Kjære Doktor, Klokken er ti . . .

Da vendte han sig om. To store Taarer løb ned ad hans Kinder.

- Kan du? sagde han...
- Jeg?... Ja, Gud vil give mig Kraft dertil.
- Nu vel, mig med, Katharina, mig med....
- Gaa ud og sig til Børnene, at de skal faa Juletræ.

Jeg har jo endnu fire Børn; tak, Herre, tak!... Hvis jeg kun havde haft hende? Hvis jeg Intet havde tilbage?... O Herre! jeg er en Utaknemmelig... Gaa,

Katharina, gaa ... Gjør Alt i Stand ... Det skal være her om et Kvarter ...

Og Luther kom ogsaa tilbage et Kvarter efter med Grantræet paa sin Skulder. Folk blottede deres Hoveder, som da Magdalenas Kiste blev baaren igjennem Wittenbergs grædende Befolkning; og den gamle Bonde, der havde solgt ham Træet, havde ganske bevæget sagt: „Doktor Martin, Herren være med Eder!“

2.

Endelig er det blevet Aften, og Børnene staa og vente i Stuen ved Siden af. Døren gaar op, men Faderen nævner dem ikke, som sidst, ved Navn: det var, ligesom om han frygtede for at nævne eet Navn for meget!

De komme ind, men i Tavshed. Snart gjør dog Juletræet sin Virkning. Gaverne uddeles. Man snakker, først ganske sagte, saa lidt højere; man gaar og kommer ganske stille, saa løber man; man tilbageholder sin Latter, saa giver man den frit Løb, og snart gjenlyder Stuen af denne ungdomsfriske Summen, der gjør En saa godt om Hjertet.

Faderhjertet begyndte først at stride imod. Staaende, som forrige Aar, foran den store Kamin, med Katharina paa sin højre og Melanchton paa sin venstre Side, følte han ligesom en smertelig Harmes ved at se, at Intet syntes forandret. Men, lidt efter lidt, lagde denne Harmes sig. Hvis man kunde have spurgt Magdalena til Raads, vilde hun jo have tilladt,

forlangt denne Fest... Og Luther forsonede sig ved denne Tanke med Festen; og han begyndte ligesom at skimte ved Træet de fire Børns elskelige Søster, levende og smilende, glad over de Andres Lykke. Og saa er Julen dog altid Julen, den store Glædesdag; den kan bringe Taarer med sig, men den bringer dem formildede, lutrede.

Han tvivlede dog endnu om sit Mod og sin Styrke.

— Philip, sagde han, det er dig, der i Dag maa tale til Børnene.

— Og hvad skal jeg sige dem?

— Hvad du vil.

— Gjerne. Men saa vil du sige dem lige det Modsatte...

— Jeg, Philip!

— Ak ja! Hvis Martin Luther viser sig nedslaaet, overvældet, hvem vil saa tro mig, naar jeg siger, at Jesus trøster og styrker?

Han betænkte sig et Øjeblik; saa sagde han:

— Du har Ret, Philip. Disciplen har været visere end Mesteren. Kald paa dem...

3.

Hvad sagde han til dem den Aften?

Han talte om Trøsteren Jesus, og han talte om ham paa en saadan Maade, at Beviset brød klart frem af ethvert af hans Ord. Man følte, at man havde en Mand for sig, der havde faaet Trøst, Trøsten fra oven;

man var paa en Maade Vidne til, hvorledes denne Trøst ved den Hellig-Aand arbejdede i ham, den Trøst, som tillige bringer Gjenfødelse og nyt Liv. Han var rolig, næsten kold, Noget, der sjælden hændtes ham; men denne Kulde kom fra den fulde Overbevisning, fra Troen, der allerede var forandret til Beskuelse. De Andre hørte til med den samme Ro, besjælede af den samme Tro, der lyste af alle hans Ord. Børnene havde aldrig før saa godt kunnet fatte Tomheden, men heller aldrig med det Samme saa godt forstaaet, hvorledes man i Jesus kan gjenfinde dem, der ikke ere mere. Ikke engang Moderen græd.

Derfor sagde hun ogsaa, da Børnene vare vendte tilbage til Træet:

— Doktor, havde jeg Uret i Morges?

— Doktor, sagde Melanchton, havde jeg Uret for et Øjeblik siden?

— Katharina, Philip, I have været mine gode Engle. Gud vil belønne Eder derfor...

— Det er allerede sket...

— Allerede sket, Philip?

— Er det for Intet at regne at have hørt dig tale?

— O Melanchton! Anstrængelsen var meget stor. Men jeg føler, at jeg for Fremtiden, istedenfor at fly Alt, hvad der mindede mig om hende, vil kunne op-søge hende...

— Du vil ikke behøve at gaa langt.

— Nej, jeg veed det. Alt her taler om hende...

— Ja, Alt... men...

— Du ser saa underlig paa mig, Philip... hvad tænker du paa?

— Paa Noget, der skræmmede mig nys... og som ikke skræmmer mig mere... Kom og se...

Og Luther var næppe gaaet nogle Skridt, førend han fik Øje paa et Portrait...

4.

Det var opstillet paa det samme Sted, hvor han forrige Aar havde set hende sidde og tale til Englen. Hun havde det samme Blik, det samme paa engang livfulde og fattede Udtryk, i hvilket Maleren havde indflettet en Straale af det himmelske Lys, hun dengang sukkede efter. Det var Magdalena, som hun gik her paa Jorden, men det var tillige Magdalena, allerede indladt i Himlens Herlighed; Faderen gjenfandt hende saadan, som han havde kjendt hende, men tillige saadan, som han havde lært at se hende gennem Gravens Nat. Han behøvede forresten ikke at spørge om, fra hvem dette Mesterværk skrev sig; han havde hurtigt gjenkjendt sin Ven Lucas Cranach's Talent og Hjerte. Den rigt udstyrede Ramme vidnede om en anden Ven, Kurfyrsten.

— Og du var inde i Hemmeligheden, Katharina?

— Ja.

— Og det var derfor...

— Ja. Jeg ønskede, at det kjære Barn skulde vende tilbage til os ved Skinet af disse Lys.

Han tog da Portraitet og stillede det ved Foden

af Træet. Barnets Blik syntes at oplives af en ny Glans; det var levende, næsten mere end levende.

Og han stirrede ubevægelig ind i dette Blik som igjennem en Dør, der stod aaben ind til Himlens Herlighed.

— Magdalena, hviskede han, Magdalena, saa er du da nu, hvor du ønskede at være!... Den lille Pige veed Mere end Doktor Luther, Mere end alle denne Verdens Doktorer. Et Øjeblik, et Glimt, saa lang Tid, som der udfordres til at slaa Øjnene op igjen, og saa kom du i Besiddelse af Alt, hvad Kjærligheden fremmaner, Alt, hvad Troen arbejder paa at forestille sig. O! hvor gjerne vilde jeg ikke sige til dig, som du i Fjor sagde til den lille Engel: „Sig mig! ... Sig mig!...“ Men nej; jeg skal vide at svare mig selv, hvad jeg da svarede dig. Himlens Hemmeligheder tilhøre Himlen; lad os vente, indtil vi ere der, og indtil da: fremad! Alt, hvad jeg behøver at vide paa denne Jord, det veed jeg, thi jeg veed, at min Frelser lever. Jeg kan være rolig; jeg kan være lykkelig... endogsaa uden dig, Magdalena...

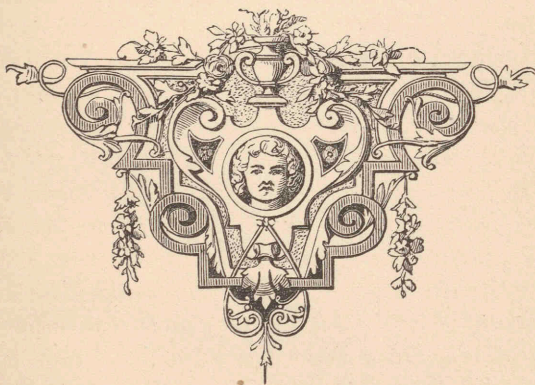
Og, idet han greb sin Hustrus Haand, sagde han:

— Ja, ja, jeg kan det... Ja, vi kunne det, ikke sandt?... Ak! hvis Fyrsten sagde til mig som i Fjor: „Det er vanskeligt!“ — vilde jeg maaske ikke være saa rask til at svare Nej. Den stolte Doktor behøvede endnu at lære, hvor skrøbeligt Kjødets er. Man trodser Kejseren, og man knuses over et Barnelig... Gud ydmyger mig... Det er et godt Tegn!... Han vil rejse mig; han har alt rejst mig... Philip, Du skal

blive tilfreds med mig. Det er tilladt at standse et Øjeblik for at begrave sine kjære Afdøde; men det er ikke tilladt at begrave sig med dem og at lade Herrens Værk ligge. Endnu en kort Stund, endnu nogle Kampe, og saa have vi Evigheden til at udhvile os i. Endnu nogle Julehøjtider, sørgelige maaske, og saa kommer Julehøjtiden deroppe, Højtiden uden Ende, Glæden uden Maal, Solen, der aldrig gaar ned!.... Katharina, Philip, Børn: Mod!... Hver har sin Op-gave at løse, og Gud staar over os Alle...

Vor Gud han er saa fast en Borg,
Han kan os vel bevare...

Og Psalmen lød fra alle Munde; og de sidste Lys udsluktes med Sangens sidste Toner.

The first part of the paper is devoted to a general
 consideration of the problem. It is shown that the
 problem is equivalent to the problem of finding
 the minimum of a certain function. This function
 is defined by the following expression:

$$F(x) = \int_0^x f(t) dt + \frac{1}{2} x^2$$
 where $f(x)$ is a given function. The minimum of
 this function is attained at $x = -f(x)$. This
 result is proved by the method of Lagrange
 multipliers. The second part of the paper is
 devoted to the study of the properties of the
 function $F(x)$. It is shown that $F(x)$ is a
 convex function and that its minimum is
 attained at $x = -f(x)$. This result is
 proved by the method of Lagrange multipliers.
 The third part of the paper is devoted to the
 study of the properties of the function $F(x)$.
 It is shown that $F(x)$ is a convex function
 and that its minimum is attained at $x = -f(x)$.
 This result is proved by the method of Lagrange
 multipliers. The fourth part of the paper is
 devoted to the study of the properties of the
 function $F(x)$. It is shown that $F(x)$ is a
 convex function and that its minimum is
 attained at $x = -f(x)$. This result is
 proved by the method of Lagrange multipliers.

DET FØRSTE JULETRÆ.

DET FØRSTE JULETRÆ

vem der?

— Frihed, Nederlandene og Oranien.

— Passeer!

Lidt længer henne:

— Hvem der?

— Frihed, Nederlandene og Oranien.

— Passeer!

Og det var først efter at være kommen forbi tredive eller fyrretyve Skildvagter, at Capitain Van Merk, der nu havde fuldendt sin Runde i Byen og fundet Alt i Orden, kom tilbage til sit Hjem.

Byen var Haarlem, Aaret 1572, Dagen den 24de December, Klokkeslettet Midnat.

Et skrækkeligt Aar, mine Børn, det, jeg her har nævnet! Aldrig før var Jesu Kristi Ord: „Jeg er ikke kommen at bringe Fred, men Sværd,“ paa en grusommere Maade blevet til Virkelighed; aldrig havde Verden og Verdens Fyrster med større Raseri sluppet

denne afsindige Forfølgelse, som Herren havde forudsagt, løs imod Evangeliet. Fire Maaneder, netop fire Maaneder før den Dag, da vor Fortælling begynder, havde et højt Smertensskrig fra Seineflodens Bredder udbredt Skræk og Forfærdelse over hele det protestantiske Europa. Kongen af Frankrig havde paa engang ladet flere Tusender af sine Undersaatter myrde og med blodige Træk indskrevet i Historien det Ord, der skulde høres med Rædsel gennem Aarhundrederne — Bartholomæusnatten.

Men eet Land havde set og saae endnu hver Dag lignende Misgjerninger fuldbyrdes, og disse skulde snart i Antal langt overgaa det berygtede Pariser-Blodbryllup: det var de Provinser, der stode under Hertugen af Alba, den spanske Konge Philip den Andens værdige Statholder. Intet i hele Verdenshistorien kan maaske sammenlignes med denne lange Række Grusomheder og Nederdrægtigheder. I Begyndelsen var der kun Tale om enkelte, men dog altid skrækkelige Pinsler; men derpaa, da disse ulykkelige Provinsers Rejsning havde tvunget Statholderen til at gribe til Vaaben, blev hver Sejr efterfulgt af et omfattende Myrderi, der altid ledsagedes af frygtelige Pinsler for alle dem, hvis Stilling eller Mod især havde tiltrukket sig Hertugens Opmærksomhed. Saaledes var nys Blodet flydt i Strømme i Züthphen og Naarden, de to sidste Byer, der vare faldne i Spaniernes Magt; saaledes vil det sikkert ogsaa gaa med Haarlem, hvis Spanierne trænge derind.

Men Haarlem, der i en Maaned havde været be-

lejret, holdt Stand, og de 30,000 Mand, der vare lejrede udenfor dens Mure, begyndte at spørge sig selv, om de nogensinde skulde faa den. Rædslerne i Züthphen, i Naarden havde langtfra skræmmet dens heltemodige Forsvarere; de vare tværtimod gjennemtrængte af en fornyet, ubetingelig Iver. Det spanske Aag var ikke blot blevet dem utaaleligere end nogensinde; det maatte nødvendigvis, mente de, blive afrystet, da Gud ikke længere kunde tillade Solen at skinne over saadanne Forbrydelser. Ak! Gud tillader ofte langt mere, end vi anse for muligt. Han har Evigheden til at finde og straffe dem, hvis Forbrydelser han synes at bære over med her paa Jorden.

Men han havde givet Nederlandene en af disse Mænd, som han i sin Godhed udsender, naar han vil rejse, frelse et Folk. Vilhelm af Oranien hed denne Mand. Viis i Raadet og tapper i Kampen, med Liv og Sjæl det Folk hengiven, hvis Sag var bleven hans, vant til, fremfor Alt, i Gud at søge baade sin Visdom og sin Styrke, var han bleven ligesom det synlige Billede paa det Forsyn, som Alle satte deres Lid til. Nu havde han slaaet Lejr ikke langt fra Haarlem, i Sassenheim, men med altfor faa Tropper til at kunne tænke paa at befrie den, og han kunde endogsaa kun meget vanskelig sætte sig i Forbindelse med Byen; men ikke destomindre var han Sjælen i Alt. Man vidste jo, at han vaagede, at han bad ... Det var nok til, at Alle hentede fornyet Mod af hans Mod, og til at Alles Hjerter stode i Forbindelse med hans, trods alle Mure, Grave, oversvømmede Sletter og fjendtlige Batailloner.

Kapitain Van Merk, som vi have set vende tilbage til sit Hjem, var ikke Soldat af Profession, men en rig Borger, hvem Fædrelandskjærligheden paa faa Dage havde lært Vaabenhaandværket; han var en af de bedste Officerer i den lille Hær, der i Haarlem trodsede Hertugen af Albas tredive tusende Mand. Lykkelig Ægtemand, lykkelig Fader, omgiven af alle denne Verdens Bekvemmeligheder og Glæder, havde han været en af de Første til at foreslaa, at man skulde lide Alt, miste Alt, Gods og Liv, hellere end at opgive de to Goder, Landet var stolt af, Evangeliet og Friheden.

Sit Liv havde han altsaa allerede udsat hver Dag; sit Gods havde han rundhaandet stillet til Byens og dens Forsvareres Tjeneste. Hans Hus, der Nat og Dag stod aabent, havde Brød til de Fattige, Hjælp til de Saarede, Vaaben til de Værgeløse og til Alle en hjertelig og kristelig Gjæstfriheds styrkende Modtagelse.

Dette Hus, der laa nærved St. Johannesport og lidt indenfor Voldene, var et af de højeste i Byen. Mere end een Kugle havde ramt dets Tag, men hidtil uden at gjøre videre Skade. I dets øverste Stokværk var der et af disse store Vinduer, som man endnu finder i saamange nederlandske Huse, og ad hvilke man ved Hjælp af en Trisse og et Tov kan hejse Varer og Forraad helt op. Dette Vindue vendte ud til Voldene og til Landet paa den anden Side af Voldene. Store og tunge Skodder lukkede for det. I maa lægge Mærke til disse Enkeltheder, Børn; I ville behøve dem for at kunne forstaa mig.

To fremmede Officerer, den ene en Tysker, den anden en Franskmand, boede hos Van Merk tilligemed nogle af deres Soldater.

Franskmanden, Hr. de Curey, var ung; men, opdragen midt i Borgerkrigene, forvist fra sit Fødeland, og Søn og Broder af Mænd, der havde udgydt deres Blod for den gode Sag, medbragte han i Alt, hvad han foretog sig, en Alvor og en Tungsindighed, der egentlig hverken passede til hans Nation eller til hans Alder.

Tyskeren var af en ganske anden Karakter, altid i Ligevægt, altid glad og fornøjet; forresten havde han i halvtredsindstyve Aar været Soldat, var ikke at spørge med under Kampen, godmodig bagefter, en Ven af alle Børn, og dog i Stand til, midt i deres Lege, at give Beviser paa en inderlig Guds frygt. Van Merks Børn — tre Dreng og tre Piger — havde fattet et inderligt Venskab for ham, og det var en Fornøjelse at se den graaskjæggede Mand med den barske Stemme, med fire af Børnene omkring sig og med et paa hvert Knæ og høre ham fortælle, svare, spørge. Og han kunde rigtignok Historier, den gamle Kapitain Karl! Og hvor mange Eventyr havde han ikke oplevet! Og hvor følte man sig ikke hensat midt i Slagenes Tummel, naar man hørte ham! Og snart trængte Børnene sig sammen om ham, og snart rykkede de bort af Forskrækkelse, alt eftersom han fortalte dem om sine Saar, om sine Lidelser, eller han, med straalende Blik og livlige Haandbevægelser, fortalte dem om de djærve

Hug, han havde uddelt med den Kaarde, som de saae ved hans Side!

— Men, Kapitain Karl, naar faa vi dog den store Overraskelse?

Saaledes havde i nogle Dage Børnene sagt. Karl havde nemlig lovet dem en, og I veed jo nok, Børn, at I vanskelig glemme et Løfte, det vil da sige de Løfter, som man har givet Eder; dem, som I give Andre, derimod ... dog det kan nu være det Samme.

— Snart, snart, svarede Karl, medmindre ...

— Medmindre?

— Jeg forinden bliver ...

— Dræbt! ... Nej, Nej, Kapitain Karl, ikke forinden ...

— Ja saa! ikke forinden! ...

Drengen rødmede til op over begge Øren, fløj den gamle Soldat om Halsen og udbrød:

— Nej! nej! Hverken før eller efter eller nogen-sinde, Kapitain Karl!

— Mit Barn, sagde han, naar Gud vil.

Og nær havde virkelig Kapitain Karl taget Hemmeligheden om den store Overraskelse med sig i Graven. Den 21de December havde Spanierne stormet efter i tre Dage at have beskudt St. Johannesporten, Korsporten og den mellemliggende Mur. De troede bag disse næsten sammenstyrtede Volde kun at skulle finde modløse Soldater og fortvivlede Borgere. De fandt den hele Befolkning, som, sammen med

Soldaterne og bevæbnet med Alt, hvad der kunde tjene til at støde Fjenden tilbage: Stene, brændende Bjælker, sydende Olie, drev dem ned i Voldgraven, hvor mere end tre Hundrede maatte lade deres Liv. Tre havde i Særdeleshed udmærket sig, Van Merk, Curey og Karl; men Karl, der var kommen i Haandgemæng med to Spaniere, var rullet med dem ned i Graven og var kun bleven frelst ved et Vidunder af Mod, Kraft og Koldblodighed.

Hvis vi altsaa den 24de December, ikke ved Midnat, men midt paa Aftenen, vare gaaet ind til Van Merk, vilde vi have truffet dem Alle, ham selv, hans Børn, hans Hustru, Curey, Karl og desuden tre eller fire gode Venner, i Samtale om denne Storm den 21de. Enhver fortalte, hvad han havde udrettet, men især hvad han havde set Andre udrette. Som Brødre under en retfærdig og hellig Sag glemmer Enhver sig selv for kun se hen til selve Sagen og Udfaldet.

— Og I, Hr. de Curey, sagde den brave Van Merk, I, som Intet siger, Eder har man set . . . som en Løve . . .

— Det er muligt, Van Merk.

— I ser ud til ikke at vide Noget derom.

— Jeg føler Afsky for Alt dette, og, naar jeg kommer tilbage derfra, føler jeg Afsky for mig selv. Dette Sværd, der bliver rødt indtil Fæstet, dette Fjendeblood, der besudler mig, mit eget Blod, der i Feberheden stiger mig til Hovedet, saa Alt farves rødt

for mine Øjne! . . . Saa spørger jeg mig selv, om jeg endnu er et Menneske, om jeg ikke, under Kampen, har antaget et vildt Dyr's Skikkelse og Træk. I sagde en Løve, sig hellere en Tiger . . .

Derpaa faldt han hen i Tanker, og, som om han glemte, at der var Nogen tilstede, tilføjede han:

— Se, det er altsaa, efter sexten Aarhundreders Forløb, hvad vi have gjort med den guddommelige Lov, der befalede os at elske hverandre! Krige, stadig Krige! Ikke een Tanke, uden den skal vædes af Taarer og Blod! Ikke een Opfindelse, uden den skal tjene den Kunst at dræbe hinanden! Og Evangeliet er der jo dog bestandig! Og disse blodige Aar bringe jo dog fredelig alle Evangeliets store Minder tilbage! Og i Morgen, i Nat kommer Gjenlyden af hin Jubelsang fra Bethlehem: „Ære være Gud i det Højeste, Fred paa Jorden! . . .“

— Ganske rigtig! sagde den gamle Karl, den Jubelsang skulle vi lytte efter, og, hvis den finder Indgang i vore Hjerter, hvad ønsker I saa mere? Er det os, der have søgt denne Krig? Er det over os, det udgydte Blod vil komme? Gud skal dømme; Gud har dømt. Ak! jeg tilstaar det, der var en Tid, da jeg holdt altfor meget af Krig. Jeg solgte min Kaarde snart til den Ene, snart til den Anden. Jeg ihjelslog for at ihjelslaa. Gud tilgiye mig min Daarskab! Han har tilgivet mig, haaber jeg. Ja, hvis han ikke havde villet frelse min Sjæl, vilde han have ladet mig falde i et af disse Slag, i hvilke jeg, som I siger, Curey, kun var et vildt Dyr. Men han har bevaret mig til

disse Dage; han har sagt til mig: „Kæmp for dette Folk!“ Og jeg kæmper, og jeg vil blive ved at kæmpe; og, hvis jeg falder for Eders Land, Van Merk, for Eders Folk, da vil jeg for Alvor føle, at jeg atter har fundet Naade for Guds Aasyn.

En Taare gled ned ad hans furede Kind. Curey, Van Merk, hans Hustru, Alle trykkede de hans Haand.

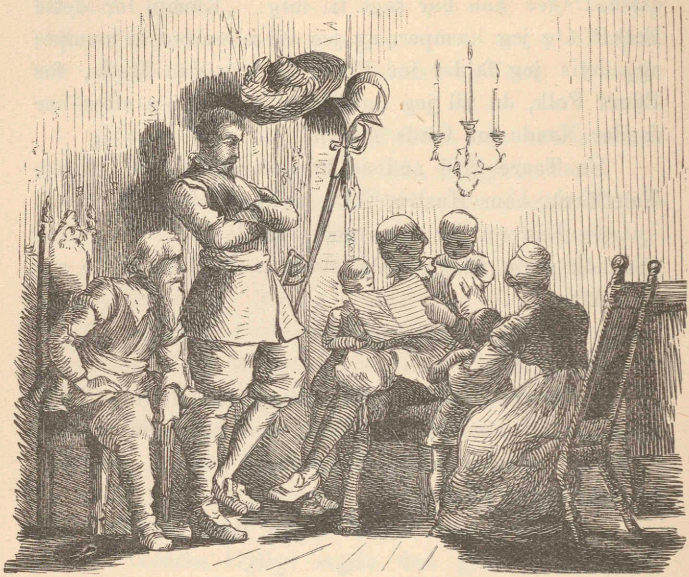
— Lad nu det være godt! sagde han. Hver Dag har nok i sin Plage. Og siden Gud giver os en saa god Aften ...

— Bedre, langt bedre endnu, end I tror, Kaptain Karl! ... udbrød en Ven, der kom ind i dette Øjeblik. Han holdt i Haanden et Papir, som han svingede over sit Hoved.

— Læs, Van Merk! sagde han; et Brev fra Fyrsten!

Det havde de allerede Alle gættet. Kun et Brev fra Fyrsten kunde bringes med den Glæde og den Lykke.

Byen, der var omringet paa alle Sider, fik, som vi have fortalt, kun sjælden Efterretninger fra ham. Nogle Gange havde Duer tjent som Sendebud. Men Spanierne skød godt; mere end een Due var bleven ramt, og Fjenden var kommen i Besiddelse af den Seddel, der var skjult under dens Vinge. Søen, der i nogle Dage havde været tilfrossen, havde endelig gjort det muligt for nogle modige Skøjteløbere at snige sig ind i Byen ved Nattetid. Saaledes var der kommet et

vist Antal Soldater med Krigsfornødenheder og Levnedsmidler; saaledes var ogsaa Brevet kommet.

„Trofaste og kjære Venner, sagde Vilhelm af Oranien, der tales her kun om den Tapperhed, med hvilken Gud har forundt Eder at slaa Spaniernes Storm tilbage. I have, siger man, kun mistet fire eller fem Mand, og Folk her ville fortælle mig, at det er umuligt, da Fjenden har mistet tre hundrede. Ret som om det ikke stod Hærenes Gud frit for, i sin Barmhertighed at dække sine Udvalgte med sit Skjold!

„Men, siden det har behaget ham paa en vis

Maade at betro mig det Skjold, som han holder over Eder, saa værer overbeviste om, trofaste Venner, at, saalænge der er Liv i denne Arm, skal den ikke lade det falde. Da jeg fra mit Hovedkvarter i Sassenheim hørte denne voldsomme Skydning, vilde jeg kaste mig ind i Eders By. Man forhindrede mig deri. De sige, at jeg tilhører hele Landet, og at jeg ikke har Ret til at hengive mig ganske til Nogle, ikke engang til Eder, trofaste Venner. Ske deres Vilje! Den er maaske Guds. Men de skulle ikke hindre mig i at være i stor Ængstelse for Eder.

„Der er hver Dag Nogle, der spørge mig, om jeg ikke kan slutte Forbund med en eller anden fremmed Fyrste, der kan tage vor Sag i sin Haand og komme og frelse os fra Spanierne. De fremmede Fyrster have Nok at gjøre i deres egne Lande. En eneste, Kongen af Frankrig, syntes tilbøjelig til at hjælpe os, og I vide, hvorledes han den 24de August har sønderrevet alle sine Løfter, saa at vi maa velsigne Gud, fordi vi ikke have aabnet vore Byer for denne vore Brødres Bøddel, der snart vilde være bleven vor egen. Der er, mine trofaste Venner, kun een Fyrste, den største af alle, der altid holder sine Løfter. Ham har jeg forlængst sluttet Forbund med, og I ogsaa og Eders Børn, haaber jeg. Eders Blod har alt beseglet dette Forbund; Eders Børns vil besegle det, om fornødent gjøres; men det skal ikke siges, at vi have brudt det, og Gud, han vil ikke bryde det.

„Der er ogsaa dem, og det iblandt de Tappreste,

der begynde at blive trætte af Krigens langvarige Rædsler. De sige ...“

— Curey, her er Noget til Eder, sagde Van Merk, idet han standsede.

„... De sige: Er det ikke en Forbandelse altid at skulle slaa, altid at skulle gjengjælde Ondt med Ondt? Vi forsvare vor egen Tro; vilde vi ikke aflægge et endnu bedre Vidnesbyrd om den ved at lægge vore Hoveder for Bødlernes Fødder? — Nej, Brødre, nej. Der er Tid til at lide, Tid til at hæve Hovedet. Den, der ikke vilde kunne undgaa Skafottet uden at fornægte sin Tro og sit Land, lad ham bestige det; den, som ...“

— Her er Noget til mig, sagde Kapitain Karl, glad og stolt over at finde sin egen Tanke i Fyrstens Brev.

„... den, som, idet han udsætter sit Liv, kan forskafe sig og sine Frihed til at tjene Gud efter deres Samvittighed, lad ham kæmpe uden Frygt! Gud tillader det; Gud forlanger det!

„Hvad mig angaar, saa er det for Guds Aasyn og hans hellige Ord, at jeg har taget alle vigtige Beslutninger i mit Liv. Da jeg gav Eder Tegn til Rejsning imod Spanien, da var det ikke, førend jeg mange Gange havde bedet Gud om at oplyse mig. Jeg mindes, som var det i Gaar, det Øjeblik, da han bestemt og endelig røbede mig sin Vilje. Det var i 66, Juleaften ...“

De Tilstedeværende saae paa hinanden. — „Ligesom i Dag! Ligesom i Dag!“ sagde de og trængte

endnu tættere sammen om Van Merk, der fortsatte Læsningen.

„... Juleaften. Det var hos min Broder, Greven af Nassau. Juleaften er i Tyskland en Fest, som Alle, Undersaatter og Fyrster, muntert højtideligholde i deres Familiers Skjød. Men hin Aften, medens paa Slottet Alle glædede sig omkring ... omkring ...

— Jeg kan ikke læse det Ord, sagde Van Merk.

— Læs videre! Læs videre! ... sagde Karl, der smilede paa en ejendommelig Maade. Vi skal komme tilbage dertil ... Videre ...

„... sad jeg bedrøvet i en Krog og gjorde mig selv forskjellige Spørgsmaal. Skulde jeg drage Sværdet? Skulde jeg opfordre Eder til at drage det? Havde jeg ikke desuden lovet Kongen af Spanien Huldskab og Troskab? ... Da syntes det mig, som Herren sagde til mig: „Mig, Kongernes Konge, har du ogsaa svoret Troskab. Du tilhører mig fremfor Kongen af Spanien, mig, som har skabt dig, mig, som har frelst dig ved min Søn. Se, nu kommer den Nat, da han fødtes blandt Menneskene, rede til at lide, rede til at dø. Og du skulde betænke dig, du Kristi Stridsmand, paa ogsaa at lide, at dø, du og dine, for hans Skyld? ...“ Nej, jeg betænkte mig ikke mere, og, I vide det, mine Venner, da jeg først engang havde lagt Haanden paa dette tunge og blodige Værk, har jeg aldrig set mig om; aldrig har jeg i det Allerinderste af mit Hjerte savnet den Ro, jeg havde kunnet nyde ved at lukke Øret for Guds Kald.

„Heller ikke I, det er jeg vis paa, ville, til Trods

for saamegen Elendighed og saamange Trusler, fortryde at have besvaret dette Kald; og, om I endnu havde Valget imellem denne frygtelige Belejring og det fredelige Liv i en blomstrende, men ufri By, vilde I da betænke Eder? ...“

Alle udbrode, som om Fyrsten havde været tilstede: „Nej! ...“ Kun Moderen saae paa sine Børn og sukkede. Faderen saae paa Sønnerne, og Sønnerne svarede saa frejdigt, som vare de Mænd: „Nej! Nej! ...“ Da fortsatte han Læsningen.

„Udholdenhed altsaa,“ sluttede Fyrsten, „Udholdenhed og Aarvaagenhed! Denne saa godt afslaaede Storm ligger Spanierne tungt paa Sinde. Haver Mistillid til dem! De kom ingen Vegne med Magt; vogter Eder for Listen! Solen har set dem vende Ryggen; vogter Eder for Natten! Jeg er Nat og Dag hos Eder i Tanken, og Herren vaager baade Nat og Dag over sine Tjenere.

„Eders Ven og Broder
Vilhelm.“

— Underskrevet med hans egen Haand?

— Med egen Haand.

Alle vilde de se Underskriften. — Jeg med! Jeg med! ... udbrod en af Sønnerne, den yngste.

— Du? ... Du kan jo knap læse ...

Men han havde allerede grebet fat i Brevet, med Fare for at rive det i Stykker. Af hans bestemte, alvorlige Blik skulde man have troet, at han saae, ikke Navnet, men selve Ansigtet paa denne overordentlige

Mand, der allerede talte saa højt til hans Indbildningskraft.

Men Van Merk var bleven tankefuld.

— Fyrsten har Ret, sagde han. Aarvaagenhed! Aarvaagenhed! En Times, en halv Times Sløvhed, og . . .

— Ja, sagde den Ven, der havde bragt Brevet; det sagde ogsaa Kommandanten. Farvel! jeg skynder mig hen at levere ham Brevet tilbage. Godnat, mine herrer; og I, Van Merk, dobbelt Opmærksomhed, naar I skal gjøre Eders Runde!

Det var virkelig ogsaa paa Tide. Van Merk tog sin Kaarde og sagde:

— Vi ses igjen, mine herrer. Godnat, Børn!

— Børnene, sagde Moderen, gaa ikke i Seng endnu. Han vilde til at spørge hvorfor. Den gamle Karl gjorde Tegn til ham, at han ikke skulde spørge.

Da han var gaaet, nærmede man sig til Ilden. Mændene sluttede Kreds om Kaminen. Moderen og Børnene satte sig om et Bord, Drengene bladede i en stor Billedbibel, Pigebørnene og Moderen pillede Charpi. Det trængte man jo til hver Dag.

Men, med Undtagelse af Charpien, var der Intet mere, der mindede om Krigen, Belejringen og dens Rædsler; Alle vare de øjensynlig paavirkede af den blide Indflydelse, der udgik fra dette fredelige Hjem, denne velgjørende Arne. Udenfor: Sneen, Blæsten, denne bidende Blæst, der uhindret farer hen over Nederlandenes Sletter; indenfor: Varmen, Freden og dette yndige Velvære, som Modsætningen bidrager til

at fremkalde. Stakkels Venner! Denne raa Luft, som I glemme ved Eders Arne, eller som I kun mindes for desbedre at nyde denne behagelige Aften, hvad er den i Sammenligning med det Had og den Hævntørst, som dette Velvære næsten ogsaa lader Eder glemme? I Morgen maaske vil der af dette gjæstfrie Hus kun være Mure og rygende Ruiner tilbage, i Morgen maaske vil der af denne Familie, af disse Venner ... Men Gud tillader i sin Godhed, at denne Tanke holdes borte. Er det ikke ham, der tillader Fuglen at sidde lykkelig og rolig i sin Rede, til Trods for denne evindelige Forfølgelse, hvormed saa mange Fjender true den?

Samtalen gik altsaa denne Aften rolig og ubekymret, ja af og til endogsaa muntert. Kun Curey, der var mere alvorlig stemt, skyndte sig med at bringe alvorlige Tanker frem, hvergang en hjertelig Latter forplantede sig til Alle om Kaminen og endogsaa smittede den tavse Moders Læber. Og, naar man saa igjen havde begyndt paa at tale om Krige, om Slag — og hvorledes kunde det være anderledes i det sextende Aarhundrede? — saa gav han sig igjen til at tale om, hvad han kaldte det sande Mod, det, som vi nu til Dags kalde det moralske Mod.

— Se, det er det, sagde han, der gjør en Mand til Noget. Derved er Eders Helt, Prinsen af Oranien, stor, virkelig stor. I Tapperhed er der Andre, der kunne maale sig med ham; men hvem kan maale sig med ham i Fasthed, i Udholdenhed? Saaledes udretter man store Ting; saaledes grundlægger man Noget, som det hverken skal lykkes Tiden eller Mennesket at til-

intetgjøre. I ere, I ville vedblive at være Vilhelm af Oraniens Børn; men igjennem ham ere I, ville I vedblive at være Børn af en anden Mand, som var endnu større, skjønt han aldrig har baaret Sværd. Denne Mand, ham har jeg set ...

— Har I set Calvin? ... udbrød man. Kun den gamle Karl saae lidt kold ud.

— Kapitain Karl, fortsatte Curey, I tænker paa Eders Luther; I frygter for, at jeg skal berøve ham Noget af hans Hæder. I kan berolige Eder. Ogsaa for os er han en meget stor Guds Mand, og Gud, der har gjort dem Begge til, hvad de vare, har sikkert ogsaa givet dem Begge Livsens Krone. Men jeg har ikke set Luther. Jeg har set Calvin. Hvor mange Gange havde jeg ikke sagt til mig selv som ganske ung: „Skal han dø, uden at jeg faar ham at se?“ Stor var da min Glæde — det var i 63, henimod Slutningen af December — da Admiral Coligny overdrog mig at bringe ham et Brev. Jeg ankommer til Genève; jeg iler til hans Bolig. Døren bliver lukket op ... der stod han selv! Jeg blev forfærdet over hans Magerhed, hans Svagelighed; han kunde næppe gaa. Men hvilken Ild i hans Blik! Hvilken Bestemthed i hans Tale! Hvilken Tillid til Gud! Og hvilke Storme trak dog ikke op om ham, om hans Værk, om Genève! Genève havde ikke, som vi i dette Øjeblik, tredive tusend Mand udenfor sine Porte. Men den kunde hvert Øjeblik faa dem; den vidste, at den var Gjenstand for de ivrigste Efterstræbelser; den havde næsten hver Dag et nyt Komplot at tilintetgjøre. Hertugen

af Savoyen, Kongen af Frankrig pønsede kun paa dens Undergang; Paven prædikede uophørlig Korstog imod den. Men Calvins Hjerte var hævet over enhver Tvivl. I dette skrøbelige Telt, som hvert Øjeblik kunde ryddes bort af Krigen, fortsatte Guds tappre Arbejder sit Værk som i en uindtagelig Fæstning, og Legemets Skrøbelighed hærdede kun endnu mere Sjælen.

Jeg saae ham igjen paa Prædikestolen i Julen; jeg saae ham Dagen efter i hans Hjem. „Det er, sagde han til mig, min sidste Julehøjtid. Dog nej, ikke den sidste ... der bliver flere hisset, og meget skjønnere! ...“ Derpaa gav han sig igjen til at tale om Genève, om Frankrig, ogsaa om Eder, I Brødre i Nederlandene, der begyndte modig at vende Eder til Evangeliet. „Det er, sagde han, et Folk, der vil forstaa at være frit. Hvis jeg ikke havde mit Rom her, vilde jeg skabe mig et derovre.“ Og han blev ung igjen, idet han udviklede sine Forhaabninger for mig. Det var ikke den Døende, der giver sig til igjen at haabe paa Livet; det var en Mand, der var sikker paa at dø snart, men tillige sikker paa, at Gud nok vilde vide at undvære ham, og fast bestemt paa imidlertid ikke at spille en Dag, en Time, en hvilken som helst Del af de Kræfter og den Tid, Gud endnu vilde unde ham. Hvilken Lærdom, mine Herrer, laa der ikke i et saadant Syn! Og I, mine Børn, hvis I ogsaa ville være Noget for Gud, Noget i Guds Værk her paa Jorden, saa lærer af disse store Arbejdere, levende eller døde, i hvilke Gud har aabenbaret sin Vælde.

Hvor gjerne vilde jeg ikke ogsaa have set hin anden store Arbejder, Luther ...

— Jeg har set ham! ... udbrød Karl.

— Som meget gammel da?

— Ja, kort før hans Død; men jeg har ogsaa set ham ung. Det forundrer Eder? Mit Skjæg er dog hvidt nok. Ja, jeg saae ham i Worms for mere end halvtredsindstyve Aar siden; jeg var en af de kejserlige Drabanter, som hentede ham for at føre ham for Kirkeforsamlingen. Midt i disse tætte Skarer, som vi Skridt for Skridt banede os Vej imellem, og som flere Gange standsede os som en levende Mur, kunde jeg i Ro og Mag betragte ham. I Begyndelsen urolig, endogsaa lidt skjælvende, gjenvandt han, alt som han kom frem, sin fulde Fatning. Jeg sagde til ham engang: „Frygt ikke!“ Det var snarere for at berolige mig selv. Jeg mindedes Johannes Husz, der var bleven brændt i Constanz; det syntes mig, som om jeg førte en ny Johannes Husz til Døden. „Jeg frygter Intet“, svarede han; og jeg saae af hans Blik, at han havde forstaaet min Tankegang. Men han havde sagt sandt; han frygtede virkelig Intet, Intet, af hvad Menneskene formaa imod en Herrens Tjener. I det Øjeblik, da vi kom ind i Salen, takkede han mig med et Smil; derpaa, udsat for saa mange fjendtlige, hadefulde Blikke, ved Foden af den Throne, hvorfra hans Dødsdom kunde blive afsagt, midt i den store Forsamling af Fyrster og Prælater, hvis blotte Syn, om det end var velvilligt,

vilde have skræmmet ethvert andet Hjerte end hans — blev han, beskeden og dog stolt, mere end Karl den Femte paa sin Throne, snart Alles Midtpunkt og Herre. Jeg havde indtil da betænkt mig paa at stille mig paa Evangeliets Side. Luther vandt mig, endogsaa førend han aabnede Munden. „Sikkerlig, sagde jeg til mig selv, Gud er med dette Menneske!“ Og, da han, efter sin Tale, da han blev spurgt, om han fastholdt Alt, hvad han havde sagt og skrevet imod den romerske Tro, med samme Ro svarede: „Jeg kan ikke Andet; Gud hjælpe mig, Amen!“ — saa gjentog ogsaa jeg usle Drabant i mit Hjerte: „Jeg kan ikke Andet!“ Og dette Ord har ledet mit Liv; og det er for at gjentage det med Eder, mine Venner, at jeg har indesluttet mig i Eders By, og at jeg, om fornødent gjøres, vil lade mit Liv her!

Jeg har set Luther igjen, fortsatte Karl, jeg har havt den Glæde at fortælle ham, men først mere end tyve Aar senere, hvad et Ord af ham havde gjort mig til. Atter en Dag, hvis Erindring skal følge mig til min Grav! Det var ... Men kom nærmere, Børn; det angaar Eder, og mere, end I maaske formode ...

De nærmede sig, ikke uden at bemærke igjen et vist Smil paa hans alvorlige Træk.

— Det var, sagde han, i 45. I har set, Hr. de Curey, Calvins sidste Jul. Besynderligt nok! Hvad jeg saae hin Dag, det var netop Luthers sidste Jul.

Jeg var da i Kurfyrsten af Sachsen, hans Be-

skytters og Vens Tjeneste. Kurfyrsten sendte hver Jul nogle Foræringer til ham og til hans Børn; denne Gang fik jeg det Hverv at bringe ham dem. Vejret var daarligt, Vejene slette; jeg kom først om Aftenen til Wittenberg. Jeg bliver ført til hans Hus. Jeg kommer indenfor ... Børn, huske I ikke et vist Ord, som Eders Fader ikke kunde læse i Fyrstens Brev? Jeg gættede det Ord. Det var — Juletræet.

Omkring et Træ var altsaa den Familie forsamlet, om hvilken Fyrsten taler i sit Brev; omkring et Træ var, hin Aften, Reformatorens Familie forsamlet. Det var det Træ, der hjemme hos os i Tyskland hver Jul rejses i hvert Hus, rigt og straalende hos Nogle, fattigt og næppe oplyst hos Andre; men, hos Alle, et Velsignelsens og Fredens Træ, en Oplysning for Hjerterne som for Øjnene, en Glæde for Børnene, en Glæde for Forældrene, et Budskab, ved sine Straaler, ved sine Gaver, om den store Tidende, Himlen bringer Jorden: „Eder er en Frelser født!“

Denne store Tidende var Luther i Færd med at forklare for sine Børn, da jeg kom. Jeg ser ham, jeg hører ham endnu. Paa den ene Side hans Hustru; paa den anden hans trofaste Ven Melancthon. Foran ham, paa et Bord, det straalende Juletræ; omkring ham fire Børn ... Ak! de havde været fem. Men nogle Aar vare gledne hen over dette Tab, og Erintringen om Magdalena var for hendes Fader nu kun en mild Drøm, en Opmuntring til at vandre rolig og glad til det andet Fædreland, hvor hun var gaæet forud.

Det forstod jeg de to eller tre Gange, han talte om hende; hans Blegthed, hans Svagelighed sagde tydelig nok, at hun ikke vilde komme til at vente længe paa ham. Men hvilken Fromhed! hvilken Tro! hvilken Blanding af Stolthed og Enfold i hans Tale! Han talte temmelig længe. Jeg kunde have hørt ham hele Natten. Men, da han foldede sine Hænder og gav sig til at bede for sine Børn og tillige, sagde han, for alle sine Børn i Troen, for Alle dem, der af ham havde lært at modtage, at elske den Frelser, der var kommen til Jorden — saa kunde jeg ikke længer modstaa, og jeg kastede mig paa Knæ og sagde: „Doktor Martin, her er et af disse Børn, for hvem I beder!“ Og jeg erindrede ham om Worms; og jeg fortalte ham, hvad Mindet om dette Optrin havde været for mig. Han samlede sine Tanker et Øjeblik. Saa sagde han: „Worms ... Ja, det var en skjøn Dag, thi Gud var uendelig god imod mig. Hvad skulde den stakkels Munk have gjort uden ham? Han vilde være bleven bange ... og Satan vilde have hersket endnu.“ — „Hvor jeg beundrede Eder!“ sagde jeg til ham. — „Beundrø mig? For hvad? Hvad havde da jeg, som Gud ikke havde givet mig? Naar jeg om et Øjeblik uddeler til mine Børn de Gaver, der hænge paa Træet, ville de da gaa hen og bilde sig ind, at de have givet sig dem selv? Saaledes maa det gaa med Alt, hvad vi faa af Gud.“

Jeg lod da Kurfyrstens Gaver bringe frem. Der var til ham en prægtig Foerværks Kappe. „Den vil jeg ikke komme til at slide op, sagde han. Men hvor

den er varm! Hvor den er kostelig! Lad den i det mindste gavne min Sjæl som mit Legeme.“ Jeg forstod ikke strax, hvad han mente. Men han foldede Kappen ud, lagde den ved Foden af Træet, og, da han saae, at jeg endnu ikke forstod, sagde han: „Ja, gid den maa være mig en sand Julegave! Jeg holder af at forestille mig, som de smaa Børn, at det er Jesus, der pynter Træet, Jesus, der siger til os ved hver Gave: „Husk paa mig! Naar du bruger Dette eller Hint, saa tænk paa mig!“ Han klappede Foerværket med sin Haand. „Ikke sandt, du vil faa mig til at tænke paa ham? Fyrsten, som har sendt dig, ham skal jeg sikkert ikke glemme i mine Bønner; men, hver Gang du varmer mit stakkels Legeme, vil jeg mindes Ham, der varmer min stakkels Sjæl ved Grayens kolde Nærmelse, og som ... Men se, nu græder du igjen, Katharina, og det er min Skyld! Træet siger til os, at vi skulle være glade; lad os da være det! Kom herhen, Børn ...“ Og han gav sig til at uddele Gaverne. Han ledsagede dem med Fortællinger af alle Slags, alvorlige eller muntre. Jeg beundrede denne uudtømmelige, altid levende, altid elskværdige Ordfylde. Jeg beundrede denne store Mand, der var lille med de Smaa, og hvis Storhed dog vedblev at være den samme ...

Saa vidt var Kapitain Karl kommen i sin Fortælling, da Van Merk kom hjem.

— Alt gaar godt? spurgte man ham.

— Ja.

— Og Spanierne?

— Ere hverken til at se eller høre.

— Og det en Julenat! Det var dog besynderligt. I deres Hjem sætter Midnatsmessen hele Folket i Bevægelse.

— Ja; men de ere ikke i deres Hjem. Natten er kold, og Kulden bider.

— Fyrsten har anbefalet at vaage.

— Og vi vaage jo ogsaa. Men I, Børn, vedblev Van Merk, det er vel ikke Eder, skulde jeg mene, der have faaet det Hverv at passe paa Haarlem. Endnu oppe! Klokkeren tolv! ...

— Aa! Fader, Fader, der blev fortalt saa smukke Historier! Calvin ... Luther ... Træet ... du veed nok ...

— Hvilket Træ?

Men, uden at besvare Faderens Spørgsmaal, begyndte de igjen at udspørge den gamle Karl; og Træet stod der for deres Indbildningskraft, som om de hundrede Gange havde set det, hundrede Gange plyndret det, hundrede Gange velsignet det, fordi det talte til dem om Julen, om Stjernen, om Hyrderne, om Englene, om det hellige Barn i Krybben. Pludselig udbrød den Ene: „Moder, næste Aar! Næste Aar, Moder, ikke sandt?“ Og Alle sagde de som han: „Næste Aar, Moder! Næste Aar! ...“

— Næste Aar, sagde Karl, det er der grumme længe til.

— Aa! ja ...

- Hvad skal vi gjøre ved det?
 — Intet ...
 — Intet ...? Naa! Kom nu blot ...

Et Glædesskrik gjenlød. Børnene havde endelig forstaaet ham. Denne bebudede, ventede Overraskelse, den kom nu. Dette vidunderlige Træ, som de for første Gang hørte Tale om, og som de næppe turde haabe næste Aar, det skulde de nu faa at se.

Alle, Store og Smaa, fulgte altsaa efter den gamle Kapitain. Man gik to Stokværk op. En Dør blev aabnet, og ...

Man kom ind i en stor og høj Sal. Ligeoverfor Indgangen var det store Vindue, lukket til med Skodder; i Midten stod Træet, prægtig pyntet, prægtig oplyst. Foran Vinduet stode ubevægelige, med Hjelmen paa Hovedet, nogle tyske Soldater. Det var dem, der havde opstillet, pyntet, tændt Træet og ophængt i dets Grene eller nedlagt ved dets Fod de Gaver, deres brave Kapitain bestemte til hver især.

Stor var altsaa Alles Sindsbevægelse, da de kom ind; allerede bevægede ved Karls Fortælling, troede de næsten, at han ved et Mirakel havde aabnet den tyske Reformators eget Hus for dem. Børnene turde næppe komme nærmere: deres gamle Ven maatte tage dem ved Haanden og føre dem hen til Træet. De lo, de græd ... og de græd ikke ene. Glæden kalder Sorgerne til Live. Saa mange udstaaede Besværligheder, saa mange Besværligheder endnu i Udsigt; saa mange

Venner, der kunde have havt deres Plads om Træet, og som Slagene, Pinslerne have kaldt bort før Tiden; saa mange mørke Skyer om disse straalende Grene! Men, hvor straalende end Træet er, dets Lys er dog kun en Skygge, et Billede, en Forsmag paa et andet Lys. Held den, der skimter det! Held den, der vandrer dets Skin i Møde midt i Jordens dybe Mørke! Held den, der glæder sig til at besidde det en Dag, evigt, uudslukkeligt!

Det var det, den gamle Karl sagde, idet han nøjere udviklede de begyndte Forklaringer og fromt knyttede til Juletræet alle de smukke Tanker, alle de kristelige Følelser, han her fandt et Billede paa. Curey, Calvins Barn, i Begyndelsen lidt overrasket, lidt kold, blev snart, som de Andre, greben af dette livlige, farverige Ord, i hvilket der aandede Noget af Luthers Sjæl. Pinlige Tvistigheder adskilte paa den Tid Reformationens to store Halvdele. Nogle sluttede sig aldeles til Luther, Andre aldeles til Calvin; kun Faa forstode ganske at slutte sig til Kristus, eller idetmindste, om de end sluttede sig nok til ham til modigt at hengive deres Liv for ham, gjorde de det ikke altid nok til at elske Enhver, der elskede ham, ligegyldigt i hvilken Kirke. Men Juletræet, eller rettere Jusus selv, havde igjennem den gamle Soldats Mund talt til Alles Hjerter. Til den festlige Glæde sluttede sig den endnu større Glæde, virkelig at føle sig som Brødre, virkelig enige, og det for Evigheden. Hvad Fællesskab i Prøvelser og det alvorlige Broder-

skab under Kampene ikke havde formaaet, det havde disse faa Øjeblikke, udrettet.

— Kapitain Karl, udbrød Curey, idet han greb hans Haand, se, det skal ogsaa være et af mine store Minder! Jeg beklagede, ikke at have set Luther, og nu har I vakt ham op af Døde for mig; naar jeg trykker Eders Haand, er det mig, som trykkede jeg hans. Fuldend Eders Værk; syng med Eders Soldater hans Psalme for os ...

Karl behøvede kun at gjøre et Tegn, og den udødelige: Vor Gud, han er saa fast en Borg gjenlød i Salen som af een Mund. Denne fromme Psalme, denne Krigssang, hvor kunde den have været bedre paa sin Plads end i denne belejrede By, under denne Kamp paa Liv og Død for Troen og Friheden?

Men, da de vare færdige med den, sagde Van Merk: Nu kommer Touren til os! Vi have ogsaa vor Psalme ... gid den kunde lyde helt hen til Sassenheim, til Fyrsten! Det skulde være vort Svar paa hans Brev ...

Og med sin klangfulde Røst istemmede han Hugenotternes Yndlingspsalme:

Stat op i Gry, min Gud! stat op!
 Adspredes, flygt, du Fjende-Trop!
 Lær, hvad det er at grue ...

Men pludselig afbrydes Sangen af høje Raab og voldsom Larm udenfor. — „Fjenden! Fjenden!“ udbryder Van Merk. Curey, Karl og alle de Andre have alt

draget deres Sværd og styrte hen til Døren. Moderen falder paa Knæ; Børnene trænge sig sammen om hende. Juletræet oplyser nu kun Loftets Bjælker, de mørke Vægge og denne skjælvende, men fattede Gruppe.

Fjenderne vare virkelig der, paa Voldene; deres Skarer bleve tættere og tættere. Dette Mørke, denne Tavshed over hele deres Lejr var en List. En Flok havde sneget sig frem i Mørket. To Skildvagter vare blevne overraskede og dræbte. En tredie havde gjort Anskrig. Men mere end hundrede Spaniere vare alt paa Murene, og Hundreder, Tusender ilede nu til uden at skjule sig og uden at finde nogen Hindring.

Vore Venner styrtede altsaa ud for at kæmpe eller rettere for at lade sig slaa ihjel, thi, saa nær ved Voldene, vilde de komme først og finde sig alene eller næsten alene imod en hel Hær. De vare alt ude paa Trappen, da den gamle Karl, greben af en pludselig Indskydelse, løber ind igjen, sparker Vinduesskodderne op, aabner dem paa vid Gab og lader det klare Skjær fra Juletræets hundrede Lys straale ud over Spanierne. Ved at se dette Lyshav pludselig og uventet komme frem midt i Mørket, tro Spanierne, at de ere faldne i en Snare. De standse, vige, vende om. De først Ankomne falde over de Sidste og rulle i Forvirring ned i Voldgraven; Volden bliver paa nogle Øjeblikke fri, og Juletræet sender sine Straaler ud i det Fjærne over en forfærdet Masse, der i Uorden flygter tilbage til Lejren.

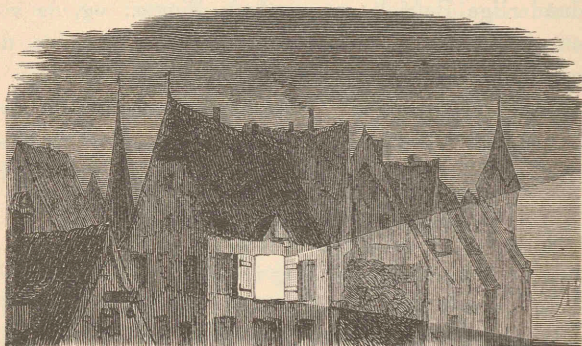
Et Kvarterstid senere vare vore Venner igjen forsamlede omkring Træet og med dem mange Folk, der vare ilede til ved det første Anskrig, men som kun

havde naaet at se Fjendens Flugt. Gaden, Volden, alle de Steder, hvorfra man kunde øjne Træet, vare bedækkede med Mennesker. Fortællingen om Lysene, om Juletræet, denne store Nyhed, gik fra Mund til Mund; i sin fromme Glæde var man enig om, i denne vidunderlige Befrielse at se Guds Finger; og, da vore Venner gjenoptog den afbrudte Psalme og gave den almindelige Taknemmelighed Luft, førte Tusender af Stemmer den Kongelige Psalmists Sejrsang helt over til Spaniernes Lejr:

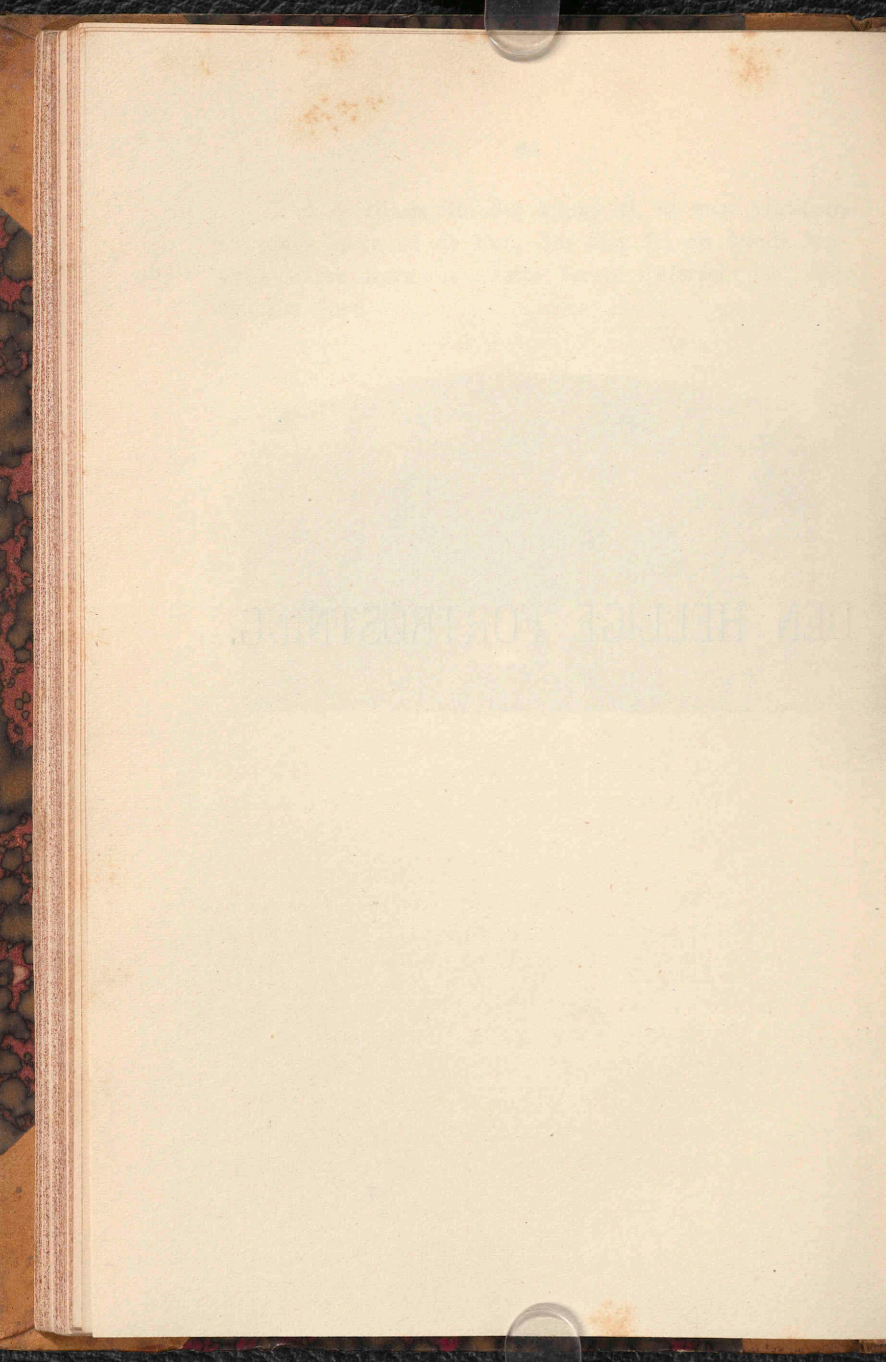
Stat op i Gry, min Gud! stat op!
 Adspredes, flygt, du Fjende-Trop!
 Lær, hvad det er at grue!
 Forsvind som Røg i Luftens Skjød,
 Hensmelt som Vox for Ild og Glød!
 Kan du Guds Aasyn skue?

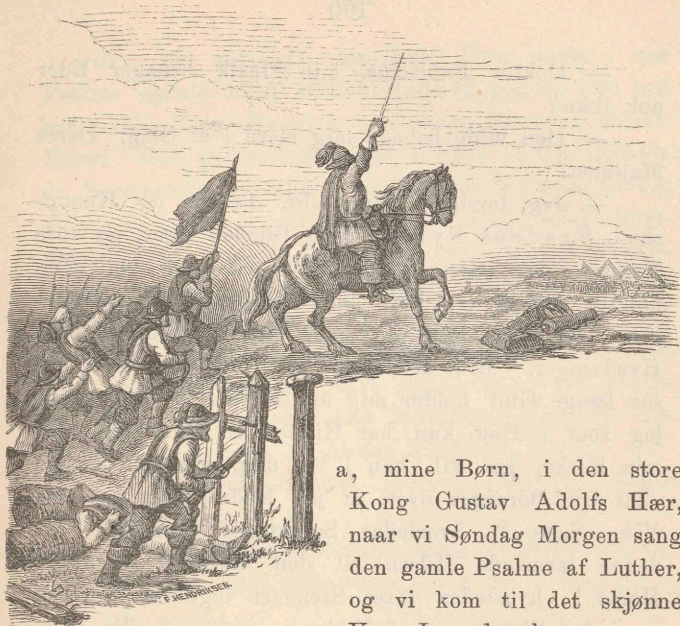
Jeg vilde gjerne standse her og lade Eder tro, at denne Befrielse virkelig var Byens endelige Frelse. Historien melder desværre noget Andet. Haarlem skulde bukke under; Blodet fra Skafotterne skulde strømmevis blande sig med Blodet fra Slagene. Men det ødelagte Haarlem tjente ikke destomindre ved sine Lidelser Evangeliets og Frihedens Sag. Et halvt Aars forfærdelige Belejring havde vist, hvad man kan udrette, naar man forsvarer sin Tro og sit Fædreland. Blodet var, som altid, frugtbargjørende og skabte i dette heltmodige Land stødse modigere Hjerter, stedse kraftigere Arme.

Lad os tilføje, thi det kunne vi, at vore vigtigste Personer hørte til de Faa, der slap fri og kunde fortælle deres Børn om dette første Juletræ paa den fædrene Jord.

DEN HELLIGE FORTRØSTNING.

a, mine Børn, i den store
Kong Gustav Adolfs Hær,
naar vi Søndag Morgen sang
den gamle Psalme af Luther,
og vi kom til det skønne
Vers, I veed nok:

Giv Agt, mit Hjerte, se nøje til,
Hvad lagt i Krybben du finde vil;
Hvis er det dejlige Barn, du ser?
Den lille Jesus du finder der,

saa blev der affyret tolv Kanonskud ved det Ord
Jesus; tolv paa eengang og som eet Drøn. Da
Doktor Fabricius kom til Lejren og for første Gang
forrettede Gudstjenesten som Kongens Kapellan, fandt
han, at det var vel megen Larm i en Psalme. Kon-
gen betragtede nu den Sag paa sin Vis, og, da
Gudstjenesten var forbi, tog han ham med sig ind i
sit Telt. Vi fulgte med Kongen og vi hørte Følgende:

— Doktor Fabricius, min Musik behager Eder nok ikke?

— Den vilde behage mig mere i et Slag, Deres Majestæt.

— Jeg forstaaer Eder. Ja, Jesus og Kanon-skud, Fredens Fyrste, som Bibelen siger, og vore Kampe, det passer ikke godt sammen. Og dog, Doktor Fabricius, hør mig! Orgelpillet mishager Eder vel ikke, kan jeg tænke, under Riddarholmens Hvælvinger. Mine Kanoner, det er mit Orgelspil, og, saa længe Gud holder mig under Vaaben, saa længe jeg som i Dag kun har Himlen til Hvælving over min Kirke, saa vil, kan I tro mig, hverken Kirken eller Gud forarges over, at jeg hædrer dem paa min Vis. Saae I, hvorledes Soldaterne oplivedes ved denne larmende Hilsen til den usynlige Høvding? Hørte I, hvorledes deres Stemmer toge til i Styrke og indtil Slutningen af Psalmen syntes at ville overdøve Kanontordenen? Da Gud opsøgte mig deroppe i Sverrig for at sende mig til dette af Østerrig og Jesuiterne saa haardt medtagne Tyskland, saa svor jeg i mit Hjerte at hengive mig med Liv og Sjæl til dette Værk. Nu vel! hver Gang jeg saaledes hører mine Kanoner hilse min Herre og Mesters Navn, saa mindes jeg denne Ed . . . Og I skal se, Doktor Fabricius, om I ikke ogsaa kommer til at finde denne Hilsen smuk og god . . .

Saaledes talte Kongen, og, idet han vendte sig om til os, tilføjede han:

— Ere I ikke af min Mening, mine Herrer?

Jo, det vare vi, og dette Drøn midt i vor Psalme gjorde altid et dybt Indtryk paa os som paa ham. En Dag især . . . o, hvor det var smukt Børn! Det var ved Juletider i Fjor. I det Øjeblik, da Kanonerne tordnede, drog Kongen sit Sværd. Og saa trak vi ogsaa vore; og i alle disse gamle Regimenter, der sluttede Kreds om os, bølgede Gelederne som for et uimodstaaeligt Vindpust. Kongen syntes overrasket over denne Bevægelse, overrasket over at se os Alle med dragne Sværd. Han havde selv først uvilkaarlig ladet sig lede af sin Sindsbevægelse, han havde ikke lagt Mærke til, at han dermed havde givet os Andre Exemplet.

— En smuk Julefest, mine Herrer! . . . sagde han siden til os.

Ja, den var smuk! Ak! denne Julefest, det var den sidste for ham, den sidste ogsaa for . . .

Den, der talte saaledes, sænkede sit Hoved og talte ikke ud. Hvem var han?

I have kunnet forstaa, at det var en af Kong Gustav Adolfs Vaabenbrødre; hvad I ogsaa have kunnet forstaa, det er, at den Samtale, af hvilken jeg har anført et Brudstykke, maa have fundet Sted kort efter denne Fyrstes Død i Slaget ved Lützen, den 6. November 1632. I have endelig set, at det var en Fader, omringet af sine Børn. Denne Fader var Johan von Leubelfing.

Men af hans Børn manglede der to.

Den Ene var i Live, skjønt død for sin Familie. Den hellige Sag, som Faderen med Hæder havde tjent ved Gustav Adolfs Side, den havde Sønnen forraadt. Vundet af snedige Præster, ufølsom for sin Moders Taarer, var han flygtet til Wien, derpaa til Rom og havde afsvoret sin Tro for Paven. Hvad var der blevet af ham? Man vidste det ikke. Hans Navn blev ikke mere nævnet i Familien, især siden hans Moder var død af Sorg over hans Frafald.

Men et andet Navn var derimod i de to sidste Maaneder blevet nævnet hver Dag, hver Time; eller naar Navnet undertiden hendøde i et smerteligt Suk, standsede en retmæssig Stolthed snart de Taarer, der vilde trænge sig frem.

I have set Faderen standse og sænke Hovedet; I kunde have set ham kort efter, rolig og lykkelig, atter og atter tale om den Søn, hvis tomme Plads et Øjeblik havde gjort ham beklemt om Hjertet. August von Leubelfing, det var den unge Page hos Gustav Adolf, som ved Lützen, da Kongen blev skilt fra hele sit Følge og omringet af Fjender, indtil det Sidste forblev hos sin Herre, kæmpende med den ene Haand og støttende den saarede Konge med den anden, indtil han tilsidst segnede over hans Lig. Faderen havde ikke været med i dette sidste Slag; et Saar, han havde faaet i Augustmaaned ved Burgstall, holdt ham hjemme paa hans Slot, nærved Nürnberg, og det er der, vi nys saae ham. Men, da han efter Slaget ved Lützen fik Efterretning om sin Søns

Død, da havde denne Heltedød alt paa en Maade faaet et Gjenskin af den store Konges Hæder, for hvem den unge Page havde opoffret sig. Efter Gustav Adolfs Navn, der siden hans Død var blevet større end nogensinde, fulgte i Alles Munde Leubelfings; Nürnberg især, som Kongen fornylig havde forsvaret saa godt og befriet med saa megen Hæder, Nürnberg var glad og stolt over, at en af dens Sønner havde betalt den døende Konge denne Taknemmelighedens og Kjærlighedens Gjæld. Byens Raad, der havde besluttet at oprejse en Statue for Kongen, havde samtidig bestemt, at den unge Pages Billede skulde anbringes ved Kongens Fødder.

Det var en stor Trøst, kunne I nok forestille Eder, for hans Fader, for en gammel Soldat, som iøvrigt godt, i Kraft af sin blotte Tro, kunde have forstaaet at sige: „Herren gav, Herren tog, Herrens Navn være lovet!“

Men til Trods for den næsten glade Stolthed, med hvilken han igjen havde givet sig til at tale om August og om hans Død, troede Børnene dog at kunne skimte ligesom en voxende Sørgmodighed hos ham.

De toge ikke fejl. Den ene Søns hæderfulde Død førte stadig hans Tanke tilbage til den anden Søn, der var ganske anderledes død og ganske anderledes tabt; der gives iøvrigt Tidspunkter, til hvilke de smertelige Erindringer vende mere levende tilbage end til andre, og man var netop nær ved et af disse Tidspunkter. Endnu to Dage, og Julen vilde

være vendt tilbage, Julen, der fordem var saa munter, saa livlig paa Leubelfing'ernes gamle Herresæde. Derfra skrev sig denne Sky paa hans Pande. Den ene Søns Skjændsel viste sig uudslettelig for ham, og den andens Hæder forsvandt næsten for hans Øjne for den mørke, ubønhørlige Tanke: „Min Søn levede for et Aar siden; min Søn er død.“ Ak! hvor mange Kristne, og det blandt de bedste, have ikke kjendt disse Afvexlinger af Nedslagenhed og Oplivelse! Og hvor mange Julefester have ikke været Vidne til dem!

Tre Børn havde han tilbage, en Søn, en Datter og endnu en Søn, der var ganske ung, men i Besiddelse af en mærkelig Forstand, en kraftig og dristig Karakter. Han havde holdt meget af sin Broder; han holdt endnu mere af ham efter hans Død, ret som om hans Hæder havde knyttet et nyt Baand imellem deres Sjæle. Men, at man efter en saa skjøn Død begræd ham, det havde han aldrig rigtig kunnet forstaa.

Den anden Søn, der var roligere og bedre i Stand til at fatte Sorgen, var en lige saa værdig Broder til den unge Helt fra Lützen. Han var femten Aar; han beklagede, at han ikke var atten og ikke havde kunnet dø ved Kongens Side.

Datteren var fjorten Aar, og de to Brødre mødtes i hende. Rolig som den ældste, ivrig som den yngste, kunde hun uden Anstrængelse altid være for sin Fader, hvad han trængte til, stærk med ham, svag med ham, og til syvende og sidst var det altid

hende, der holdt ham oppe ved sin paa engang blide og faste Medfølelse. Bestandig kaldet, siden Moderens Død, til at opfylde Pligter, der laa over hendes Alder, havde hun derved vundet en tidlig Erfaring om Livets og især om Troens Sager.

— Fader, sagde hun, du er bedrøvet . . .

— Nej, vist ikke, sagde han; ikke mere end ellers.

— Jo, jo; du kan ikke bedrage din Datter.

— Heller ikke dine Sønner, sagde den Ældste.

— Nu vel da, Børn, ja, det er saa. Over de Levende kan man ikke glemme de Døde. Du selv, Olga

Men Olga havde ganske sagte lagt sig paa Knæ foran ham, og, idet hun greb begge hans Hænder, sagde hun:

— Fader, vil du finde det meget stygt, at din lille Pige gjentager for dig, hvad du en Juleaften sagde til os, til Alle, der vare med til Festen? Du sagde, at det er ved Juletid, at man bedst kan gjenfinde Tanken om en Gud, der altid er god, altid vor Fader, selv naar han prøver os; du sagde — jeg husker selve Ordene — du sagde, at den store Kjærlighed for sexten Aarhundreder siden indestaar os for Kjærligheden nu og til evige Tider, selv naar denne Kjærlighed er tilsløret for vore Øjne; du sagde, at den, som har givet os sin Søn, giver os i ham dem tilbage, som han tager fra os; du sagde

— Ja, jeg sagde det . . .

— Og du mener det . . .

— Og jeg mener det endnu, Olga. Men

— Hvorfor dette Men, Fader? Alt dette, det kan du gjentage i Dag; du kan Men hvad tænker jeg dog paa; gaar jeg ikke der hen og foreskriver dig Regler! . . .

— Tal ud, tal ud! . . . Jeg foreskriver mig dem gennem din Mund, det er det Hele.

— Du kan vise os, vilde jeg sige, hvorledes en Kristen forstaar at adlyde det Ord af Apostlen: „Værer altid glade“. Du kan give os en smuk Julefest; ikke som den med din store Konge i Fjor, men ganske beskeden, ganske tarvelig, og dog fuld af Lærdomme, som vi ikke skulle glemme. Lad os, Fader, se din Pande uden Rynker som i de glade Dage; lad os se et Smil, naar du kysser os. Det bliver i Aar vor eneste Festlighed; men tro mig, dine Børn skulle ikke beklage sig derover

— O! Du er min gode Engel, er du! udbrød Faderen; og, da de to Sønner styrtede hen for at kysse ham, tilføjede han:

— Og det ere I Alle tre ogsaa Og Gud vil nok forunde mig at være for Eder i disse Dage, hvad jeg bør være. Men hvad taler du om eneste Festlighed? Hvor har du kunnet tro, at jeg vilde berøve Eder, hvad Julen bringer alle Tysklands Børn? Nej, nej, Juletræet skal blive opstillet, skal blive tændt Jeg har alt givet Befaling til at hente et i Skoven. Og det er ikke noget Offer, jeg bringer. Have I ikke altid set, hvor megen Pris jeg sætter derpaa? Det skal ikke siges, at Leubelfing'ernes

Slot er forblevet mørkt en Juleaften. Hvad mener du derom, Konrad?

— Konrad vilde hellere stikke Ild paa Slottet . . .

Svaret kom fra Konrad selv, og dette Svar var betegnende for ham. Konrad, der lige var kommen ind, var en af disse gamle Tjenere, der sige vi, naar de tale om deres Herskab; hvor mange Gange havde han ikke sagt: „Vort Slot, vore Børn!“ Og disse Børn, dem havde han set komme til Verden. Hans Hjerte blødte over de to tomme Pladser; men hans Æresfølelse som gammel Kriger, mente han, fordrede, at Ingen anede det, og at aldrig nogen Sindsbevægelse forandrede hans Ansigtstræks Ubevægelighed. Der var iøvrigt Ingen, der lod sig narre deraf, saameget mindre, som han hvert Øjeblik forraadte sig selv; Ingen var uvidende om, at der bag denne haarde Skal skjulte sig en levende Hengivenhed. Iøvrigt var han Kristen, Kristen med Liv og Sjæl.

— Og jeg kom netop, fortsatte han, for at spørge Børnene, om de vilde følge med mig.

— Hvorhen? spurgte de.

— Ud at hente Juletræet.

— Ja, følg I kun med, sagde Faderen. Hvis jeg kunde for mit stakkels Ben, vilde jeg selv gaa med.

De gik altsaa, og med dem, foruden den gamle Konrad, to andre Tjenere.

Skoven strakte sig lige op til Slottet. Men her var kun store Træer; først længer henne kunde man finde et af passende Størrelse.

De gik langsomt. Det var en kold, men meget smuk Dag; Solen, der alt var ved at gaa ned, kastede malerisk sine Straaler paa de knudrede Stammer, paa de nøgne Grene. Det var Vinteren, Døden, med et Gjenskin af Livet; kort sagt, det var et af disse Øjeblikke, der lige godt kunne forøge et glad Hjertes Glæder og et bedrøvet Hjertes Sorger.

Delte imellem disse to Indtryk, vandrede vore Venner i Tavshed; længe hørte man kun Lyden af Fodtrinene paa den haarde Jord eller de visne Blades Raslen. En Gang troede de at høre, i nogen Afstand, andre Skridt. „Holdt! . . .“ sagde Konrad. De lyttede, men hørte Intet mere. Kort efter igjen: „Holdt! . . .“ De lyttede, men der var heller Intet at høre. De gik videre.

Men dette vakte hos vor gamle Soldat Erindringer om Krigen, hvor man stadig bliver skræmmet op. Hvor mange Gange havde han ikke i Skovene spejdet efter en rullende Sten, en flygtende Fugl, et faldende Blad, efter Alt, hvad der kan tænkes at forraade en Fjende! Han vidste iøvrigt, at den Slags Fortællinger behagede hans unge Herskab, og saa gave de en velkommen Anledning til at bryde den lidt trykkende, lidt sørgelige Tavshed, de havde iagttaget, lige siden de kom fra Slottet.

— I Krigen, sagde han, hvad enten man saa vil eller ikke, maa man have et skarpt Øje, et skarpt

Øre; det er til syvende og sidst bedre at opdage, at man har været bange for en Hare, end at sige til sig selv, med en Kugle i Livet, at man ikke har været paapasselig nok med en Busk eller et Træ. Gaar ikke derfor hen og bilder Eder ind, at Konrad glemte, at den rigtige Vogter er deroppe; jeg har aldrig bedre tænkt paa ham, end naar jeg vogtede mig saa omhyggelig; thi, sagde jeg til mig selv, hvis han ikke vaager over mig, hvad kan det saa nytte Altsammen! Og det er netop derfor, man havde Tillid til mig. Jeg har været i Kong Henrik den Fjerdes Tjeneste — inden han sadlede om, vel at mærke — og Kong Henrik den Fjerde sagde engang, da han saae mig staa Vagt: „Det er en brav Karl, han der!“ Det er i disse Dage netop tredive Aar siden, at jeg stod paa Vagt en Nat paa Genève's Volde Men jeg har vist allerede fortalt Eder det. Denne Hær, der kom listende for at snige sig ind i Byen, den kunde jeg hverken se eller høre; men jeg følte paa mig selv, at den vilde komme. Jeg lagde Øret til Jorden, og da hørte jeg en svag Lyd. Jeg sagde det til nogle af Borgerne; de vilde ikke tro mig. Jeg lyttede paany, jeg hørte tydeligere, og jeg sagde det igjen til Borgerne. De troede, at jeg havde drukket formeget. En Time efter var Fjenden i Byen, og Paven havde et Øjeblik faaet Fodfæste i Genève. Borgerne sloges med Heltemod, og med Guds Hjælp dreve de Fjenderne tilbage; og det var en stor Lykke, thi Magdeburgs Skjæbne

i Fjor har endnu bedre maattet vise dem, hvad man kan vente sig af Roms Stridsmænd

Saaledes talte Konrad; men over Magdeburg glemte han snart Genève, hvor han kun havde tjent i kort Tid. Magdeburg! der var ikke eet Hjerte i hele det protestantiske Evropa, uden det oprørtes ved dette Navn. Trediveaarskrigen, som da havde varet fjorten Aar, havde alt mere end eengang set, hvad den pave-ligsindede Fanatisme kan gjøre med en erobret By; men i Magdeburg havde den overgaaet sig selv, og selve Barbarernes Indfald havde næppe nok frembudt noget Lignende. I sin Fortælling om denne frygtelige Krig siger Schiller: „Nu begyndte der et Myrderi, for hvilket Historien mangler Ord og Penselen tilstrækkelig mørke Farver. Hverken den uskyldige Barndom, eller den hjælpeløse Alderdom, eller Ungdommen, eller Kjøen, Stand, Skjønhed kunde afvæbne Sejrherrens Raseri. Nogle mere menneskelige Officerer tillode sig at bønfalde Tilly om at standse Blodbladet. „Kom igjen om en Time, sagde han til dem, saa skal jeg se, hvad jeg kan gjøre; Soldaten maa have Noget for sin Ulejlighed.“ For at forøge Forvirringen og lamme Borgernes Modstand havde man stukket Ild paa forskjellige Steder. Nu rejste der sig en Storm, som forplantede Ilden over hele Staden, og efter mindre end tolv Timers Forløb laa denne folkerige, store Stad i Aske, kun med Undtagelse af to Kirker og nogle usle Hytter. Den næste Dag holdt Tilly sit Indtog i Staden og red igjennem Gaderne, for som Øjenvidne at kunne berette

sin Herre, at siden Trojas og Jerusalems Ødelæggelse var der aldrig blevet set en saadan Sejr. Og der var intet Overdrevent i denne Sammenstilling: mere end 6000 Lig maatte man kaste ud i Elben for at gjøre Gaderne fremkommelige for Sejrherren, en ulige større Mængde Levende og Døde havde Ilden fortæret, og det hele Antal Døde kan anslaaes til 30,000!“

Man kan forstaa, i hvilken Grad disse ganske friske Rædsler maatte oprøre Alle. Man foresatte sig ikke mere at tale derom, men man kom dog stadig tilbage dertil. Det ødelagte Magdeburg syntes at svæve som et Spøgelse over Tyskland og over den hele Verden.

Den gamle Konrad havde altsaa endnu engang fremdraget dette blodige Syn, og han kunde ikke mere jage det bort. Han gjentog med Forbittrelse, hvad Nogle, der vare undslupne fra Blodbadet, havde fortalt ham; hans Stemme rungede mellem de høje Træer, og alle Skovens Ekkoer syntes at protestere ligesom han imod Magdeburgs Bødler. Flere Gange standsede Børnene, grebne af Rædsel, og glemte at gaa; engang mindede ogsaa et Blik fra Olga ham om, at en Kristen ikke bør forbande — og vi have jo sagt, at den gamle Konrad var Kristen. — Det er rigtigt, sagde han; jeg har Uret, jeg veed det . . . Hævnen er Herrens, siger Skriften. Det var det, Byens Kommandant sagde til Tilly, da han blev ført for ham, og han viste sig at være en god Prophet. Tilly er død, Tilly staar for Guds Aasyn: vor store Konge ramte ham, før han selv kom til at staa der, ved Lechflodens Bredder med

et af de Slag, der komme fra Gud. Lidt tidligere, lidt senere, ville ogsaa alle de Andre staa for Dommeren deroppe; der vil alt det Blod og alle de Taarer, de have udgydt over Landet, raabe imod dem. Men hvad ere de, naar Alt kommer til Alt, disse Tilly'er, disse Wallenstein'er, og, under dem, denne Skare Bøddler? De ere Armene; Sjælen er i Rom. Rom, som lyver, Rom, som dræber ... Men se, der var jeg igjen nær ved at forbande! Lad os tie stille; lad os forsøge at glemme ... Hør engang! ... Nu ere vi der ... Her er det Sted, hvor vi ville finde det Træ, som i Morgen Aften skal fortælle os Saameget i Jesu Navn. Lad det fra dette Øjeblik ikke mere høre os sige Noget, som Julen ikke billiger. Nu bliver det Eders Sag at vælge, Børn. Ikke for stort; vi ere ikke rige i Aar, skjønt Sejherrer; vi have ikke mange Gaver at hænge op i det. Dette her? ... Nej, det er for lille. Leubelfing'ernes Slot maa dog ikke se ud, som om det vilde spare paa Voxlysene. Naa, Olga, hvilket skulle vi hugge om?

Hun holdt sig tilbage.

— Jeg holder ikke af at ødelægge, sagde hun.

— Ikke engang et Træ?

— Nej.

— Ikke engang for at berede det en saa smuk Skjæbne?

— Nej.

— Du har Uret, Olga, sagde Broderen. Hvad det kommer an paa, det er ikke, om man bliver øde-

lagt, om man dør, men det er at vide, hvorfor man dør. Og naar man er ganske sikker paa at dø ...

— I Herrens Tjeneste, mener du? Ja, jeg havde Uret. Ja, Træ eller Menneske, ungt Træ eller ungt Menneske, man skal ikke beklage dens Død, der dør for Gud.

— Der kjender jeg min Augusts Søskende igjen! sagde Konrad. Gud velsigne Eder, Børn! Hvis I blive ved at tænke saaledes, ville I, unge eller gamle, altid være lykkelige over, at Gud alene vælger for Eder Liv eller Død, Fred eller Krig ... Naa, hvilket af vore unge Træer skal have den Lykke og den Hæder at dø for i Morgen at være ... det, som vi nok vide ...

— Dette, Konrad ...

— Dette ...

— Nej, dette ...

Tre forskjellige Meninger. Søsteren og en af Brødrene bleve tilsidst enige, og den anden af Brødrene gav efter for Majoriteten, som vi vilde sige nu til Dags. Kun gjorde han et Indsnit i sit Træ.

— Jeg mærker det til næste Aar, sagde han.

— Lad gaa! sagde Konrad. Kom herhen, I Andre, hug til!

De to Tjenere kom, og efter nogle Øxehug var Træet fældet.

Men pludselig tog Konrad dem i Armen og sagde:

— Stille! der er Nogen, der gaar, der kommer herhen . . .

Denne Gang var det ikke til at tage fejl af. En Mand gik rask ned ad en lille Høj nærved og syntes at komme lige henimod dem. Var det en Ven eller en Fjende? Det Sikkreste var at være paa sin Post. I

en Haandevending skubbede Konrad Børnene bagved sig og gjorde med de to Tjenere Front imod Manden. Denne løftede Hænderne i Vejret; man kunde se, at han ingen Vaaben havde, undtagen et Sværd ved Siden. Men i samme Nu kastede to andre Mænd, der laa i Baghold ved Foden af Højen, et Klæde over hans Hoved, slæbte ham nogle Skridt bort, satte ham op paa en Hest, sprang selv op paa to andre og fore, uden at slippe ham, i Galop ind paa en Vej, som ikke langt derfra gjennemskar Skoven.

Hvor meget de end havde skyndt sig, havde Konrad med sit Sværd og de to Tjenere med deres Øxer dog kunnet komme næsten helt hen til dem; men fra det Øjeblik af, at de vare i Sadlerne, var det umuligt at forfølge dem. Da Konrad vendte sig om, saae han Børnene lige bagved sig, og, skjønt han skjændte paa dem, fordi de vare fulgte efter ham, var det let at se, at han ikke var vred paa dem derfor. Søsteren havde først villet holde Brødrene tilbage; saa var hun løbet med dem, hurtigere end de. I de Tider blev man tidlig fortrolig med Eventyr og Farer. Fædrene fandt det ganske naturligt; Mødrene skjælvede, bad ganske sagte til Gud, men sagde Intet. „En Konge er ikke skabt til at lukkes inde i en Æske“, havde Gustav Adolf en Dag sagt. Og, da man vedblev at bønfalde ham om ikke at udsætte sig saa meget, havde han svaret: „Ville I maaske lære mig at have Mistillid til Gud?“ Saaledes talte, saaledes tænkte mange Andre, og det uden at oppebie den Alder, hvor man er forpligtet til at være modig.

Men dette raske Optrin havde dog gjort et dybt Indtryk paa vore Børn. Alt var faret forbi som et Lyn, og, havde man ikke kunnet høre Hestens Galop endnu, skulde man have anset det Hele for en Drøm, saameget mere som Dagen allerede var tagen af. Enhver Lyd hørte snart op. Skovens Stilhed, der for et Øjeblik siden var saa velgjørende, tyngede nu endogsaa paa Konrad.

Hvem var dog denne saaledes bortførte Mand? Maaske en Forbryder; mere sandsynlig en Uskyldig. Men der var Intet at gjøre. Dengang havde man jo ingen Telegraph, der i et Nu kunde sende en flygtet Misdæders Signalement i hundrede Miles Afstand. Tyskland var desuden delt i saa mange Stater, at man overalt kunde finde en Grænse og et Fristed.

Vore Venner vendte altsaa tilbage til Træet og toge det med sig.

Imidlertid havde Faderen paa sit Slot set to Mænd komme, hvis uventede Besøg havde skaffet ham en stor Glæde. Den Ene, Johan von Hack, var en af hans Vaabenbrødre; den Anden var Ingen ringere end Doktor Fabricius, hvis Virksomhed i dette Øjeblik var indskrænket til i Weiszenfels at vaage over Gustav Adolfs Lig, indtil det kunde blive ført til Sverrig.

De havde ikke set hverandre siden Kongens og August von Leubelfings Død. Hvor meget havde de ikke at fortælle hverandre! De to Besøgende talte om Sønnen, om hans Død, om hans Hæder ...

— Nej, lad os tale om Kongen! sagde Faderen. Lad os tale om Hæren og om Landet! Hvorvidt er man kommen? Hvad haabe I?

De haabede meget og ikke uden Grund. Rom og dens Tilhængere havde et Øjeblik kunnet tro, at Gustav Adolfs Død vilde opløse det Evangeliske Forbund; men man var snart kommen under Vejr med, at Kongens blotte Navn var stort nok til endnu at være Midtpunktet og Sjælen i de heltmodige Planer, som hans Død syntes at maatte kuldkastrere. Desuden var der en Mand tilbage, i hvem, om end ikke den store Kriger, saa idetmindste Gustavs faste Vilje, redelige Hjerte, ja endogsaa hans Geni syntes at gjenfødtes; det var Axel Oxenstjerna, hans Minister og, hvad bedre var, hans Ven, som altid var ærbødig, men frimodig, altid i Højde med sin Herre og Konge, der aldrig havde vist sig skinsyg. Udenforstaaende forbavsedes over dette uopløselige Venskab mellem Konge og Undersaat; man forsøgte ofte deri kun at se, hvad der saas i dette Øjeblik i Frankrig — en svag Konge og en Minister, der var uindskrænket Hersker over Staten og over Kongen. Men nej, det var to store Aander, inderlig forenede ved en fælles Kjærlighed til det samme Land, en fælles Tro paa den samme Gud. Der kan ikke tænkes noget Smukkere, noget mere Rørende end deres Brevvexling.

Man havde i nogle Dage kjendt et Brev, skrevet af Kongen to Aar forinden, i December 1630. Fabricius havde det med sig. Det blev læst højt. Det var det, i hvilket Kongen gjør Undskyldning for ikke skrive

vidtløftigt paa Grund af sin ved Dirschau saarede Haand. Det var altsaa kort; men hvilket levende Billede af Brevskriveren lyste der ikke frem af disse faa Linier! Efter nogle Ord om Oxenstjerna, om hans Iver, hans Talenter, om Utroskaben eller Udueligheden hos saa mange Andre, der, siger Kongen, vilde styrte ham i den dybeste Fortvivlelse, hvis han ikke stode paa en endnu større Hjælp end selve Oxenstjernas, skriver han til denne: „Gjør altsaa, hvad der er det Rette; bliv ikke træt af at arbejde i min eller i Fædrelandets Tjeneste! Gud give vor retfærdige Sag Sejr, for hans Navns, for Kirkefredens, for vor egen Frelses Skyld! Ja, vor Sag er retfærdig; men i Krigen er Held, Liv, Alt usikkert, Alt skrøbeligt. Jeg kan dø. I Kristi Navn, Oxenstjerna, dersom Sligt hændtes, saa tab ikke Modet! Jeg overantvorder i dine Hænder baade mit Minde og mit Folks Lykke. Handl, som du vilde, at Gud skulde handle imod dig, imod dine! Det er ham, der har givet mig dig; men Alt, hvad han har kunnet give mig, Venner, Slægt, Liv, Sjæl, det overgiver jeg i hans Hænder, haabende det Bedste hernede og hisset det evige Liv.“

— Hvor det ligner ham! ... sagde Leubelfing. Man tror ikke blot at høre ham; man tror at se ham, man ser ham. Tillid til Gud vendte stadig tilbage i hans Ord, og aldrig talte han derom, uden at hans Stemme, hans Ansigtstræk, Alt i ham forvandlede for at udtrykke den. Han holdt, sagde han os en Dag, af at gjentage ganske sagte for sig selv, ved enhver Lejlighed, de Ord af Psalmen: „Jeg bier paa

Herren, og paa hans Ord jeg haaber.“ Og saa tænke sig, at der er Folk, der bilde sig ind, at det kun er de svage Sjæle, der trænge til at bie paa Herren og haabe paa hans Ord!

— Aldrig, sagde Fabricius, aldrig vil en svag Sjæl i Sandhed, af fuldt Hjerte sige: „Jeg bier paa Herren!“ Der ligger heri ligesom en Ed paa at ville være stærk, at ville vandre fast og uforfærdet paa den Vej, som Gud vil anvise os. Den Dag, da Luther satte de Ord ind i sin Psalme:

„Til Gud kun sætter jeg Haab og Trøst,
Min Gjerning kan mig ej baade“,

var det for ham som en ny Indvielse til hans Livs store Værk, og, for Kirken, der skulde synge Psalmen, en Udsæd, der skulde frembringe ikke svage, men netop stærke Mænd. Man har sagt mig, at ogsaa Calvin holdt af at gjentage hine Ord; jeg er sikker paa, at det var derfor, han tvang endogsaa sine Fjender til at sige om ham, at „han holdt fast ved den Usynlige, som om han saae ham.“

— Vor store Konge saae ham ogsaa, sagde Leubelfing; derfra skriver sig hans Mod og hans Styrke. I veed, hvor meget Soldaten holdt af at se ham i vore Kampe; øjnede man ham end kun i det Fjerne, red han end kun forbi i Galop, saa sendte man ham dog i Forbigaaende et Løfte om at sejre eller dø. Saaledes gaar det ogsaa med den sande Troende i Livets Kampe. Han vil ikke blot sige til sig selv, at hans Herre ser ham; han ser sin Herre. Sejrer han, saa er det ham, han ser i Sejrene; bliver

han overvunden, saa er det endnu ham, han ser, og i hans Blik Løfte om kommende Sejre, Svaghedens Sejr, om fornødent gjøres, over Kraften og ialtfald det Godes Sejr over det Onde, Sandhedens over Løgneren ...

Børnene vare lige komne hjem; de havde hørt disse sidste Ord.

— Ja, mine Børn, fortsatte Faderen; det er det, I navnlig skulde lære, og som Doktor Fabricius uden Tvivl vilde sige Eder bedre, end jeg kan. Hvis jeg spurgte Eder: „Ser Gud Eder? Jesus, Kirkens Overhoved, er han, ja eller nej, med os, naar vi kæmpe for Evangeliet?“ — saa veed jeg nok, at I vilde svare Ja. Men der skal Mere til end at sige det. Der skal ... Men tal til dem, Doktor! Børnene vide, hvem I er; de ville være lykkelige ved at høre Eder.

— Ja, mine Børn, det er ganske ligefrem; man skal leve med den Tanke, som I hørte os tale om; man skal leve af den som af sit daglige Brød. Gaar ikke hen og tror Eder at være Guds Børn, fordi I maaske have sagt til Eder selv engang imellem: „Gud ser mig“, og fordi denne Tanke er falden Eder ind, for Exempel naar I vare ved at begaa en stor Synd. Det er godt, at den saa kommer; men, hvad der vil være langt bedre, det er, at den ikke behøver at komme, og at den, altid nærværende, stænger Døren til for den blotte Tanke om Synden. Og gaar saa ikke hen og forestiller Eder, som saa mange Andre, at, hvad det kommer an paa i denne Verden, er at synde saa lidt som mulig; med denne Forestilling kommer man saa let til at bilde sig ind, at man er fuldkommen,

fordi man har holdt sig langt borte fra de store Synder. Hvad det kommer an paa, er ganske vist at fly det Onde, men det er tillige, det er især at elske det Gode, at hengive sig til det Gode. Gud har ikke blot Afsky for det Onde; han har Kjærlighed til det Gode i Alt, og for at have den, som han, maa I i Alt tænke paa ham, leve i ham. Og se, der have vi igjen, mine Børn, en af Velgjernerne ved Sønnens Sendelse. Hvis Jesus ikke var kommen, kunde jeg da tale saaledes til Eder? I vilde ikke forstaa mig. Vilde jeg selv kunne forstaa Guds Nærværelse, Livet i Gud? Mange skønne Sjæle have fordem forsøgt det, og I have maaske hørt tale om en Vismand ved Navn Plato, der har skrevet meget smukt om denne Sag. Det kunne I faa at læse engang, og I ville faa megen Glæde af at læse det; men hvorfor? Fordi I selv ville tilføje, hvad der mangler, det, som I have faaet i Jesus Kristus — Overbevisningen om, at Gud elsker Eder, at I ere bestemte til Himlen, at Gud vil være med Eder paa Vejen, med Eder i Alt, hvad I gjøre i Overensstemmelse med hans hellige Lov og til hans Ære. Det er det, Jesus har sagt Verden, da han, Guds Søn, kom og viste os et menneskeligt Liv helt i Gud; det er det, som Festen i Morgen vil gjentage for Eder, den Fest, ved hvilken vi hilse Jesus som Barn, Jesus ved Begyndelsen af den jordiske Løbane, hvor han vilde vise os Vejen ...

Han holdt af Børn, denne Doktor Fabricius, han forstod at vække deres Opmærksomhed for de alvorligste Ting, som man skulde have troet laa langt over deres Forstand. Men i Dag havde han ingen Vanskelighed ved det. Olga og den ældste Broder forstode Alt; den yngste greb, i sin Iver efter at forstaa, dog altid idetmindste den ene Side af Sagen. Men saa ængstede den anden Side ham undertiden.

Han var den Første, der vovede at rette et Spørgsmaal til Doktoren, hvis Navn, høje Stilling og Ry for Veltalenhed imponerede de to Ældste mere. Men han gjorde, hvad Børn ofte gjøre; han stillede uden Omsvøb et af disse Spørgsmaal, som de dueligste Doktorer ere nødte til at lade Gud alene besvare.

— I, som altid var med Kongen, sagde han, og som veed, hvor højt han elskede Jesus, Eder vilde jeg gjerne spørge om een Ting ...

— Spørg, mit Barn!

— Hvorfor har Gud ladet ham blive dræbt?

Fabricius smilte og rystede paa Hovedet.

— Det Spørgsmaal rækker vidt, mit Barn. For det Første, i et Slag ...

— Ja, men alle falde dog ikke i et Slag. Hvorfor Kongen snarere end saa mange Andre?

— Du kunde ogsaa spørge, hvorfor din Broder døde, thi han elskede Jesus, ogsaa han ...

— Ja vist, og han kæmpede for Jesus.

— Godt. Men hør nu! Hvis man, naar man kæmper for Jesus, var sikker paa, hverken at blive dræbt eller saaret eller, kort sagt, lide noget Ondt, hvori vilde saa ...

Fabricius behøvede ikke at tale ud. Han saae, at Barnet havde forstaaet. Han fortsatte altsaa:

— Du kunde endnu spørge, hvorfor Gud tillader saa meget Slet i Verden ...

— Ja, som for lidt siden, i Skoven ...

— Hvilket?

— I veed nok ... De to Mænd ...

Børn tro altid, at man veed.

— Hvilke Mænd?

— De to, som bortførte den tredie. Sikkert to slette Mennesker ...

Man forlangte nøjere Oplysning. Barnet fortalte, hvad der var sket; men man kunde mærke, at han ikke derfor vilde opgive sit Spørgsmaal.

— Og du vilde gjerne vide, spurgte altsaa Fabricius ham, hvorfor Gud har ladet disse Mennesker fuldbyrde deres slette Hensigt?

— Ja.

— Og I To, I spørge ogsaa derom?

— Tro blot ikke, Doktor Fabricius, at vi give os til at dømme Gud! Det er heller ikke det, min Broder mener ...

— Nej, sagde denne, nej ...

— Kun ... vilde vi gjerne ... I forstaar jo nok ...

— Jeg forstaar, at I begynde tidlig at glemme, at Guds Veje, som Skriften siger, ikke ere vore Veje, hans Tanker ikke vore Tanker ... Naa, I skulle ikke rødme ... Ogsaa jeg, Doktor Fabricius, netop fordi jeg er Doktor Fabricius, en Lærd, sige Folk, hvor mange

Gange har ikke jeg maattet bede Gud om Tilgivelse for at have villet udgrunde Ting, som jeg ikke burde have søgt at udgrunde! Men jeg kan dog idetmindste hjælpe Eder til at erkjende, at man ikke bør forhaste sig med at forbavses. Hvis Jesus endnu ikke var kommen, og det var Eder, der skulde træffe Bestemmelse om hans Komme, vilde I da lade ham fødes i Bethlehem? Vilde I lægge ham i en Krybbe?

— Jo, jeg vilde, sagde Olga. Den Fortælling er saa smuk, saa rørende!

— Ja, I have lært at beundre den, at elske den, og jeg med ... Men, vilde I have forestillet Eder den saadan i Forvejen? Nej, I vilde have sagt, at Jesu Fødsel maatte være en glimrende Begyndelse paa hans Liv, og strax den første Dag give ham Herredømmet over Verden. Guds Veje have ikke været disse Veje. Kirkehistorien, Verdenshistorien vrimler af Ting, som Gud har gjort anderledes, end vi vilde have gjort dem. Af og til lykkes det os med Tiden at opdage hvorfor; men ofte lykkes det os rigtignok ikke. Men hør videre, Barn! Selv blandt de Ting, som Alverden kan vide, troer du ikke, at der er endogsaa mange, som man fatter bedre, naar man er ti Aar, end naar man er fem, bedre naar man er tyve Aar, end naar man er ti? Og, naar man siger til dig om en af disse Ting: „Senere vil du forstaa den bedre“, vil du saa ikke have Taalmodighed? Nu vel, vi maa Alle have Taalmodighed i denne Verden, i den fulde Overbevisning, at det, vi ikke have forstaaet, det skulle vi en Dag forstaa andensteds. Taalmodighed altsaa og Til-

lid! Skulde Gud snart være viis, snart ikke? Skulde Gud snart være med de Gode, snart ikke? Det troer du dog ikke. Det var det, mit Barn, jeg havde at sige dig. Er du tilfreds? Ere I Andre tilfredse?

— Ja, ja.

— Ville I endnu spørge, hvorfor Gud har ladet Kongen, har ladet Eders Broder falde? Hvorfor der er slette Mennesker til? Hvorfor dette og hvorfor hint?

— Nej, sagde Olga, ikke mere, end vi i Morgen ville spørge, hvorfor Jesubarnet blev født i en Stald.

Denne Imorgen, som Olga talte om, var Juleaften, der altid holdes saa festlig i Tyskland, men hos mange Mennesker i dette Aar med sorgblandet Glæde. Ikke Alle havde, som Leubelfing, mistet en Søn; men Alle havde de mistet Gustav Adolf. Men Alle saae ogsaa Troesfrihedens Morgenrøde staa op over hans Grav; Alle vare de, efter saa mange Julehøjtider i Nedtrykthed, glade ved at skulle fejre en i Tillid og Haab. Glæden paa Slottet, kan man nok tænke sig, var hverken stor eller støjende; selv Børnene hengave sig kun halvt til den. Men Alle, Faderen, Vennerne, Tjenestefolkene, vare ivrigt beskjæftigede med Forberedelserne til Festen, som om de derved vilde undskylde deres Sørgmodighed, og aldrig havde maaske saa mange Hænder arbejdet paa at pynte Juletræet.

— Jeg troer virkelig, at jeg bliver Barn igjen, sagde Kapitajn Johan von Hack.

— Jeg med, sagde Fabricius, og saa meget desto bedre! Vil ikke Herren have os som Børn, som smaa Børn? Himmeriges Rige hører jo Saadanne til. Velsignet være altsaa Alt, hvad der kan øve os i at ligne dem en Smule!

Aftenen kom; Træet blev tændt. Nogle Naboer kom med deres Børn.

Da Fabricius aabnede Bibelen, troede man, at han som sædvanlig vilde læse om Kristi Fødsel. Han læste ogsaa om den, men ikke hos Evangelisterne; han udsøgte hos Propheterne nogle af disse vidunderlige Steder, hvor Messias forkyndes paa engang i sin Ringhed og i sin Magt, paa engang som det svage Lam, der kommer for at dø, og som Kongen, der kommer for at herske. I disse Prophetier, som vi endnu finde saa skjønne, laa der for vore Brødre for to Aarhundreder siden endnu Mere. Denne paa engang svage og stærke, overvundne og sejrrige Kristus, han var for dem et Billede paa deres Kirke, der paa engang var lidende og sejrende, altid knust eller lige ved at blive det, altid i sin urokkelige Tillid jublende og biende paa Herren. Derfor kunde man heller ikke læse en Linie, uden at selv Børnene fattede Alt, hvad der kunde have Hensyn til Øjeblikkets Smerter og Glæder. Og desuden, alle disse Billeder af Kampe, af Sejre, som for os kun ere Billeder, det var for dem haandgribelige Virkeligheder. De vidste nok, at Mesteren havde sagt: „Den, som drager Sværdet, han skal omkomme ved Sværdet“; men det var Rom, som ved sine Overgreb havde gjort dem til Frihedens og

til Sandhedens Forkæmpere, og, naar de droge Sværdet, var det med den rødfæstede Overbevisning, at det var Gud selv, der lagde det i deres Haand. Derfra skrev sig deres Glæde ved igjen at læse disse Blade, hvor Gud fremstilles bevæbnende sine Stridsmænd, selv bevæbnet, kæmpende i Spidsen for dem og ramrende ved dem sine Fjender.

Unge og Gamle gennemstrømmedes altsaa den Aften af en ædel Begejstring under Kongens Kapellans Ord.

Men Fabricius havde dog ikke glemt, at dette ikke er Evangeliet, og at en Kristens Ønske altid bør gaa ud paa snarest muligt at kunne nedlægge Vaabnene. Han vilde netop til at minde derom, da der indtraf noget, som kom hans Ord til Hjælp.

Tre Mænd kom ind, tre Medlemmer af Staden Nürnbergs Raad. En Herold bar foran dem paa en Pude et Sværd i en kostbar Skede. En af dem tog det, hængte det op i Træet, og, idet han henvendte sig til Borgherren, sagde han:

— Johan von Leubelfing, her er Nürnbergs Julegave. Jeg behøver ikke at tilføje, hvem vi gjerne vilde kunne byde den. Sønnen er død; vi bringe Faderen dette Sværd. Modtag det, Leubelfing, i hans Navn! I hans Navn skal I overantvorde det til hans Efterkommere som et Minde om Hæder og om Sorg. Velsign det, Doktor Fabricius! . . .

Fabricius løftede Hænderne og nærmede sig.

— Jeg skal velsigne det, sagde han. Ja, vær velsignet for Faderen, du Sværd, som skal fortælle ham om hans Søns Mod og Hæder! Vær velsignet for Brødrene, du Sværd, som skal fortælle dem om, hvad man vinder ved at dø for sin Tro! Vær velsignet for denne gamle Borg, du Sværd, som skal være dens dyrebareste Skat! Men den Velsignelse, jeg fremfor Alt ønsker dig, det er, at du aldrig maa behøve at farves i Blod, aldrig svinges i Slagenes blodige Larm. Du har rørt ved Fredens Træ; du kommer ind i dette Hus i den Time, da Jesus kom ind i Verden. Maatte du, idet du minder om vore Kampes sørgelige Dage, fremskynde de lykkelige Dage, da Kristus skal herske over Alle og udgyde i Alles Hjerter sit Lys og sin Kjærlighed! . . .

Saa tog han Sværdet og leverede det til Leubelfing, og for Leubelfing, for dem Alle, var det et af disse Øjeblikke, som man ikke glemmer. Alle havde allerede uvilkaarlig opstillet sig saaledes, at dette Optrin blev end mere gribende. Kredsen om Juletræet var bleven videre; en dyb Tavshed herskede i det store Rum, man kunde have hørt Hjerterne slaa. Foran Træet Fabricius, lige overfor Leubelfing med Øjnene fæstede paa det blanke Sværd, der hvilede i hans to skjælvende Hænder.

Han vilde tale; han kunde ikke. Han syntes at vakle paa det endnu syge Ben; hans Sønner, hans Datter, endnu Flere nærmede sig. Men han rettede sig i Vejret og sagde:

— Tak! mine Venner, Tak i den Afdødes Navn, Tak i hans Brødres, hans Søsters Navn! Tak, Doktor Fabricius, for Eders Ord! Tak, Herre, for de Velsignelser, med hvilke du overøser mig! Tilgiv navnlig, Herre, den Knurren, jeg ikke altid kan jage bort! . . . Ak! selv i dette Øjeblik er der i mig ligesom en Stemme, der raaber: „Hvi er du ikke der, min Søn! Hvi kan jeg ikke se dig selv modtage denne saa vel fortjente Gave! Hvi kan jeg ikke . . .“

Men han standsede pludselig. Man fulgte Retningen af hans Blik, man saae, nær ved Døren, et ungt Menneske. . .

Ak! det var ikke ham, hans Hjerte havde paa kaldt, ham, som hans Kjærlighed vilde have opvakt af de Døde, hvis vor Kjærlighed kunde aabne en Grav. Det var den Anden, Katholiken, ham, der havde svigtet den fædrene Tro, ham, der havde været en Ven af dem, der havde dræbt hans Broder.

— Du! . . . udbrød Faderen. Du her! . . . Hvad søger du? Hvad vil du? Gaa bort! . . . gaa bort! . . .

— Men, Fader . . .

— Gaa bort! . . . Veed du, at din Moder er død? Veed du, at din Broder er død? . . . Gaa hen og glæd dig i Rom! . . .

— Men, Fader, jeg er flygtet fra Rom. . .

— Nok af Usandheder, Elendige! . . . Hundreder

af Gange, naar jeg udtalte min Frygt for dig, førend du flygtede herfra, Hundreder af Gange svor du mig, at jeg tog fejl, at der Intet var i Vejen; Hundreder af Gange har du svoret din stakkels Moder det som mig. Ja, det er saa, mine Herrer; det Første, de Folk havde lært ham, det var at forstille sig, at lyve. Og jeg skulde nu tro dig! Og fordi du siger: „Jeg er flygtet fra Rom“, skal jeg saa . . .

— Du maa tro mig, Fader; jeg har tilkjøbt mig Ret til at blive troet, og jeg har betalt den dyrt nok. Lad os lade være at tale om mine Sjølekvaler, hvis du ønsker det, om hvad jeg led, da man fortalte mig: „Din Moder er død“, eller senere: „Din Broder er død, død for den Tro, som du har fornægtet“. Hør blot, hvad jeg har set, hvad jeg har forstaaet; man havde døvet min Samvittighed, men man havde ikke ihjelslaaet den. Det er Rom, der har helbredet mig for Rom, som den havde helbredet Luther. Der har jeg set, hvad den fører til, den Religion, som man her havde ladet mig elske ved at skjule for mig Alt, hvad der vilde have faaet mig til at hade den; der har jeg kunnet se, hvad, i sin egen Hjemstavn, selv under denne Pave Urban, der er bedre end mange andre, den Kirke er værd, som man havde fremstillet mig som saa skjøn og saa guddommelig. Der har jeg set, hvorledes Gjenstandene for dens Tro: Helgenerne, Helgeninderne, Relikvierne laves; jeg har set denne store Afladshandel, som Luther troede at have faaet Bugt med for bestandig, virksommere end nogensinde; jeg har set, ved hvilket uindskrænket Despoti

den Enhed vedligeholdes, som man roser for os. Man havde fanget mig gennem Troen, idet man forsikkrede mig, at jeg vilde tro mere og bedre, og jeg har kun set Vantro hos de Store og dum Lettroenhed hos de Smaa. Man havde fanget mig gennem Fromheden, idet man forsikkrede mig, at den vilde være mig lettere og blidere, og jeg har set ugudelige Præster, og hos de bedste har jeg kun fundet en maskinmæssig, tiltvandt, ydre Fromhed. Ikke En var der, som forstod mig, naar jeg forsøgte at aabne ham min Sjæl, naar jeg fordrede, hvad man havde lovet mig. Man behandlede mig i Førstningen som en Drømmer. Da man saae Drømmeren bruge sin Forstand og sin Samvittighed og spørge om, hvad der blev af Bibelen, fattede man Mistillid til ham. Da man anede, at mit Hjerte vendte tilbage til Eder, til min Kirke, passede man paa mig som paa en Forræder. Da jeg drog bort, passede man mig op; man forfulgte mig som en Mand, hvis Mund man for enhver Pris maatte lukke, og endnu i Gaar, midt i et protestantisk Land, nogle Skridt fra det fædrene Hus, som den fortabte Søn glad vendte tilbage til, blev jeg greben. . .

Faderen løftede rask Hovedet i Vejret.

— . . . Ja, greben, knevlet, bortført. Du saae mig, Olga, mine Brødre saae mig. . . Jeg havde godt gjenkjendt Eder. Jeg havde i en halv Time fulgt efter Eder, brændende af Længsel efter at komme hen til Eder, men dog frygtende for den Modtagelse, der maaske ventede mig. Men, da jeg forstod, hvorfra I kom, da jeg saae Eder hugge Træet om, da vendte

alle mine Erindringer om Barndommens Julehøjtider tilbage, og jeg kunde ikke holde mig længer skjult. Jeg styrtede hen til Eder. Stemmen svigtede mig; jeg løftede Armene. . . I have set, hvad der saa skete. Jeg ser, Fader, at man har fortalt dig det; der manglede kun den Bortførtes Navn. Det var din Søn. Tror du mig nu? Tal, Fader, tal! Skal jeg nærme mig? Skal jeg fly? . . . Ak! hvis min Moder var her, vilde hun for længe siden have aabnet mig sine Arme. . .

Olga aabnede ham sine. Den yngste Broder havde to Gange villet styrte hen til ham; to Gange havde Faderen med en Haandbevægelse holdt ham tilbage, meget nær ved at gjøre som han, men endnu aabenbart usikker. Han havde lidt altfor grusomt som Fader, som Adelsmand, der var skinsyg over sit Huses Ære, ved at maatte sige til sig selv: „Min Søn bedrog mig, min Søn løj. . .“

Han var dog ved at give efter. Men en Tanke holdt ham pludselig tilbage.

— Hvis det var dig, sagde han, der blev bortført i Gaar, hvorledes er du da her i Dag?

— Man har befriet mig af deres Hænder.

— Hvem?

— En Ven.

— Hans Navn?

— Jeg . . . jeg kan ikke sige det . . . Senere . . .

Hans Stemme skjælvede; Faderens Mistanke brød frem paa ny.

— Vend om, Elendige, vend tilbage til dine

Jesuitter! . . . De have ikke lært dig din Rolle tilgavns. Denne Bortførelse: Komediespil! . . . Disse to Mænd: to Komediespillere som du! . . . Bort herfra, siger jeg dig! . . . Lad os i Fred fuldende vor Fest! . . . Lad mig i Fred begræde den, der bevarede et ærligt Hjerte, og som skal være sin Slægts Hæder! . . . Ak! dette Sværd, det er paa dig, det burde prøve sin Od. . .

Men istedenfor at fly, kastede Sønnen sig paa Knæ under denne truende og skjælvende Haand.

— Fader, sagde han, jeg har kun faaet, hvad jeg havde fortjent. Din Uretfærdighed gjør mig snarere godt; det er som en ny Udsoning af min Brøde. Men denne Uretfærdighed, den kunde jeg med et Ord, den kan jeg nu med et Ord sætte en Grænse for. Jeg vilde . . . du skal faa at vide hvorfor . . . jeg vilde vente lidt endnu. Nu vel da, siden min Fader afslaaer at ville tro mig. . .

Han rejste sig og løb hen til Døren.

— . . . Kom, døde Broder, gjenopstandne Broder! Broder, som frelste mig i Gaar, kom og frels mig for anden Gang! . . . Kom og tving min Fader til at tage imod mig. . . Her er han, Fader, her er han. . . Plads for min Broder! . . .

Og der kom virkelig, bleg, skjælvende, men i Live, den begrædte Søn, Helten fra Lützen.

Hans Skjæbne havde ikke været mere vidunderlig end saa mange andre Soldaters, der længe havde været ansete som døde og saa vare komne frem igjen; endogsaa i vore Dage er Sligt ofte hændet. Saaret paa flere Steder og slæbt bort i nogen Afstand fra Kongen var han ikke bleven opdaget, da man kom og hentede hans Herres Lig. Nogle Bønder havde senere fundet ham; de havde taget ham hjem med sig og havde plejet ham. Et Saar i Hovedet havde længe berøvet ham Bevidstheden og siden Hukommelsen, der kun langsomt vendte tilbage. Da hans næsten helbredte Saar tillode ham at rejse, tog han afsted, lykkelig ved selv at skulle sige til Fader: „Din Søn lever“. En ny Glæde ventede ham undervejs. Paa et øde Sted, som han gik over for at komme hurtigere til sit Bestemmelsessted, traf han to Mænd, der hemmelighedsfuldt slæbte en Fange med sig, og i denne Fange gjenkjendte han sin Broder. En af Mændene faldt for hans Sværd; den Anden tog Flugten. De to Brødre vare komne hjem sammen.

De have sørget for at se Konrad før nogen Anden, især før deres Fader, der var alt for svag endnu, til at det ikke skulde være af Vigtighed at forskaane ham for en altfor pludselig Sindsbevægelse. Men hvilket Øjeblik for Konrad selv, der, som vi have set, satte en Ære i ikke at lade sig bevæge af Noget! Han var dog lidt forberedt derpaa. Da han, kort forinden, gjenemgik i sin Erindring Scenen i Skoven, havde pludselig visse Omstændigheder ladet ham tænke, at den bortførte Person nok kunde være den Søn, der

var rejst til Rom. Da han saae ham, kunde han alt-saa bevare den ydre Ro. „Er du der? Det var jo rart. Jeg ventede dig. . .“ Men et Øjeblik efter kunde man have set Manden falde ned paa en Stol, med Armene hængende ned og stive Øjne, først stum, saa stammende, leende, grædende. Den Døde var kommen ind. Den Døde greb hans Hænder og græd med.

Det blev bestemt, at Faderen ogsaa først skulde se den ene Søn, den, som han vidste var i Live, skjønt tabt for ham, og at man ved denne første Sindsbevægelse vilde forberede ham paa at se den Anden.

Vi have set, hvad der skete.

Og skulle vi nu fortælle Slutningen?

Alle vore Læsere have alt sagt sig den selv, thi alle have de i deres Hjerte forstaaet, hvad denne de tabte Sønners Tilbagevenden maatte være for Faderen, og hvad dette dobbelte Mirakel, ved hvilket Gud havde givet ham dem tilbage paa eengang, maatte være for alle Vidnerne til denne Scene. Den Ene kom ligesom op af Graven; den Anden af den Grav, i hvilken Rom indelukker Sjælene. Til dem Begge havde Herren sagt: „Kom frem!“ Og de vare komne frem; og den Gladeste, det var den, der havde brudt den aandelige Døds Lænker; og den lykkelige Fader vidste ikke ret, hvilket af de to Mirakler han især

skulde takke Gud for. Idet han trykkede de Hænder, der fra alle Sider ræktes ham, sagde han:

— Hjælper mig, mine Venner, med at bære denne dobbelte Naadesbevisning! Hjælp mig, Doktor Fabricius! I, som veed saa godt at trøste dem, Gud prøver, I maa ogsaa vide, hvad I skal sige til dem, hvem han overvælder med sine Gaver, og som ræddes for ikke at forstaa at være taknemmelige for dem. . .

— I har været taknemmelig for dem i Forvejen, Leubelfing, svarede Fabricius. Ja, i Gaar, da jeg hørte Eder saa inderlig sige: „Jeg bier efter Herren“ — saa sagde jeg til mig selv: det er en Mand, der betaler Herren forud, saavidt et Menneske kan gjøre det, Alt, hvad Herren vil gjøre for ham. Fortrøstning til Gud, det er bedre endnu end Taknemmelighed, siden den ikke venter med at have Tillid og med at elske, til Velgjerningerne have viist sig. Men vil I, at den skal være fuldkommen? Hør engang! Luk Øjnene; fjærn disse to Sønner; bild Eder ind, for et Øjeblik, at det, der er foregaaet, er en Drøm. . .

— Fabricius!

— Det skræmmer Eder? Ligemeget. Forsøg. . .

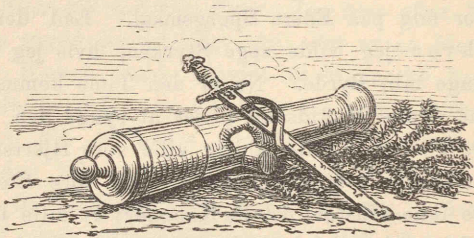
— Jeg skal forsøge.

— Forestil Eder altsaa, at I har drømt, at I falder sønderknust tilbage til alle Eders Smertes: en Søn død, en anden Søn mere end død. . .

— Ja, jeg forstaar; I vil spørge mig, om jeg da ogsaa vilde sige: „Jeg bier paa Herren. . .“ Nu vel! Ja, jeg vilde sige det; ja, jeg føler det, Gud vilde give mig Kraft dertil. . . Prøvelsen vilde være stræng!

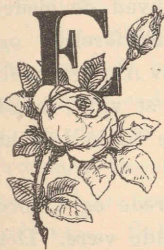
O mine Børn, kommer . . . kommer Alle! . . . Omringer mig, slutter Eder tæt om mig . . . siger mig, at det ikke er saa! . . . men, hvis Gud vilde, at det skulde være saa, vilde han nok vide at holde mig oppe. Doktor Fabricius, mindes I Kong Gustav Adolfs Kanoner? Den første Dag holdt I ikke af dem; den følgende Søndag syntes I om dem; Eders Hjerte bankede, som vore, ved den stærke Larm, der fulgte paa det hellige Navn, som var os et Sindbillede paa Mod og Opoffrelse. Lad dette Navn, lad hin gamle Psalme svare for mig paa Eders Spørgsmaal. Lad den sige Eder, hvor jeg vilde søge Styrken, hvis jeg skulde gjenoptage min Byrde. Nu er den Time kommen, da man paa denne Højtidsdag plejer at synge den. Børn, Venner, Tjenere, I Alle, aldrig ville vore Hjerter have været mere i Overensstemmelse med vore Stemmer. Vi have ikke Gustav Adolfs Kanoner; vi ville forsøge paa at have, hvad de udtrykte: Tro og Haab. Du, som har set ham dø, tag dette Sværd; tag det som en Gave fra ham til hans troeste Tjener, og lad det indgive dig tilligemed hans Mod hans Tro. Du, som et Øjeblik forraadte den anden, den øverste Herre, tag denne Bibel, hvor du saa ofte har set os søge hans Vilje, den eneste fuldkomne og levendegjørende. Tag den! vær du i vor Slægt dens Vogter og dens Forsvarer! Og nu, mine Børn, mine Venner, nu er Timen kommen. . . Hvem vil stemme i? . . .

De stemte Alle i . . . Og, da man kom til det Vers, som Gustav Adolfs Kanoner hilste, istedenfor saa at hæve Stemmen, som for at erstatte det manglende Drøn, sang de det Alle med den dæmpede, næsten hviskende Stemme, i hvilken man aner Øjne, fulde af Taarer, og Hjerter, fulde af en ubetvingelig Tro. —

FRISTEDET.

FRISTEDT

r vi der snart, Fader?

— Gud alene veed det?

Og de gik eller rettere slæbte sig frem.

Et Øjeblik efter:

— Ja men, Fader ...

— Du kan ikke gaa længere? Det ser jeg nok.

— Du ikke heller, Fader.

— Hvis jeg blot kunde bære dig! ... men det er mig umuligt.

— Det kunde heller aldrig falde mig ind, Fader.

— Tag Mod til dig! Endnu en Time, en halv Time maaske ... saa ...

— Er vi frelste! ... Ja, lad os saa gaa ... lad os gaa ...

Men hans Knæ rystede under ham, og ved hvert Skridt snublede han over Stene og Trærødder; thi Stien var snæver, Skoven tæt og Natten mørk.

Denne Skov, det var den, af hvilke nogle Dele endnu ses to Mil fra Genève, imellem Coppet, som dengang hørte til Bern, og Versoix, som dengang var fransk, thi man befandt sig i Aaret 1705.

Disse to Rejsende, en Fader med sin Søn, vare to Protestanter, der flygtede fra Frankrig. De forlode for deres Tros Skyld Fædreland og Alt, hvad de ejede. Faderen havde modig modstaaet alle Forførelser og alle Trusler. Sønnen, der næppe var tolv Aar gammel, var allerede Mand, naar det gjaldt om at vide, hvad Evangeliet er værd, og om at være rede til hellere at lide Alt end opgive det.

I veed ikke, Børn, i vort Aarhundrede og i vore rolige Kirker, hvad et Barn dengang kunde være. Det Evangelium, som I besidde i Fred, uden altid at huske paa, hvad det er, og hvad det skjænker Eder, I veed ikke, hvad det vilde sige, uophørlig at skulle forsvare det, uophørlig at skjælv for at miste det, uophørlig at se Folk lide og dø for det. I den Skole, kan I tro, lærer man hurtig og meget.

Derfor, naar jeg spørger mig selv, hvad I vilde være, hvad I vilde gjøre, hvis disse sørgelige Dage vendte tilbage — er jeg ikke af dem, der ryste paa Hovedet og sige: „Vore Børn, desværre, dem vilde man snart faa Bugt med ...“ Nej. Jeg vil haabe det: Hvad Børnene vare dengang, det vilde I være nu; hvad de gjorde, vilde I ogsaa gjøre. Gud, der støttede dem, vilde støtte Eder, og Forfølgelsen vilde lære Eder, som den lærte dem, at „det er bedre at lyde Gud end Menneskene.“

Lad idetmindste deres Historie give Eder denne Lære — det er derfor, jeg har nedskrevet disse Blade.

Fader og Søn vare altsaa tagne afsted for andensteds frit at kunne tjene Gud i Overensstemmelse med Evangeliet.

Det vilde blive for vidtløftigt at fortælle Eder Alt, hvad de havde lidt undervejs. De havde tilbagelagt mere end hundrede Mil. Skjulte om Dagen, vandrende om Natten og som oftest paa Lykke og Fromme, Snese Gange vildfarende, Snese Gange nær ved at blive grebne, havde de været over en Maaned undervejs. Sult var ofte kommen til Ængstelserne og Anstrængelserne. De havde nogle Penge, men de turde Intet købe, og de nøgne Egne — det var midt i December — havde Intet at byde dem.

Nogle frygtelige Dage vare gaaet hen med at komme over Jurabjergene. Soldater bevogtede alle Overgangene, strejfede gennem alle tilgængelige Stier. Hvor mange Flygtninge vare ikke blevne grebne her! Hvor mange Mænd sendte paa Galejerne, hvor mange Kvinder i Kloster — og det for Livstid! Vore Rejsende havde altsaa kun kunnet gaa igjennem Skovene, i Bjergkløfterne, langs Afgrundene. Hvilket Øjeblik, da de pludselig fra Højderne havde faaet Øje paa den store Dal, den blaa Sø, og, helt nede, til Højre, Evangeliets By, den franske Protestantismes Zion, Fristedet, Havnen, Genève! „Paa Knæ, Barn! Paa Knæ! ...“ udbrød Faderen; men ved dette Ud-

raab, som han ikke havde kunnet holde tilbage, var han kommen til at tænke paa en af de forfærdelige Begivenheder, som disse Egne havde været Skuepladsen for. En Flygtning ankommer til Toppen, faaer Øje paa Genève, glemmer Alt, istemmer med fuld Røst:

Det er mig kjært af ganske Sjæl,
At Gud vil mig bønhøre ...

og han har ikke faaet sunget den første Linie, førend nogle Soldater ile til ved denne jublende Sang, gribe ham, lægge ham i Lænker, føre ham med sig. — Nej, Barn, nej! . . . — udbrød hurtig Faderen; og, idet han trak ham med sig ind imellem Klipperne, troede han at høre de Soldaters Skridt, der havde overrasket hin Uforsigtige.

Fristedet var altsaa nærved, men Ængstelsen saa meget desto mere levende. Det urokkeligste Mod opslides tilsidst under disse Farer, hvor Modet Intet formaar, hvor Frygten varer ved, hvor hvert Minut kan ødelægge Alt. Mangen en Gang havde Sønnen, der var den mest Tillidsfulde, maattet støtte og opmuntre Faderen.

— Fader, sagde han til ham, vaager Gud ikke over dem, der elske ham?

— Barn, svarede Faderen, hans Veje ere ikke vore Veje. Hvis jeg var ene, vilde jeg lettere kunne sige: Din Vilje ske! Men du . . . du . . . falde i deres Hænder! . . . Han vaagede ogsaa, vor Gud, over . . . du veed nok hvem . . . Og dog . . .

Faderen talte ikke ud; vi skulle snart faa at se, hvilke Minder disse sørgelige Ord hentydede til. Sønnen

ventede, til disse mismodige Øjeblikke vare forbi, saa kom han igjen tilbage til sin trøsterige Tanke, og det lykkedes ham altid tilsidst at faa Faderen til at gaa ind paa den. Trætheden kunde nok, som I have set, knuse hans Legeme; Modløsheden naaede aldrig hans Sjæl

De havde altsaa i de sidste Dage forøget deres Forsigtighed. Hvis de havde turdet spørge om Vej, vilde de den foregaaende Nat have naaet Genève. Men de havde endnu engang taget fejl af Vejen. I dette Øjeblik troede de at gaa i Retning af Genève, og de vare to gode Mil for langt til venstre og fjærnedede sig istedenfor at nærme sig.

De begyndte at ane det; men hvad skulde de gjøre? Barnet var ligesaa lidt i Stand til at gaa tilbage som frem; Faderen ligesaa. Atter en spildt Nat. Det blev nødvendigt at vente paa Dagen for at forsøge at se, hvor man var, oppebie den næste Nat for igjen at begive sig paa Vej.

De standsede, og, som alt saa mange Gange, var en Bunke tørt Løv deres Leje, en stor Kappe deres Tæppe. Hvis jeg vilde gjøre Billedet endnu mørkere, vilde jeg sige, at Jorden var bedækket med Sne, og at der blæste en isnende Vind. Men nej. Denne Slutning paa Aaret var mild, og vore to Flygtninge havde allerede ofte velsignet Gud, fordi han idetmindste forskaanede dem for en raa Aarstids Barskhed.

Lidt Læ var dog ikke afvejen, og de havde støttet

deres Leje op til en Klippe, lidt overraskede over at finde denne Klippe i en Skov, paa en flad Slette. Faderen begyndte at gaa rundt om den, og ved Skinnet af Stjernerne, der straaledede gennem nogle mindre tætte Grene, saae han, at det var en af disse Granitblokke, som en tidligere Jordomvæltning i nogle Egne have spredt trindt omkring. Halvt nedgravet i Jorden, hvilende der som et kæmpemæssigt Uhyre, ganske mørk af Mos, var der noget Hemmelighedsfuldt ved den. Paa dens afrundede Top ...

Men hvorfor skulde jeg beskrive Eder den, Børn? — Gaar selv hen og ser den*). Saaledes som den var, saaledes ville I finde den endnu. Hvad skulde Aarene, Aarhundrederne kunne gjøre den? Kun have Skovene rundt omkring maattet gjøre Plads for Markerne, og i de skønneste Dage, midt i Solskinnet, ser den sørgmodig ud. Man skulde tro, at den savnede sine gamle Egetræer, deres fugtige Skygge, deres Susen i Blæsten og deres Tavshed i de stille Nætter. Sit Navn — *Pierre-à-Pény* — har den beholdt, og Sletten kaldes *les Pénys*.

Istedenfor at gaae helt rundt steg han op paa Toppen. Skjønt Træerne vare meget højere, tænkte han, at han muligvis derfra kunde opdage Noget. Men han opdagede Intet. Rundt om ham Skoven, uigjennemtrængelig for Øjet, over ham Stjernerne.

Stjernerne ere Menneskets Venner. Man holder

*) Denne Fortælling udkom oprindelig i Lausanne, altsaa ganske nær ved det her beskrevne Sted. O. A.

af at tale til dem, naar man er ene; man holder især af at høre dem fortælle om Guds Storhed. Hvor ofte havde ikke i de sørgelige Nætter Fader og Søn styrket deres Hjerter ved denne altid mægtige Stemme fra oven!

Han satte sig ned.

— Fader, hvor er du?

— Sover du ikke?

— Nej, jeg er i Færd med at klattre op.

— Har du Kappen?

— Ja.

— Naa saa kom! Klippen er udhulet som et Leje.

Vi kunne ligge tørt her og lige saa godt i Læ.

Han kom op, lagde sig, men satte sig næsten strax overende og sagde:

— Fader, vi have glemt ...

— At bede til Gud ... Jeg tænkte netop derpaa ... Jeg skulde lige til at bede ...

— Uden mig?

— Ja; men for dig ... for ...

Han sukkede.

— Troer du ikke, fortsatte Sønnen, at vi i Genève kunne faa Efterretning fra dem?

— Efterretninger fra dem! ... Det vilde være et Mirakel. Der kommer Intet ud fra disse Fængsler og Klostre. En af mine Venner maatte vente fire Aar paa at faa at vide, om hans Hustru var død eller i Live. Og han var i den samme By; han boede nogle Skridt fra det Kloster, hvor han havde set hende blive ført hen ...

— Og en Dag, har du fortalt mig, saae han hende igjennem Jernstængerne i et Vindue, og han raabte til hende: „Giv ikke efter! ...“

— Og jeg haaber, mit Barn, at Gud vilde give mig Kraft til at handle ligesaa! Dog, det vilde ikke behøves. Jeg kjender din Moder; jeg veed, at hun vil holde Stand, og, skulde der end gaa ti, tyve Aar, inden jeg fik Noget at vide om hende, vilde jeg dog til det sidste Øjeblik være vis paa, at hun beder med os, lider med os. Men din Søster ... din Søster ... et Barn ...

— Et Barn? ... Ni Aar!

Faderen smilte vemodig.

— Du vil ikke have, at man maa være et Barn, naar man er ni Aar? ... Du var det ikke, det er sandt; du vilde hellere have ladet dig hugge i Stykker end give efter. Men hun!

— Hun? ... Jeg ser hende endnu den Dag, da Biskoppen af Meaux, Bossuet, lod os hente, hende og mig. Den Dag var det mig, der var bange. Det berømte Navn! en fornem Biskop! en stor Mand! en Mand, der hver Dag saae Kongen! ... Jeg tænkte paa Alt det, hun slet ikke. — „Nej, Hr. Biskop, nej! Den gode Religion, det er den, man har lært os, den i vor Bibel — Ja men, mit Barn, Eders Bibel, det er ogsaa vor. — Nej, Hr. Biskop, nej ... De lægger til, De trækker fra ...“ Han trak paa Skuldrene og troede, at det var en Lectie, hun havde lært udenad. Saa vilde han høre hende i det og i det ... og saa fik han snart at vide, om hun kunde sin Bibel!

Og, da han tilsidst sagde hende en Mængde pæne Ting, saae hun ham lige op i Ansigtet: — „De kan jo lige saa gjerne strax sige mig, at De vil lade mig indespærre, som De har ladet saa mange Andre indespærre ...“ — Og jeg ser endnu, hvorledes han rejste sig ganske bleg ...

— Ja, Gud har den Dag villet berede sig en Lovsang af en lille Piges Mund. Men nu, hvem veed! Ingen Moder mere, thi man har uden Tvivl skilt dem fra hinanden; ingen Fader mere ... jeg er jo her! Og saa mange Andre have i disse Klostre givet efter! Og saa føle mig skilt fra hende, skilt for Alvor! Og vide, at man har lært hende at fornægte tilligemed sin Fader og sin Moder den Tro, vi havde givet hende, vor Historie, vore Martyrer ... O Herre! det er den store Prøvelse ... Det er for meget ... Det er mere, end jeg kan udholde ...

Men han greb sig i det, lagde Haanden paa Hovedet af sin Søn, der sad ved hans Fødder, og sagde: — Mit stakkels Barn, jeg giver dig et meget slet Exempel. Jeg har knurret imod Forsynet ... Men ... jo mere vi nærme os denne Grænse, som vi skulle over ... maaske ... desmere tænker jeg paa dem, jeg lader blive tilbage i det ulykkelige Land. Der gives Øjeblikke, hvor jeg, hvis jeg ikke havde dig, vilde vende om, udlevere mig selv til dem, der søge mig, forlange at blive straffet for min Flugt og at lide idetmindste under samme Himmel som din Moder ... Men du har Ret ... ja ... vi have glemt

at bede ... Lad os bede! ... Gud vil stille disse Storme i mit Bryst.

Han bad altsaa, og Stormene lagde sig. Han forstod nu bedre, at det ikke tilkommer os at fastsætte Maalet for de Prøvelser, Gud sender os; han forstod, at vi bør modtage Alt, ogsaa naar Herren synes at svigte sin egen Sag og overlevere sine Tilhængere til Fjenden.

Hans Bøn, der begyndte med en pinlig Anstrængelse, endte altsaa med Fredens og Haabets Ord.

— Herre, sagde han, det er dig, der nedtrykker, men det er ogsaa dig, der oprejser. Du, som med eet Ord skabte Lyset paa Himlen, du kan ogsaa med eet Ord skabe det midt i vor Sjæls Mørke. Du kan, endogsaa førend det skinner, glæde os ved den trøsterige Vished, at det vil komme til at skinne engang, at dine Hensigter skulle blive os aabenbarede, at din Kjærlighed skal lyse for os. Den Dag, da du gav Verden din enbaarne Søn, besvarede du forud al vor Mistillid, al vor Tvivl, og din Kjærlighed dengang indestaar os for din Kjærlighed til alle Tider. Ja, Herre, den Dag ...

— Fader, udbrød Sønnen, Herren er os endnu nærmere, end du siger. Veed du, hvad der falder mig ind? ... Vi have ikke tænkt paa at tælle Dagene under vor Omflakken ... jeg tror ... Ja, det maa være rigtigt ... Den Dag, du taler om, den Dag, da Jesus kom, kort sagt, Julen ... den har vi nu! ...

— Julen! sagde Faderen. Ja ... vi maa jo være nær ved den ... Vi har den ... — Og da en hurtig

Beregning havde overbevist ham om, at han ikke tog fejl, sagde han: — Se, der er et af disse Ord, om hvilke jeg sagde, at et eneste er nok til at lyse op i Mørket! Det er Gud, Barn, der har udtalt det gennem din Mund, Gud, der pludselig har bragt denne Erin- dring i dit Hjerte. Jul! Jul! Medens jeg ynkelig jamrede mig, som om Gud aldrig havde set ned til Jorden, førte Aaret i Stilhed den velsignede Dag til- bage, da „Gud elskede Verden saaledes, at han hengav sin enbaarne Søn“. Og den vilde jeg lade gaa hen ubemærket, og saa mindede Herren mig om den. O! hvis han til denne Naade føjede den at lade os høj- tideligholde den med Brødre, i Morgen, i en Kirke! Kan du tænke dig ...

— Fader, det synes mig ... som om Gud havde lovet mig det.

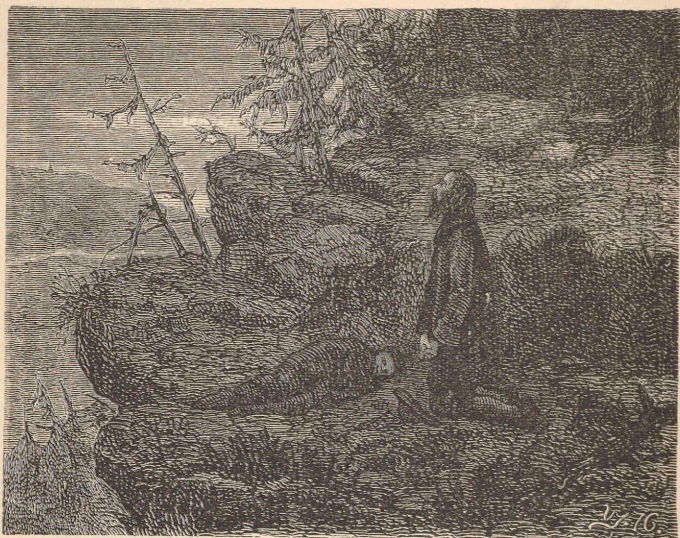
— Mig med. Hør! Natten er endnu lang. Saa- snart du faar hvilet dig en Smule, maa vi igjen for- søge paa at finde Vejen til Genève. Og vi finde den nok ... Og i Morgen ... Sov nu en Time, saa tage vi afsted. Sov! ...

— Og du?

— Jeg er ikke mere søvnig. Sov du!

Han lagde sig altsaa igjen paa den mosbegrøede Sten, og faa Øjeblikke efter faldt han i en rolig Søvn.

Men i den stakkels Faders Hjerte rørte der sig mange Tanker, som Julen ikke kunde forjage, thi det var netop Julen, der havde fremkaldt dem. Forrige

Aar havde Julen truffet ham lykkelig endnu, siddende ved den hjemlige Arne, med Børnene ved sin Side og Hustruen lyttende, som de, til hvad han fortalte dem om Jesus og hans Kjærlighed. Forfølgelsens Vind blæste vel alt ud over Landet; men den fromme Familie nød kun desto mere den Lykke endnu at være samlet, ligesom man, naar Uvejret raser udenfor, holder af i Fællesskab at nyde det behagelige Ly. Men dette Ly var siden da blevet omstyrtet. Julen vil træffe Arnen øde. Faderen og Sønnen ere her, i denne Skov, paa denne vilde Klippe; Moderen og Datteren ... ja hvor ere de? Hvis Gud tillader, at Flygtningene komme i Havn, vil Fristedet ikke destomindre være en Land-

flygtighed; hvis de i Morgen besyng Julen i en Kirke, saa vil der dog altid blive fældet Taarer derved, thi de ville ikke mere høre de elskede Stemmer ved deres Side. Frihedens Luft vil ikke kunne fylde deres Sjæl uden samtidig at knuge den under Vægten af den Tanke, at Moder og Datter indaande Fængslets ...

Og, medens Faderen gøs ved denne Tanke, kunde han se, at en smertelig Drøm i samme Øjeblik fremstillede den for den sovende Dreng. I vaagen Tilstand sagde han aldrig Noget, der kunde forstemme Faderen; men i Søvn var han nu urolig. Han raabte: „Moder! ... Søster! ...“ Og han strakte sin Arm ud, som for at holde dem tilbage, og man kunde let forstaa, at hans Fantasi hensatte ham tilbage til den skrækkelige Dag, da man havde ført dem bort.

Men pludselig greb Faderen hans Arm, bøjede sig ned til ham og hviskede ham i Øret: — Ti stille! ... Vaagn op! ... Soldaterne ... Stille! ... — Og, da Barnet vedblev at sige nogle Ord i Søvn, idet han blandede Drøm med Virkelighed og troede, at der var Tale om de Soldater, der bortførte hans Moder, saa gjentog Faderen: — Ti stille! ... Der, i Skoven ... Soldaterne ... Der er de! ... Stille! ...

Da forstod han. Faderen havde skyndsomt lagt sig ned ved Siden af ham.

Der gik virkelig fire Soldater paa den Sti, der løb lige forbi Klippeblokken. Den forreste bar en Lygte, hvis Lys han vexelvis rettede til højre, til

venstre, fremad, og alle fulgte de Lyset med Øjnene. Man saa de gamle Stammer oplyses, den ene efter den anden, saa falde tilbage i Mørket, saa hist og her opfange en Straale igjen.

Lyden af Fodtrinene paa denne Sti, der var bedækket med vissent Løv, havde heldigvis overdøvet Barnets Stemme.

— Ingenting! ... sagde en af Soldaterne.

— Ingenting! ... sagde en anden.

— Er det sikkert, at man har set dem?

— Ja vist saa, da Mørket begyndte at falde paa.

En Mand, et Barn.

— Det er dog umuligt, at de ikke skulde være komne forbi ad denne Vej.

— Komne forbi, ja ... Aa! der er jo *Pierre-à-Pény*.

— I saa Fald ere de komne over Grænsen.

— Lad os bare gaa! Halvtredsindstyve Daler at tjene ...

— Og mange Skridt at spille ... Hallo! ...

Dette Hallo! kom fra den, der bar Lygten. Han var gaaet hen ad Stenen til; han havde opdaget det Leje af Blade, hvor vore Flygtninge et Øjeblik havde ligget. Man kunde se, at dette Leje havde været benyttet.

— Væk! ... sagde Soldaten. Det vilde have været snurrigt nok at gribe dem der, lige paa Grænsen.

— Det er klart, at de ikke vidste, at den var saa nær. De behøvede jo kun at lægge sig om paa den anden Side af Stenen, og saa ...

— Og saa havde vi taget dem ligefuldt. De Herrer fra Bern ligge ikke der i Skoven og passe paa deres Jorder. Han kunde have skreget, den Huguenot, saameget han lystede ... Men hvad er det? Det ringer jo ...

— Det er i Versoix. Klokken er elleve. Midnatsmessen ...

De gjorde Alle andægtig Korsets Tegn.

— Du sagde? ...

— Jeg sagde, at han kunde have skreget saa meget, han lystede, som en vis Mand, vi nappede i Fjor, ganske nær herved, ved højlys Dag. Vi saae ham paa den anden Side af Grænsen, en Snes Skridt borte, ogsaa med et Barn. Han trodsede os. „Jeg er paa Berns Grund,“ sagde han og gik rolig bort. Jeg raabte til ham: „Stands, eller jeg dræber Barnet!“ Og han saae, at jeg lagde Bøssen an ... „De kan ikke! ... raabte han; De tør ikke! Jeg er paa Berns Grund ...“ Jeg blev ved: „Stands, eller jeg skyder Barnet! ...“ Han standsede. „Naa, kom nu tilbage! ... — Komme tilbage! ... Jeg er jo paa Berns Grund ... — Kom tilbage, eller jeg skyder Barnet! ...“ Han gjorde Mine til at komme tilbage, saa begyndte han igjen paa at stikke af. „Jeg skyder Barnet ... Pas paa ... En ... To ... — Nej! ... ikke Barnet! ... Nej! ... — Kom saa tilbage! ...“ Og jeg sigtede stadig paa ham, og saa snart han standsede, begyndte jeg igjen. „En ... To ... Og han kom lidt efter lidt, skjælvende, raabende, bedende, grædende, og, da han kun var tre Skridt fra mig ...

— Saa nappede du ham ...

— Ja, det er tydeligt.

— Og saa ...

— Ja, nu er han paa Galejerne.

Og Soldaten lo, hel stolt af denne Bedrift; og de andre lo og beklagede ikke at have været med; og Kirkeklokken i det Fjerne blandede sin Klang med denne fæle Latter; og Soldaterne korsede sig; og de anede ikke den skrækkelige Modsætning, der var imellem deres Fortælling og Klokken, der ringede Julen ind.

Fortælleren havde lænet sig med Ryggen op til Stenen; liggende ubevægelige paa Toppen havde vore Flygtninge ikke overhørt et eneste Ord.

De vare altsaa ved selve Grænsen! Endnu den Dag i Dag Grænseskjel, adskiller den gamle Klippe nu kun to Brødrefolk: Pays de Vaud og Genève; til højre som til venstre: Evangeliet og Friheden. Men hvilken bitter Tanke for vore to Flygtninge i dette Øjeblik! Før Soldaternes Ankomst kunde de mange Gange have havt Tid til at slippe bort i al Tryghed. Hundrede Skridt, kun halvhundrede Skridt paa den anden Side af Stenen, og Maalet vilde være naaet paa Grund af Nattens Mørke. Det eneste Haab var nu, at Soldaterne ikke skulde falde paa at klattre op.

De faldt ikke derpaa; de gik bort, stadig leende af den afskyelige Historie, der var bleven fortalt.

Allerede vare de en Snes Skridt borte, da en af dem troede at høre, i Retning af Klippen, ligesom

Lyden af Folk, der gik i Skoven. Denne Lyd havde vore Flygtninge ogsaa hørt, og desuden saae de, fra Toppen af Klippen, imellem Træerne, henad Pays de Vaud til, et Skin som af Fakler. Var det Befrielsen? Var det atter en Fjende? Thi de havde jo lige hørt Fjenden rose sig af, at han ikke respekterede Grænsen.

Soldaterne vende om igjen, lytte, se sig om, faa Øje paa denne Lysning, der nærmer sig. Den Ene klattrer op for bedre at se . . . Han støder paa de to Flygtninge; han raaber: — Kom herop! . . . Her er de! . . . — og i to Spring klattre hans Kammerater op paa Stenen.

Men i samme Øjeblik gjenlyder der, midt imellem de nu tydelige Fakler, en Sang, en Psalme, den gamle, inderlige: Det er mig kjært af ganske Sjæl, som denne Gang er en sikker Budbringer om Frelse. Soldaterne stanse forstenede. Faderen river sig løs, trækker Sønnen med sig, styrter sig med ham hen til de Ankommende, kaster sig ind imellem dem med det Raab: „Fristed! Fristed! . . .“ Og Fristedet aabner sig, fyrretyve kraftige Arme udstrækkes, og Soldaterne forsvinde skyndsomst i Skoven, og den gamle Psalme, der næppe var bleven afbrudt, bliver sunget til Ende med Begejstring og Glæde:

Det er mig kjært af ganske Sjæl,
 At Gud vil mig bønføre,
 Og min Begjæring agte vel
 Og bøje hid sit Øre.
 Thi vil jeg, mens jeg leve maa,
 Paakalde ham og Hjælpen faa,
 Han skal mig salig gjøre.

Vore to Venner syntes ikke ret at kunne tro paa, hvad der var foregaaet. Faderen holdt fast ved Barnet, som om han endnu ikke turde give Slip paa det; Barnet trykkede sig op til sin Fader.

De blive nu bragte til Sæde paa Stenen, der skraaner jævnt ned imod Pays de Vaud. Da kunne deres Tanker med større Ro vende sig, først til Gud, saa til de Venner, der omringe dem. De modtage Lykønskninger til deres Frelse; der bliver talt venlig til dem, der bydes dem Spise og Drikke, og Vinen fra de nærliggende Skrænter opliver dem lidt.

De bemærke, at Skaren er talrig og ikke blot bestaar af Mænd, men ogsaa af Kvinder og i Særdeleshed af Børn; Alle have et festligt Ydre. De se, at der bliver sat et Bord frem, og at der paa dette Bord bliver lagt en Mængde Smaapakker. De opdage endelig, at et stærkere Skjær oplyser Skoven omkring dem, og, idet de vende sig om, se de paa Toppen af Stenen et Grantræ, besat med Voxlys, som man er i Færd med at tænde.

Da mindes de, hvad de have hørt fortælle om Julen i Tyskland, der længe blev højtideligholdt saaledes i Skovene og fortrinsvis paa de Steder, hvor de gamle Hedninger, Druiderne, fordem højtideligholdt deres Mysterier. Man fortæller dem, at denne Klippe var et af disse Altere, paa hvilke der flød Menneskeblod; at man paa begge Sider af Toppen endnu ser Rækker af Huller, hvis Bestemmelse er ubekjendt, men som ere almindelige i den Slags Altere; at Toppen danner ligesom en Ligkiste, hvor Offeret sandsynligvis

blev udstrakt — og vore to Flygtninge sige til sig selv, ikke uden en vis Gysen, at det var paa dette Dødsleje, de nylig laa. Men nu hæver sig paa Toppen det oplyste Træ, Fredens og Kjærlighedens Træ.

Imidlertid kommer der en Mand, som Alle hilse paa. Det er Præsten. Han spørger, om Alt er færdigt, og, uden at vente paa Svaret, spørger han om, hvad der er hændet, thi han bemærker en besynderlig Uro. Man fortæller ham med to Ord om den ejendommelige Tildragelse, om Soldaterne, om Manden og Barnet, der pludselig syntes at komme op af Stenen — og man fører ham hen til dem. Han trykker Faderens Haand; han kysser Drengen. — I ere ikke de Første, vi modtage, siger han til dem. I blive ikke de Sidste; men vi ville gjøre vor Pligt til det Yderste. Lad vort Land være Eders! Alt, hvad vi kunne give Eder tilbage, skulle I faa. Jeg veed ikke, hvad I have ladet blive tilbage i Frankrig; men

Præsten havde sin Datter med sig, et yndigt Barn paa en otte, ni Aar. Han lagde Mærke til, at Flygtningens Blik ikke veg fra hende, og han forstod, hvad det vilde sige.

— Ak! fortsatte han, hvis det, De har ladet blive tilbage i Hjemmet, er et Barn . . . det er det jo, ikke sandt? . . .

— Jo, sagde Faderen, og . . .

— . . . Og Moderen med?

— Ja.

— Saa være Gud med Dem, stakkels Ven! Det ville vi aldrig kunne erstatte Dem. De kommer fra . . .

Faderen nævnte Byen.

— Og Deres Navn?....

Faderen sagde ham sit Navn. Men, hvis han ikke, idet han svarede, havde havt Øjnene fæstede paa den lille Pige, vilde han have set Præsten fare sammen ved dette Navn

Men Alt var nu i Orden. Børnene dannede omkring Stenen en tæt Skare af glade Ansigter. Bagved dem Mødrene, Fædrene. Bagved igjen den mørke Skov som en Domkirke med Hvælvinger og Søjler.

Præsten steg op paa Stenen, ikke uden at tilkaste de to Flygtninge et ejendommeligt Blik. Al Støj, al Bevægelse holdt op. Da sagde Præsten, der stod lidt foran Træet:

— Mine Børn, Gud har talt til Eder før jeg. Han har villet, at denne Juleaften skulde fæste sig i Eders Erindring; han har benyttet Eder, Eders Fæst til at frelse denne Fader og dette Barn, og, om I end skulde leve hundrede Aar, ville I, ikke sandt, finde en Glæde i at fortælle, hvorledes Gud har frelst dem ved Eder.

Gud har dog, og det for længe siden, vist dem en langt større Naade end at frelse dem fra deres Fjender, og det er for ikke at miste den, at de ere flygtede fra deres Land. Denne Naade, mine Børn, den har Gud vist Eder som dem. Lige fra Eders første Aar af har man fortalt Eder om den. Denne Nat fortæller Eder igjen om den; det Træ staar der for at

tale derom. Det siger til Eder: Jul! Det siger til Eder: Jesus!

Men den Sten, paa hvilken jeg staar, har ogsaa Noget at melde, og det er derfor, jeg har villet samle Eder om den.

Alt det Blod, som man har fortalt Eder, at den i fordums Dage har været vædet af, hvorfor flød det? For at formilde de fortørnede Guddomme, for at afsone de Fejl, der tyngede paa enhver Samvittighed. Et forfærdeligt Middel, men en stor Lære! De forstode, disse frygtelige Mennesker, at ydmyge sig i Følelsen af deres store Elendighed. De vilde føle sig forsonede med Himlen. De søgte ikke blot Frelse, men ogsaa Tro, Liv. Hvis denne Sten har været Vidne til afskyelige Offeringer, hvis den har hørt Offrenes Klager, saa har den ogsaa set Ceremonier, ved hvilke der udtaltes skønne Ord om Sjælen, om Døden, om Evigheden. Vore raa Forfædre havde en brændende Tørst efter at erfare Alt, hvad der angaar disse vigtige Punkter. De søgte overalt, de udspurgte Alt. De troede at høre Røster i Skovene, i Søerne, i Jordens Indre, i Himlens Hvælvninger; de lagde sig til at sove paa disse Stene, i det Haab, at de under Søvnens skulde faa en eller anden Meddelelse, der kunde befri dem fra deres Sjælekvaler.

Hvad de saa ivrig have søgt efter, det have vi, Store og Smaa, Unge og Gamle, Alle fundet. Ja! dersom de Lærdeste og Viseste af disse gamle Druider, der holdt Raad her, levede op igjen i denne Nat, vilde I Alle, Børn, kunne forbavse, beskæmme, glæde

dem ved den store Glæde, hvis Budbringere I vilde blive, ligesom Englene vare det i Bethlehem. I vilde fortælle dem, at Jesus, ved Evangeliet, har aabenbaret det Liv og den Udødelighed, som de kun skimtede igjennem saa mange Skyer. I vilde fortælle dem, at denne Forsoning, som de stræbte efter, nu er fuldbyrdet og fuldkommet, at en eneste Offring har forløst Alt for alle Aarhundreder, at Gud har elsket Verden, saa han hengav sin Søn. I vilde føre dem til Bethlehem. I vilde vise dem ham liggende i Vuggen, denne Guds Søn, denne Faderens Højtelskede, denne Frelser, der blev ventet, ikke blot af Jøderne, men af enhver Sjæl, der tørstede efter Retfærdighed. O, hvor de vilde skynde sig med at falde paa Knæ! Hvor deres Jul vilde være herlig!

Og hvad jeg her siger, mine Børn, det har Historien set. Mange af disse gamle Gallere hengave sig med Glæde til Kristus; mange glædede sig i de første Tider ved som Kristne at samles paa selve de Steder, hvor de havde tilbedt deres falske Guder. Mere end een Gang flød, under Kristen-Forfølgelserne, disse Sandhedens Martyrers Blod om disse Stene, som de fordem selv havde vædet med Andres Blod.

Har vor Sten nogensinde set en saadan heltemodig Død? — Det veed jeg ikke. Men det veed jeg og I ogsaa, at den i selve denne Nat har set to af disse modige Kristnes Efterfølgere. Døden er ikke altid det Værste, man kan have at udstaa. Landflygtighed, Skilsmisse . . .

Men jeg vil ikke, min Broder, fortsatte Præsten,

aabne Deres Saar igjen, og jeg vil heller ikke give Dem en Ros, der for Guds Aasyn vilde formindske Deres Opoftrelse. Ære være ham alene! Ære være den Gud, der aldrig lader sig selv uden Vidnesbyrd, og som gjennem alle Aarhundreder har vist, hvilket Mod og hvilken Kraft Evangeliet giver!

Bevarer altsaa, Børn, bevarer vel denne Skat! Hvis I ikke skulle betale den ved Lidelser, saa betaler den med des større Taknemmelighed og Kjærlighed! Og desuden vide I jo nok: under den ene eller den anden Skikkelse komme de onde Dage hernede for os Alle. Alle ere vi hernede Rejsende, Landflygtige. Alle have vi den Opgave at fly det Onde, at opoffre Alt, hvad der undervejs vilde styrte vore Sjæle i Fortabelse, og at vandre frejdig og fast mod den himmelske Grænse, hvor Jesus venter sine Udvalgte. Det er, naar vi komme derhen, at vi endnu lykkeligere og gladere, end vore to frelste Venner vare det nys, ville kunne udbryde: „Fristed! Fristed!“ Det er der, vi ville finde Fred, ikke mere blandet med Bekymringer og Ængstelser, som paa Jordens Fristeder, men uforstyrret, evig.

Alt forsvinder, Alt forgaar. Jeg staar her paa en af den gamle Verdens Levninger. I Tusender af Aar har denne vældige Klippeblok nu ligget urokkelig paa denne Plet: den vil maaske engang igjen begynde at rulle som et Sandkorn paa den rystede Jord. Men Aarhundredernes Klippe, som Bibelen siger, er urokkelig, ubevægelig, thi denne Klippe, det er Jesus, hans Værk, hans Kjærlighed. Lad denne vel-

signede Nat bringe Eder nærmere til den, mine Børn!
Gud give Eder Alle en Plads paa den!

Nogle Øjeblikke efter gik Præsten gennem Rækkerne, og hvert Barn modtog, med et eller andet venligt Ord, den sædvanlige lille Erindring. Den lille Pige fulgte med sin Fader. Det var hende, der uddelte Gaverne.

Imidlertid havde mange Mænd og Kvinder nærmet sig den Landflygtige. Man spurgte ham ud; man lyttede med Begjærlighed til de enkelte Omstændigheder ved denne farefulde Rejse. Mange Børn havde flokket sig om Sønnen. Et af dem, som havde faaet, jeg veed ikke hvad, bød ham det, tvang ham til at tage det, og strax var der ikke En, der ikke tvang ham til at modtage det, han havde faaet, saa at han, trods alle sine Afslag, snart var helt belæstet. Men de vilde ogsaa høre Lidt om, hvad de to Flygtninge havde lidt, hvad Protestanterne lede i Frankrig.

Barnet fortalte altsaa, og paa alle disse unge Ansigter afmaledes vexelvis Medlidenhed, Skræk, Harme — som paa Eders, mine Børn, naar I læse de mange Beretninger, der kunde synes at være Fabler, hvis vi ikke desværre vidste, hvor vidt deres Grusomhed kan gaa, der forfølge i Troens Navn. Drengen havde set Alt dette, havde havt sin Andel i Mangt og Meget. Forøvrigt, intet Praleri; Alt, hvad han

havde gjort, Alt, hvad han havde lidt, baade undervejs og forinden, det lod han til at finde ganske naturligt og ligefrem.

Eet Træk i Særdeleshed slog dem.

Han havde paa Haanden Spor af et Brandsaar. Et af Børnene lagde Mærke dertil.

— Aa! sagde han, det er ikke Noget. I veed jo nok, at man brænder vore Bibler. Fader havde skjult vor; den blev tagen frem Morgen og Aften, og hver Gang den var benyttet, blev den bragt i Sikkerhed igjen. Fader satte saa megen Pris paa den! Det var Bedstefaders, kan I tænke Jer! Den, som i hundrede Aar havde set alle Familiens gode og onde Dage! Endelig under en ny Husundersøgelse blev den funden, og nu skulde den brændes tilligemed mange andre. Der blev da lavet et Baal. Soldater, jeg veed ikke hvor mange, stillede sig op omkring det. Man bragte Biblerne, man kastede dem paa Baalet, man stak Ild derpaa. Jeg stod der. Jeg vilde se til, kun se til; men, da jeg saae den stakkels Bibel, der begyndte at flamme, saa kunde jeg ikke styre mig længer. Jeg sneg mig ind imellem to Soldater, jeg løb hen til Baalet, fik fat i Bibelen, løb bort igjen som et Lyn ... og Bibelen var frelst!

Børnene havde været lutter Øre. Ved de sidste Ord brøde de ud i saa højkrøstede Jubelraab, at Alle de, der omringede Faderen, vendte sig om for at faa at vide, hvad det var. Man fortalte dem det; de sagde det igjen til Faderen. — Det er en rask Søn,

De har! ... — Og den Bibel, tilføjede en Anden, maa da være bleven Dem dobbelt kjær!

— Ak ja! svarede han. Desværre ...

— Blev den tagen fra Dem igjen?

— Nej; men jeg kunde ikke føre den med mig.

Det var en stor Sorg, mine Venner! ... Ville I tro

det? Paa denne Rejse, hvor jeg lod bag mig en Hustru og en Datter, er det mangen en Gang hændet mig at tænke paa min gamle Bibel, som paa et Medlem af min adspredte Familie, som paa en Moder, kunde jeg gjerne sige, jeg ogsaa havde ladet blive tilbage. Jeg veed jo nok, at jeg vil finde en Bibel igjen hos Eder. Ligemeget! Jeg savner og vil vedblive at savne min Bibel, hvor hvert Blad havde for mig sin Historie, hvor hver Linie talte til mig gjennem en eller anden Erindring. Den Dag, jeg finder den igjen ...

Han talte ikke ud.

Hvis de Folk, der stode omkring ham, ikke havde hindret ham i at se, hvad der foregik bagved ham, vilde han have set Præsten først urolig gaa frem og tilbage, saa rask gaa nogle Personer i Møde, der kom henne fra Landsbyen, og endelig komme tilbage igjen. Først da saae han, at der blev gjort Plads for ham, og at Præsten kom hen til ham. Han lagde Mærke til, at hans Læber og Hænder rystede.

— Den Dag, De fandt Deres Bibel igjen, sagde Præsten, vilde være ... Ja ... jeg forstaar det ... en herlig Dag ... Hør engang! De har set Gaver blive uddelte. Der er ogsaa en til Dem ... Kom, mit Barn ...

To smaa skjælvende Hænder kom frem med en Bog. Han kastede Blikket paa den ... Det var hans Bibel.

Han saae paa Barnet . . . Det var ikke mere Præstens Datter . . . Det var hans egen.

Han hørte en Hulken bagved Præsten, en Hulken af Glæde, af Lykke . . . Det var Moderen, der omfavnede Sønnen.

Fristedets Historie havde havt mere end eet Exempel at fremvise paa disse forbavsende, vidunderlige Gjensyn. Det kunde hændes, at man, opfyldt af Haab, aldrig mere fik hinanden at se, aldrig engang fik at vide, hvor Den og Den var bleven af undervejs; men det kunde ogsaa hændes, at man, naar alt Haab syntes ude, kunde træffe sammen igjen.

Moder og Datter havde set sig i Stand til at undslippe fra deres Fængsel og, vi vide ikke hvorledes, endogsaa faa Bibelen med; Moder og Datter havde styret deres Gang til Schweiz. Dagen i Forvejen havde de fundet et Hjem hos Præsten, der nu i Hast havde ladet dem hente. De havde ønsket, at den gamle frelste Bibel med dem skulde komme Faderen og Sønnen i Møde.

Hvor stor vore Landflygtiges Glæde, Lykke, Henrykkelse var, det have I alt uden Vanskelighed forstaaet, mine Børn; hvor stor alle deres Bevægelse var, der vare Vidne til denne Scene, det forstaa I ogsaa, er jeg overbevist om, og jeg haaber, at I selv føle Lidt af den. Mange Taarer randt, da Præsten atter steg op paa Stenen og endnu engang henvendte Ordet til Børnene.

— Naa, sagde han til dem, ere I nu tilfredse? Har Gud tilstrækkelig vist Eder i Dag, hvad han er, og hvad han formaar? Og, hvis I engang faa ham at se tilsyneladende forlade, glemme sine Børn, ville I da tro, at han virkelig forlader dem?

Ogsaa jeg, min stakkels Broder, jeg kunde nys se ud, som om jeg glemte Dem, siden jeg, der med eet Ord kunde gjøre en Ende paa alle Deres Sorger, tøvede og tav. Jeg led derunder, vær overbevist derom; men jeg ønskede, at Enden paa Deres Prøvelse skulde gavne saa meget som muligt baade Dem og disse Børn, der omringe os.

Saaledes gjør Herren, naar han tøver, naar han skjuler sig; han vil, at Frugterne skulle modnes, og, naar de ere modne, saa kommer Befrielsen. Det kan være, at den ikke kommer hernede; den kan ogsaa, som i Dag, komme pludselig, uventet, straalende, med en hel Fremtid af Lykke i sit Skjød. Men lad os selv da vide at hæve Blikket højere op! Lad denne gjenforenede Families Lykke ikke blot være en Anledning til, med den at velsigne Gud! lad den være os et Billede paa hin anden, langt sikkrere Gjenforening, som Jesu Kjærlighed indestaar os for, i en anden Verden, af Alle dem, der ere adskilte, Alle dem, der lide her paa Jorden! Der er det Mødested, hvor ufejlbarlig hver den kommer, der har i Jesus sin Vej, som han selv sagde, sin Hyrde, sit Lys. Der, ved Rejsens Maal, findes ikke Landflygtighed, den Landflygtighed, der altid er bitter, den blive nok saa formildet, men

der findes Fædrelandet, det sande, det store, det evige Fædreland!

Saaledes talte Præsten, og man tog tilbage til Landsbyerne. Skoven blev atter mørk, Klippeblokken atter tavs; men et nyt, lykkeligt og helligt Blad var blevet indskrevet i dens Historie.

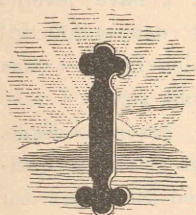
EN JULEHØJTID

VED

NORDPOLEN.

THE UNIVERSITY OF

NORWICH

1.

Morgen er det Juledag ...

— Ja, det veed jeg nok.

— Og i Aften ...

— Hvad saa?

— Skal vi have Juletræ!

— Et Træ! hvor skulde man faa det fra!

— Det skal du faa at se.

Saaledes talte ...

Men førend jeg fortæller Eder hvem, maa jeg, Børn, fortælle Eder hvor.

Have I nogensinde, en meget kold Aften, i en tæt Taage, der satte sig som Istapper fast i Haaret og i Klæderne, gjenrømvandret en stor snebedækket Slette? Man kan klæde sig saa varmt paa, som man vil, det isner dog om Hjertet paa En. Her, hvor hele Naturen er som død, kommer man til at tænke paa Døden. Den Modigste bliver bange; den Gudfrygtigste maa ligesom gjøre en Anstrængelse for endnu at føle sig under Guds Aasyn, under den Guds Aasyn, der talte

til En om Foraaret gjennem Solen og gjennem Blomsterne.

Nu vel! Forestiller Eder denne døde Slette liggende udstrakt foran Eder, bag Eder, overalt, i en Udstrækning af Hundreder og atter Hundreder af Mile; forestiller Eder denne Kulde, tre eller fire Gange mere bidende, end den nogensinde har været om Vinteren hos os; forestiller Eder, at I have levet i dette Mørke i to Maaneder, og at det endnu vil vare to Maaneder, inden man ser Solen igjen — saa ville I vide, hvor vore Personer befandt sig.

De befandt sig i disse frygtelige, ensomme Egne, hvor Jord og Hav smelte sammen til et eneste Fastland af Is, og som ligge yderst mod Nord paa vor Klode. Her er der Intet mere af, hvad der frydede Øjet og beroligede Sindet; her er Alt, saavel Tavs-
hed som Larm, lige skrækindjagende. Stormen, det er Døden, der med høje Raab kræver sit Offer; Vindstille, det er atter Døden, der skjuler sig og lurser. Det, som man kalder Sommer, er her kun en Formildelse paa to Maaneder, der ofte ikke er tilstrækkelig til at smelte den Is, som ti Maaneders Vinter har størknet, og det Skib, der har været indefrosset i ti Maaneder, har nu intet Andet at gjøre end at vente paa den næste Sommer — som maaske heller ikke vil kunne befri det! Hvor sørgelig er ikke den Dag, da man maa sige til sig selv: „Atter ti Maaneders Ubevægelighed og Lidelser! atter fire Maaneders Nat! atter Synet af Kammerater, der dø, indtil vi maaske alle bukke

under, og Isbjørnene stille deres Sult paa vore udmagrede Legemer!“

Saaledes stod det til med et af de Skibe, der for nogle Aar siden vare udsendte fra England forat opsøge Franklin, der havde forvildet sig i disse Egne. Det første Aar var man frivillig og med Glæde bleven siddende i Isen. Man maatte jo være der for at benytte de første Dage, da Havet var aabent, til at gaa paa Opdagelser, af hvilke den simpleste Matros skulde høste sin Andel af Berømmelse. Men næste Aar var det Vinteren selv, der havde udstrakt sin skrækelige Haand og sagt: „Bliv, hvor I ere!“ — „Lad gaa!“, havde vore Folk svaret. Deres Forraad af Mod var uberørt, eller, hvis Nogle vaklede, støttede de sig til de Andre. Men nu skuffer Sommeren endnu en Gang deres Forhaabninger. Havet vil ikke aabne sig; Skibet kan ikke engang forsøge paa at dreje sine Hjul og udspænde sine Sejl. Man maa blive, blive . . . og denne Gang vakle selv de Modigste. Nu er det snart tre Aar siden, man tog bort fra Alt, hvad man havde kjær i denne Verden, i tre Aar har man Intet hørt fra dem, man forlod, Intet fra Fædrelandet, Intet fra Familien derhjemme; i tre Aar har der for dem ingen andre Mennesker været til end dem selv, ingen anden Verden end dette Isfængsel. Det begynder at skorte paa Levnedsmidler. Utilstrækkelig Føde, der hver Maaned bliver knappere tilmaalt, det alene vilde være nok til at svække baade Sjæl og Legeme.

2.

Det var altsaa der, mine Børn, at den Samtale fandt Sted, hvoraf jeg har anført nogle Ord.

Der er To, og de spasere i nogen Afstand fra Skibet. Er det Morgen? er det Aften? Det maa man spørge om; thi, som jeg har fortalt, Solen gik ned i Begyndelsen af November og kommer først tilbage i Februar. Ere de unge eller gamle? Det maa man ogsaa spørge om, thi deres Træk og deres Lemmer ere skjulte bag Pelsværk.

Men Stemmerne kan man høre, de ere unge. Kun er den Enes bedrøvet, modløs, medens den Andens, den Yngstes, er fast og næsten munter. Lad os høre ... eller rettere, lad os antage, at vi have været der en halv Time, saa ville vi have hørt Følgende:

— Det er en smuk Morgen ...

— Smuk? ...

— Ja vist saa. Ingen Taage; en Kulde ...

— Paa fem og tredive Grader!

— Ja, men i Gaar var det fyrretyve; det er dog en Fremgang. Stjernerne ...

— Straale klart; men ...

— Tidligere holdt du saa meget af dem! De fortalte dig jo saa Meget!

— De skræmme mig. Det er ligesom brystne Øjne, der se paa mig. Og saa, ser du, veed jeg kun altfor godt, hvor langt de ere borte. Disse uhyre, frygtelige Afstande, de sønderknuse mig. Naar jeg allerede er saa lille i denne Isørken, og jeg endda maa

sige til mig selv, at den hele Klode kun er et Sandkorn i Himmelrummet, saa sortner det for mine Øjne, Modet gaar væk, Himlen er for mig lige saa død som Jorden.

— Stakkels Ven ...

— Jeg veed godt, hvad du vil sige.

— Saa sig dig det selv og fat Mod! Du føler dig lille ... Tror du for Alvor, at Gud derfor ikke kan se dig?

— Nej, men ...

— Du siger, at denne Klode kun er et Sandkorn ... men har Gud ikke talt Sandkornene?

— Ja, det siger man nok for at trøste sig. Jeg har ogsaa længe sagt mig det selv, og det af mit fulde Hjerte. Men Prøvelsen er for lang; Troen bliver opslidt ...

— Har du bedt til Vorherre?

— Ja, det gjør jeg altid.

— Og saa?

— Jeg venter, jeg lytter ... det forekommer mig, at Døden alene svarer ... Den er allevegne ...

— Ganske vist, men Gud ogsaa.

— Jeg tror det, jeg haaber det; men alligevel ...

Se nu der!

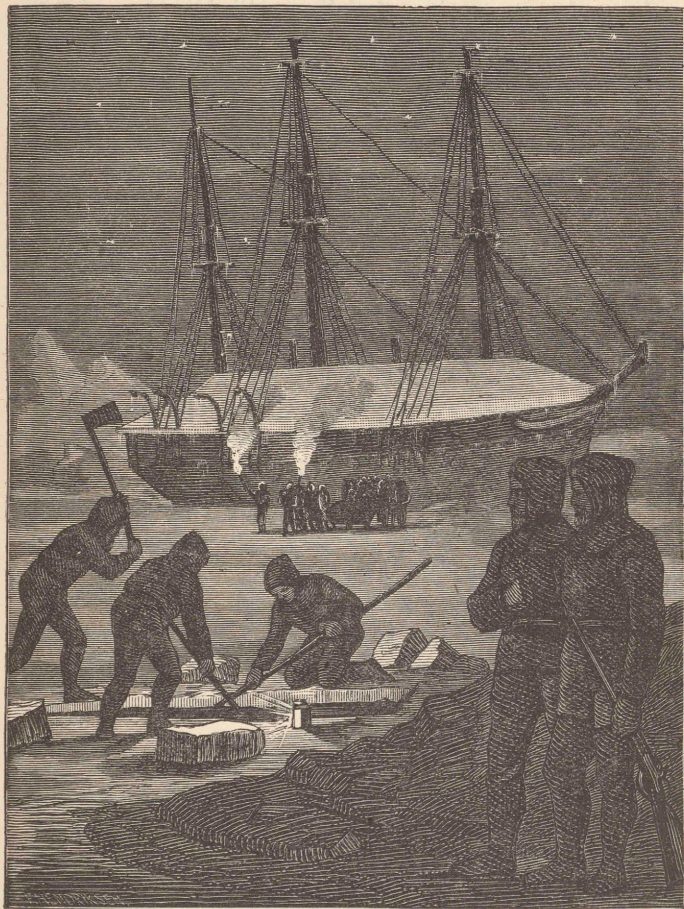
De vare i dette Øjeblik komne om bagved en stor Snedyng. Ved en Lygtes dunkle Skin gravede tre Mænd et Hul i den flere Fod tykke Is. De havde naaet Vandet, som man kunde se sort, ubevægeligt paa Bunden. Dette Hul, det var den Grav, i hvilken en

af Matroserne, som var død den foregaaende Dag, skulde sænkes.

Have I, Børn, nogensinde set en Kirkegaard? Det have I vel. Det er et sørgeligt Sted, ikke sandt? Men Eders Øjne, der maaske vare fugtige af Taarer, kunde dog der se, hvad de Efterlevendes Sorg kan gjøre for de kjære Afdødes Minde. Jeg mener ikke de store, prægtige Mindesmærker: de tiltale ofte ikke vore Hjerter. Men Blomsterne, Bladene flette en vis Ynde ind i vor Smerte; og maaske vil det hændes Eder en Dag, som det hændes saa mange Andre, paa en af disse Kirkegaarde paa Landet, hvor Grønsværet er saa frisk, Lyset saa mildt, Luften saa klar, at sige: „Her gad jeg hvile!“

Men Eders Indtryk vilde have været et ganske andet ved Randen af dette Hul. Hvor godt man saa veed, at Legemet kun er et Hylster, hvor meget man saa siger til sig selv, at dette Hylster skal forjaa, hvor det saa end kommer hen, kan man dog ikke lade være at gyse ved Tanken om at blive sænket ned i disse umaalelige Dybder midt i denne Isørken, hvor ingen kjærlig Haand vil frede om Ens sidste Hvilested. Det var heller ikke uden Gysen, at den modigste af vore to Venner saae ned i dette mørke Vand. Den anden smilte bittert. — Der kan du se, sagde han til ham; selv du, Henrik, selv du ...

Henrik vilde til at svare; men i samme Øjeblik, midt i denne besynderlige Tavshed, der er ejendommelig for disse Egne, begynder Skibsklokken langsomt at klemte. To Fakler blive tændte, og ved deres Skin

ser man en Flok Mænd komme fra Skibet. Ingen Støj; man skulde have troet, at det var Spøgelse.

Sneen dæmper Lyden af Folkenes Skridt; man hører kun Klokkens dumpe Slag. De komme nærmere. I Spidsen de to Fakler, og, paa en Slæde, Kisten. Bagved kommer Kapitajnen. Han gaar ene med en Bog i Haanden. Saa Officererne. Endelig hele Besætningen.

Man stiller sig om Hullet; man sætter Kisten ved Kanten. Kapitajnen aabner Bogen: den indeholder de Bønner, der bruges ved Ligbegængelserne i England. Han læser en Bøn og gjør en Bevægelse med Haanden. Man sænker Kisten; man giver Slip paa Tovene. En næppe hørlig Plasken i Vandet melder, at Afgrunden har aabnet og lukket sig igjen. Kapitajnen læser den sidste Bøn; Følget stiller sig op paa ny og vender tilbage til Skibet.

Og Klokken klemtede, det var det Eneste, man hørte. Og hvert Slag gav Gjenlyd i hver Enkelt Bryst og fik hans Hjerte til at banke. Og da Klokkeklangen hørte op, var der mere end En, der savnede dens alvorsfulde Røst, som syntes mindre sørgelig end den uhyre Tavshed, der atter rugede over denne Ørken.

3.

Og nu, hvem vare de to unge Mennesker?

Den Ældste, han, som I have set saa ulykkelig, det var en af Skibets Officerer. Indtil nu havde han været opfyldt af Iver og Tillidsfuldhed, men i de sidste Dage var han bleven grebet af Modløshed; hans Fromhed, hans Tro vaklede som hans Mod.

Den Anden hørte ikke oprindelig med til Skibets

Besætning. Det vilde blive for vidtløftigt at fortælle Eder, hvorledes det egentlig gik til, at han var her. Han var forældreløs, Søn af en Missionær, og det Skib, der efter Faderens Død skulde bringe ham tilbage til England, var gaaet under nord for Skotland; det Skib, der gik til Nordpolen, havde taget ham halvdød om Bord i den Hensigt at sende ham hjem med det første Skib, man fik Øje paa — men der kom intet. Der blev da Tale om at sætte ham i Land paa Grønland, i en af de danske Kolonier. Men han fik efterhaanden Lyst til at være med paa Rejsen til Nordpolen; han udbad sig og fik Tilladelse til at ledsage Expeditionen, og den unge Officer, der selv var Søn af en Missionær, blev hans Ven.

Han var altsaa lykkeligere stillet end den Anden; thi hans Tillid til Gud havde aldrig forladt ham, og hans Nærværelse havde været en Velgjerning for hele Besætningen. Fra Kapitajnen ned til den yngste Skibsdreng vare de alle blevne paavirkede af denne levende, elskværdige, paa engang barnlige og alvorlige Fromhed.

Men lidt efter lidt var Opgaven bleven for svær for den brave unge Mand. Den Modløshed, I nys saae hos hans Ven, vilde I have kunnet se, mere eller mindre dyb, hos dem Alle. De Gudfrygtigste selv kunde næppe tilbageholde den Knurren, der hvert Øjeblik vilde bryde frem fra de sønderknuste Hjerter; Andre hengave sig til en raa Vantro. „Lad os æde og drikke“, vilde de gjerne have sagt, „i Morgen skal vi dø!“, og gjerne vilde de have kastet sig, som

graadige Dyr, over den Smule Levnedsmidler, der var tilbage.

Forgjæves havde vor Ven anstrængt sig for at standse denne Modløshed. Han spurgte sig selv med Rædsel, hvad Enden vilde blive i denne lange Vinter, der var begyndt med saa megen Elendighed, og som formørkedes af saa frygtelige Udsigter.

En Dag, da han var fordybet i disse Tanker og, med Øjnene fæstede paa en allerede meget gammel Almanak, beregnede, hvor mange Maaneder der endnu var at gaa igjennem, forekom det ham, som om et lysende Punkt traadte frem paa den gulnede Side, og dette lysende Punkt viste sig snart at være et Ord, og dette Ord var:

Jul.

— Jul! sagde han til sig selv, Jul! . . . O, hvis vore Folk blot vilde forstaa, hvad der ligger i det Ord! Saa vilde Tillidsfuldheden vaagne op igjen i deres Hjerter! Saa vilde de søge Gud! Saa vilde de finde ham igjen! . . .

Derpaa begyndte han strax at spørge sig selv, om denne Tanke, der var falden ham ind, ikke skulde være en Indskydelse fra oven og, netop derfor, en Befaling. Mon Gud ikke har ladet ham læse dette Ord for at han skal gjentage det for Andre? — Er det ikke ham, Gud overdrager at sørge for denne Glædesdags Højtideligholdelse mellem Brødrene? Jo, det er aabenbart, det er det, Gud vil. Men hvorledes skal han bære sig ad? Advare? Prædike? Han er vel

ung dertil. Der er et andet Middel . . . Han vil forsøge.

Han gik ind til Kapitajnen. Som brav Sømand og alvorlig Kristen syntes denne indtil da modig at bære den Byrde, der var lagt paa hans Skuldre; ikke et Ord, ikke en Mine havde forraadt for Nogensomhelst Uroen i hans Tanker, Kvalerne i hans Hjerte. Vor Ven alene vidste, hvorledes det var fat med ham. I sin Egenskab af Kapitajnens Sekretær var han ofte inde hos ham, og han havde gjættet, hvad der skjulte sig bag dette rolige Ydre.

Han traf ham i hans Kahyt, siddende bedrøvet, uden Lys. Kapitajnen maatte jo være den Første til at undvære det: Olieforraadet var nær ved at slippe op.

— Kan jeg komme ind, Kapitajn?

— Vær saa god!

— Jeg vilde gjerne tale med Dem.

— Tal!

— Jeg har i de sidste Dage hørt nøje efter, hvad Folkene sagde.

— Naa, og hvad saa?

— Fuldstændig Modløshed!

— Ti stille, Barn! jeg veed det!

— Man maa faa den til at høre op.

— Saa? og hvem? Du?

— Nej.

— Jeg da?

— Nej . . . det vil sige . . . Jo . . . men ikke alene . . .

— Med dig?

— Med Gud.

— Gud, mit stakkels Barn, har forladt os ...

— Hvis De vil det, vil han komme igjen.

Og han gav sig til at forklare ham sin Plan. Kapitajnen rystede paa Hovedet. Et Juletræ! Børnestreger! Derpaa, lidt efter lidt, hørte han opmærksommere efter. Børnestreger! Aa nej, det er det dog ikke; Juletræet taler jo til Alle og til Enhver i hans Sprog. Juletræ! Erindring om Barndommen og om Hjemmet! Luftning fra Fødelandet! Duft fra Fortidens lykkelige Dage! Og, igjennem disse Erindringer og denne Luftning — Julen selv med sine guddommelige Minder, Himlen smilende til Jorden, Guds Søn som lille Barn i Krybben, Offerlammet, der skal dø, Kongen, der skal herske, Forsoning, Kjærlighed, Fred, Glæde!

— Gud velsigne dig, Barn! udbrød endelig Kapitajnen. Ja, din Tanke er god. Den vil hjelpe paa vore Folk; den har allerede gjort mig godt. Gaa ... gjør Alt i Stand ... saa skal jeg komme og fortælle dem, hvad Julen er, hvad Julen har at fortælle her, allevegne, for den, som har Øren at høre med ...

4.

Han havde altsaa truffet alle Forberedelser i Hemmelighed, og I have set, at ikke engang hans Ven vidste noget derom selve Juleaftens Morgen. Vennen begyndte med at ryste paa Hovedet ligesom Kapitajnen; ligesom Kapitajnen syntes han tilsidst godt om Tanken, og han følte ligesom en velgjørende Varme gjennemstrømme sit Hjerte.

Ogsaa Andre begyndte i Løbet af Dagen at glæde sig til om Aftenen og i Forvejen at aabne deres Hjerter.

Se der er nu Matrosen John, en kraftig Gut med et ærligt Hjerte. Henrik talte til ham om Juletræet. Hans eneste Svar var et Haandtryk; men hvilken Glæde laa der ikke i dette Haandtryk!

Der er Tomkins, der er meget syg, og hvem sandsynligvis det skrækkelige Hul venter paa. Henrik talte til ham om Juletræet. Han foldede sine Hænder og græd, men det var af den Slags Taarer, der trøste.

Der er Ben, den virksomme, utrættelige Tømmermester, der nu er knust som de Andre. Da Henrik talte til ham om Juletræet, blev han staaende med Øxen i Vejret. „Tak!“, sagde han saa og huggede videre med en Kraft som i fordums Dage.

Der er Gottlieb, Tyskeren. Henrik talte til ham om Juletræet, og fra nu af tænker han ikke mere paa Nordpolen og dens Is! Han ler, han græder, han drømmer, som om han ventede at faa sit elskede Tyskland at se.

Der er . . . Men Alle have dog ikke modtaget Budskabet saa godt.

Der er Spotteren Dick, der tror sig modig, fordi han spotter, og som i Grunden spotter for at faa Mod. Henrik talte til ham om Juletræet. — Juleløjer, svarede han, jeg er med . . . naar bare vi faar god Vædelse til . . .

— Det var en ilde anbragt Spøg, Dick. Denne Jul er maaske din sidste.

— En Grund mere til at holde den lystig.

— Dick, husk paa, du har en Sjæl ...

— Det er nok muligt.

— Naar det igjen bliver Jul, hvor er den saa?

Han prøvede paa igjen at le. Han kunde ikke.

Der er Tom, den gamle Vantro. Han ler ikke, han ræsonnerer. Henrik talte til ham om Juletræet. — Juletræet, svarede han, det var godt nok i gamle Dage; men nu ...

— Ogsaa nu, Tom, og i Morgen og til Verdens Ende. Saalænge der er Syndere til, maa man bebude Frelserens Ankomst ...

Tom gik sin Vej. Vi træffe ham igjen senere.

Der er ... hvem saa mere? Aa, der er Lægen, der ikke just er vantro, men tør, kold, lærd. Henrik talte til ham om Juletræet. — Juletræet, svarede han, ja ... gammel nordisk Skik ... det skal være meget smukt, siger man; men ...

— Men hvad, Doktor?

— Hvad beviser det?

— Det beviser, Doktor ...

— Ja, hvad beviser det?

— Det beviser ... Lov mig blot at komme!

— Lad gaa! vi skal give Møde.

5.

Han holdt Ord, og til det opgivne Klokkeslet gik hele Besætningen med Officererne i Spidsen ind i den største Kahyt.

Der staar Træet opstillet. Ak! man behøver ikke at se nøje til for at opdage, at det ikke er et Træ. I disse Egne er der lige saa lidt Graner som Orange-træer; nogle forkrøbne Planter kunde man maaske finde i Augustmaaneden, og vi ere langt inde i December. Men en kjærlig Sindrighed har skjult denne Elendighed. Hvis det ikke er et rigtigt Træ, har det idetmindste Formen. Tørre Grene, fæstede omkring en Stamme, det er Træet. Bladene, det er en Smule Mos; Frugterne, det er, som i alle Lande, Foræringer, ganske vist tarvelige Foræringer, men de ville Alle opbevare dem som velsignede Erindringer. Og saa er der een Ting, som de Alle ere taknemlige og lykkelige over, det er . . . ja det vilde I sikkert ikke falde paa, Børn, I, som have Solen om Dagen og de straalende Lamper om Aftenen . . . det er Lysene, der i Aften funkler uden Sparsomhed, rigeligt, muntert. Istedendfor dette evindelige Tusmørke og denne osende Lygte, der synes at gjøre Mørket tættere — tyve, maaske tredive Lys. Øjnene svælge i denne velgjørende Belysning, og Hjerterne svælge deri som Øjnene.

Et vist Velvære udbredte sig altsaa allerede, i Tavshed, men sikkert. De Gode, som havde glædet sig, høstede endnu mere Glæde, end de havde vovet at haabe. De Ligegyldige begyndte at blive bevægede. De Slette stode endnu imod, men kun svagt. Ubevægelige, stumme, ompændtes de af Julens fredelige Glæde som de Andre. Den Lykkeligste af dem Alle, det var Henrik og, efter ham, hans Ven, der var delagtig i hans Værk og velsignede Gud, fordi han havde

høstet dets første Frugter. Gud, Julens Gud, Kjærlighedens og Barmhjertighedens Gud, begyndte altsaa at være Alt i Alle. Da Kapitajnen kom, lød der intet Hurra, saas der ingen Bevægelse. En Større end Kapitajnen havde jo alt indfundet sig i den lille Kreds.

Derfor syntes han heller ikke overrasket over denne Tavshed, hvis Aarsag stod tydelig nok præget i Alles Øjne, og, idet han kastede sit Blik ud over Forsamlingen, sagde han: — Det var ret, mine Venner; I ere, som jeg haabede at træffe Eder. Træet har talt til Eder og det langt bedre, end jeg vilde have kunnet. Det er Jesus, der har talt til Eder, der taler til Eder; det er Jesus, der siger til os, til os Landflygtige, som til alle de Lykkelige og Ulykkelige paa Jorden: „Denne Dag er min Dag . . . her er jeg! . . .“ Han gjentager det i selve dette Øjeblik for de Slægtinge, de Venner, som vi have forladt, som vi skulle gjense, haaber jeg . . . Men han siger endvidere til dem: „Langt borte, midt i Sneen og Isen, der færdes de, som I længes efter, som I elske, og som I savne ved Eders Fest. Jeg, Jesus, som er hos Eder, jeg er ogsaa, det vide I, hos dem. I Livet, i Døden skal jeg være deres Broder og deres Ven. De ville lægge deres Skjæbne i mine Hænder. De vide, at jeg har elsket, at jeg elsker dem; de vide, at jeg vil have Eder Alle, tidligere eller lidt senere, Eder og dem, ind i min Himmels Salighed og Fred . . .“

Men Kapitajnen maatte standse ved disse Ord. Hans Stemme kvaltes af Taarer. Hvad han havde sagt for dem Alle, det havde han tænkt for sig selv. Dette

Træ, der stod foran ham, det hensatte hans Hjerte i det elskede Hjem, og rundt om sig saae han, istedenfor sine Matroser, sin egen Familie, sin Moder, der sad bedrøvet, sin unge Hustru, der bad til Gud for ham, sine livsglade Børn ... som maaske ikke mere skulde faa deres Fader at se.

Men han vendte snart tilbage til sin nuværende Familie, til sine Sømænd, der næsten Alle vare lige saa bevægede som deres Chef, og, idet han med fastere Stemme igjen optog den samme hellige Tanke, sagde han: — Ja, han, om hvem denne Dag taler til os, er trofast. Hvad han har været, det er han endnu; hans Kjærlighed for snart to tusende Aar siden indestaar for hans altid nærværende, altid levende Kjærlighed den Dag i Dag. Naar vi tro, at denne Kjærlighed er død, saa er det os selv, der ere det; det er os, der ikke mere forstaa at elske, at haabe, at adlyde. Den, som har villet lide og dø for vore Sjæle — nej! vi ville ikke tro, at han vil overlade dem til Fortvivelse. Hvis Guds Veje ere vanskelige, saa lad os støtte os, stadig mere og mere tillidsfulde, til Ham, som han har givet os til Støtte og til Fører!

Venner, naar Taagerne skjule Polarstjernen for os, saa vide vi dog alligevel, at den er der, over vore Hoveder, og at andre Lande i samme Øjeblik se den, og at de vilde beklage vor Daarskab, hvis vi gik hen og bildte os ind, at den var slukket. Paa den Kristnes Himmel straalder der ogsaa en Polarstjerne; hin vil engang kunne udslukkes, men denne aldrig. Hvis

Lidelser, ligesom Taager, skjule den for os, saa lad vor Tro opsøge og finde den!

Mod altsaa, Venner, Brødre! Opad med Blikket! Opad med Hjerterne! Hvad Gud forbeholder os, det veed jeg ikke; men det veed jeg, at vi ere i en Faders Haand, og at vi i alle vore Kampe have en Høvding — Jesus Kristus. Vi ere stolte over at have ladet vort Fødelands Flag vaje for disse ensomme Egenes barske Vinde. Men vi have et andet, usynligt Flag at tone. Det er vort evige Fædrelands Flag, Kristi Flag, Korset. Under dette Flag er Fædrelandet allevegne, Freden allevegne, Glæden allevegne, Gud allevegne! ...

Da nærmede han sig til dem og rakte hver Enkelt af dem Haanden, og Alle trykkede de den med Glæde; og det var ikke alene deres synlige, jordiske Overhoved, deres Hjerter tilsvore Lydighed, men det usynlige Overhoved, det himmelske Barn i Krybben, Korsets Jesus, Dødens Sejrvinder, Kongernes Konge.

Og, medens Kapitajnen gaar Kredsen rundt, skjuler vor Ven, han der, næst Gud, var Ophavsmanden til al denne Lykke, sig beskedent bag de Andre. Alle have de i deres Hjerters Inderste velsignet ham; men Tre i Særdeleshed nærmede sig ham, tre Hænder trykkede med Varme hans Haand.

Det var den gamle Vantro. Han sagde Intet; men en Taare vædede hans Kind, og den talte tydelig nok.

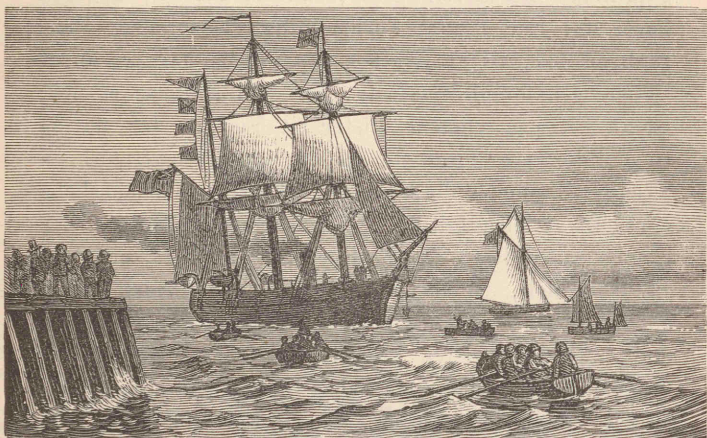
Det var Lægen. Han sagde Intet; men, I kan tro mig, han vil ikke oftere sige: „Hvad beviser det?“

Det var Spotteren. Han sagde Intet; men hans Blik sagde: „Jo, jeg har en Sjæl ... Ja, lad Julen vende tilbage, og, hvad enten jeg er død eller levende, skal min Sjæl tilhøre Herren ...“

En Haand til bliver strakt frem; det er Kaptajnens. Han gjemte Henrik tilsidst, og med en dybt rørt Stemme sagde han: „Tak, Henrik, tak! ... I mit og i Alles Navn, tak! ...“

Og Alle gjentog de: „Tak!“

Og han mindede dem med et Blik imod Himlen om, fra hvem det er, at Naaden kommer, og til hvem Taknemmeligheden til alle Tider bør stige op.

6.

Jeg kunde slutte her, mine Børn. Ønske I at vide, hvad der fulgte paa denne Aften, og om disse

Mennesker fik deres Fædreland at se igjen? — Ialfald vide I det Vigtigste: de havde gjenfundet Fred, Gudhengivenhed, Tillid, og Julen havde givet dem deres Frelser igjen. Men jeg kan dog tilfredsstille Eder. Jo, Befrielsen kom. De saae deres Fædreland igjen; mange af dem leve endnu, og midt i saa mange Erindringer ville de trofast bevare, indtil deres Livs Ende, Erindringen om deres Julefest ved Nordpolen.

Og nu, siden jeg har taget Ordet igjen, endnu et Par Ord.

Denne Ensomhed, dette Mørke, disse uendelige Issletter — det er, mine Børn, for mange Mennesker et Billede paa Livet. Det forundrer Eder? Naa, saa hører da! Een skuffet Forhaabning, eet forraadt Ven-skab er nok, til at Alt her paa Jorden faar et andet Skjær; een forspildt Glæde, een tabt Nydelse er nok, til at Alt paa engang mister sit Værd. Og nu de Syge, der ere fordømte til at lide uden Haab! de Trælbundne under deres Aag! de Fattige, der henslæbe deres Liv i Elendighed! de sønderknusende Sorger, der ramme saavel Rige som Fattige! Eet Dødsfald, een tom Plads er nok, til at man føler sig paa Jorden som i en Ørken, og til at Alt hernede synes mørkt, koldt, dødt. O hvor selve Landflygtigheden i Nordpolens Ørkener undertiden vilde synes blidere end disse Skilsmisser, disse Ængstelser, denne Forsvinden af alle Jordens Glæder!

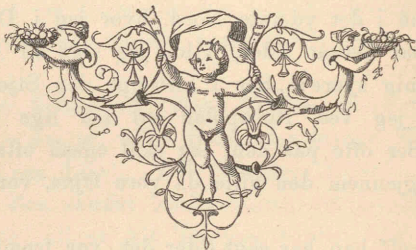
Nu vel! mine Børn, ogsaa her gjælder det, at hvo, der søger Gud, finder ham, og med Gud: Lys, Varme,

Liv, kort sagt: Alt. Jesus, vor Broder, er her og giver os vor Fader tilbage; Jesus, vor Frelser, er her for at give vore Sjæle Fred; Jesus, den himmelske Ven, er her i vor Ensomhed, og det er i ham, at vi i levende Live gjense dem, der forud for os ere gaaede ind til hans Fred.

Hvis jeg, som dristig Sømand, skulde rejse til disse Egne i det yderste Nord, hvor jeg i Dag for et Øjeblik har hensat Eder, vilde jeg sige til Alle dem, der ere mig kjære: „Ser I histoppe den Stjerne? Det er den, jeg ved Nordpolen vil faa lige over mit Hoved. Ser ofte paa den; jeg skal ogsaa ofte betragte den, og gjennem den ville da vore Øjne, vore Hjerter mødes.“

Nu vel! han har sagt Eder det, vor fromme, brave Kapitajn: Paa de Kristnes Himmel straalder der ogsaa en Stjerne, synlig for Alle, der tilbyder Alle, trods Graven og dens Mørke, denne Hjerternes Forening. Denne Stjerne kaldtes i de Dage, da den kom og lyste for Jorden: Jesus. Det er ham, som de, der ere slumrede ind hernede for at opvaagne i Himlen, skue Ansigt til Ansigt; det er ham, som alle Jordens Taager ikke skulle forhindre os i at se, naar vi selv ville. Saaledes skulle vi Alle, Nærværende eller Fraværende, Levende eller Døde, gjennem Troen leve sammen i dette almindelige, uopløselige Fællesskab, som bestaar mellem Alle dem, der ere løskjøbte af Kristus; saaledes skulle vi i Dag ved vor Fest gjenfinde Alle dem, som vore legemlige Øjne forgjæves søge efter, og iblandt Eder,

Børn, de smaa Brødre og de smaa Søstre, der ere
gaaet bort for at holde Julefest med Englene; saaledes
skal, i ethvert kristeligt Hus, denne store Familie
samles, hvis Førstefødte Jesus er.

JUL OG KRIG.

JUL 26 1891

1.

ved du, hvad i Krigssproget en frem-
skudt Post vil sige?

Det er en Soldat, der staar paa
Vagt foran Forposterne, langt, under-
tiden meget langt fra ethvert Ly og fra al menneskelig
Hjælp. Hans Opgave er at passe paa den synlige
eller usynlige Fjende; hans Bøsseskud skal advare
Kammeraterne, og ve ham, hvis han er Skyld i, at
Hæren bliver overrasket! Men den først Overraskede,
den først Skudte, det bliver i saa Fald, som oftest, ham
selv. Han kan, uden at have set eller hørt Noget,
blive ramt af en Kugle, der affyres bag et Træ eller
en Mur; han kan, om Natten, pludselig føle sig greben,
gjennemboret og ikke engang, idet han udaander, have
den Trøst at advare og frelse sine Kammerater. Hvert
Minut kan altsaa være det sidste i hans Liv. Det
veed han, og han har Tid nok til at tænke rolig der-
over. I et Slag er man i en ophidset, beruset Stem-
ning, og desuden ere Vennerne ved Haanden, og, hvis

man falder, ville de med et Haandtryk, et Ord, idetmindste med et Blik sige En Farvel. Men her, langt fra dem, ene med sine Tanker, ene, Ansigt til Ansigt med Døden ...

Dog nej, Soldat, du kan undgaa at være ene. Her og overalt er en Ven med dig, en Ven, der er bedre end alle Jordens Venner. Om du end ikke ser ham, saa ser han dig, og med Troens Øjne kan du se ham. En eneste Bøn, et eneste Suk, og du vil i dit Hjerte høre en Stemme, der siger: „Her er jeg!“ Han lover dig ikke, at fjerne de fjendtlige Kugler; men han lover dig, hverken at forlade dig i Livet eller i Døden og at lære dig at tage taknemmelig imod Alt, hvad han finder for godt at bestemme angaaende din Skjæbne. Vær altsaa uforsagt, Soldat! Skjønt langt borte fra alle Mennesker, er du dog ikke ene, og, om end den Plet, hvor du vaager, skal vædes af dit Blod, vil du dog være frelst, hvis du tror.

Saaledes tænkte, eller saaledes forsøgte idetmindste en Soldat at tænke, som man i Maaneskinnet kunde have set staa ubevægelig ved Indgangen til en Skov, ikke langt fra en af de Floder, som under den sidste amerikanske Krig saa ofte førte Lig med sig paa deres Bølger.

I vide vel Alle, mine Venner, hvad der var Aarsagen til denne Krig.

Den drejede sig om Slaveriet. — Vil man afskaffe, ja eller nej, denne skammelige Levning af Heden-

skabet? — Nogle af de Forenede Stater i Nordamerika havde højt og lydeligt svaret Ja, andre havde svaret Nej. Derpaa fulgte, mellem disse to Halvdele af en og samme store Republik, Rivninger, voldsomme Stridigheder, tilsidst aaben Krig og, fra 1861 til 1865, utallige Slag. Disse vare ikke alle heldige for Nordstaterne; mere end eengang syntes Gud at opgive den gode Sag. En troende Kristen, Præsident Lincoln, vovede at haabe, skjønt alt Haab syntes ude. Han troede paa Gud, paa Sejren. Han maatte sejre; han skulde sejre.

Det var henimod Slutningen af December 1864, at vi kunde have set vor Soldat staa paa sin ensomme Vagt. Ganske vist var Maalet endnu ikke naaet. Sydstaternes Hovedstad, Richmond, holdt sig stadig, og andre befæstede Punkter, Savannah, Charleston, skulde ogsaa endnu tages. Men Opstandens Hjelpekilder vare nær ved at være udtømte; Alt bebudede en nærforestaaende, afgjørende Sejr.

Det vidste vor Soldat, Arnold Amster fra New-York; men han vidste ogsaa, at, forinden det kom saa vidt, vilde der falde Mange endnu, han selv maaske først. I maa dog ikke tro, at han var bange. Han havde mange Gange bevist, at han var tapper, og, skjønt hans Opdragelse og Kundskaber kunde have tilladt ham at trakte efter et hurtigt Avancement, havde han foretrukket at vedblive at være simpel Soldat for ikke at forskaanes for nogen af de Farer, han med sit uforfærdede Mod holdt af at færdes imellem. I den Henseende kunde han altsaa være

tilfreds med sig selv; i en anden derimod ikke. Freden, den sande Fred, Sjælens Fred, syntes at fly ham. Kristen nok til at ønske sig den, var han det ikke nok endnu til at finde den, eller, hvis han stundom fandt den, bevarede han den ikke længe. Krigens Rædsler, Døden, som han stadig havde for Øjnene, havde snarere rokket end styrket ham i hans Tro, snarere fjærnet ham fra end nærmet ham til den Frelser, som han dog kjendte. Krigen, det er Magten, der har tilranet sig Rettens Højsæde. Selv paa den Side, hvor Sandheden er, selv i de reneste Hænder, er Krigen Vold, Uorden, Grusomhed, Helvedes Magter, slupne løs paa Jorden; man skulde tro, at Gud havde ophørt at herske, ophørt at være vor Fader og overladt Verden til Slagenes blodige Tilfældigheder. Det er en raa Omvæltning af Alt, hvad Menneskene og Gud selv have brugt Aarhundreder til at opbygge, Menneskekjærlighed, Broderskab; det er Evangeliet, overbevist om sin Afmagt; det er, skulde man synes, Kristus, der maa nøjes med i Tavshed at betragte Bruddet paa sine Løfter, Tilintetgjørelsen af sit Værk. Ja, deri ligger, for mange Sjæle, Krigens store Forbrydelse. Den rokker, den knuser ganske anderledes kostelige Ting, end den Domkirke eller det Palads, der falder sammen under dens Granater. Dersom min Tro ikke er stærk nok til over alle disse Ødelæggelser vedblivende at se Gud og Kristus i al hans Kjærlighed og Evangeliet i al dets Magt og Evigheden, det store Tilflugtssted, i dens straalende Klarhed — ja, da er der stor Fare for, at al denne Røg fra Kanonerne og

de brændende Stæder skal indhulle min Sjæl i et tykt Mørke, hvor jeg hverken kan finde min Vej eller min Gud.

Se, det følte vor Soldat, og i denne Sindsstemning bidrog Natten, Ensomheden, Alt til at formørke hans Sjæl. Han, der ellers var saa aarvaagen, kastede næppe af og til et Blik ud over den Slette, der laa udbredt foran ham. Han saae den, men i Tankerne, det vil sige, han saae den igjen bedækket af Døde, af Døende, af Lemlæstede, kort sagt, som han fornylig havde set den i et Slag. Han gjensaae sig selv saadan som Slaget havde set ham, beruset af Krudtrøg og af Begejstring, trædende Venner og Fjender under Fødder, indsugende i lange Drag et vildt Dyrs Glæde — og, ligesom et vildt Dyr, der af Gud havde faaet Menneskehjerte og Menneskeforstand, følte han Afsky for sig selv. Hvis en Kugle i dette Øjeblik havde ramt ham, vilde han have modtaget den med Glæde som en Afsoning.

Men en sagte Lyd kalder ham pludselig tilbage til Øjeblikkets og Pligtens nøgne Virkelighed. Der var Nogen, der gik sagte forbi ham, og som styrtede ind i Skoven, da han fik Øje paa ham. Han raaber: „Hvem der!“ Intet Svar. Han skyder. Vagten, der stod inde i Skoven, kommer til. Han fortæller, hvad han har set; han viser, ad hvilken Vej Manden var flygtet. Man skynder sig efter ham; man søger; man finder ...

Det var en Ven, men desværre en Ven, der stod i Begreb med at flygte, og at flygte saaledes ligeoverfor Fjenden, det er — Loven fordrer det — Døden.

— Du bliver skudt, Ulykkelige! ... sagde hans Kammerater til ham, idet de førte ham tilbage. Det vidste du altsaa ikke?

— Jeg vidste det.

— Og du, der hidtil var en saa brav Soldat, du har kunnet ...

— Jeg har søgt at staa imod ... Jeg har kæmpet ... Umuligt! ...

— Umuligt! ... Hvilket? ...

— Hør! Mindes I, hvad vi talte om forleden Aften?

— Vi talte om Julen.

— Ja, om Julen, og, i Anledning af Julen, om vore Familier, hvor Julen vil komme uden os. Vi vare sørgmodige; flere end En af os græd. Jeg græd ikke; Gud give, jeg havde gjort det, det vilde have gjort mig godt. Men der overkom mig en af disse Sjælekvaler, der knuge og sønderslide Ens Hjerte, en uimodstaaelig, frygtelig Trang til at gjense mine Kjære, til at tilbringe Julen med dem. En søvnløs Nat, en brændende Feber, endelig et Brev fra min Moder, der vidnede om den samme Sjælekval ... jeg var ude af mig selv ... jeg flygtede ... I have indhentet mig ... det er i sin Orden ... jeg bliver skudt ... det er i sin Orden ... Afsted! ...

Og han gik først; og vor Skildvagt, der havde stillet sig paa Post igjen, fulgte ham sørgmodig med

Øjnene. Man hørte endnu i nogen Tid Lyden af Fodtrin; saa Intet mere. Og vor Soldat hviskede med Bitterhed:

— Stilhed før ... Stilhed efter ... Man skulde tro, at der ikke var foregaaet Noget ... Og der er jo i Grunden heller ikke foregaaet Noget ... Kun en stakkels Fyr, der skal skydes, fordi han til Julen vilde se sin Moder igjen. Saaledes maa det jo være. Det er i sin Orden, som han sagde. Og her staar jeg, der har ladet ham gribe, og som skyder ham eller saa omtrent. O! den Krig! den Krig! ... Jeg har hidtil kun dræbt Fjender; der manglede kun, at jeg skulde dræbe en Ven ...

Og længe stod han ubevægelig og gjentog disse sørgelige Tanker for sig selv; og mere end nogensinde glemte han sine Pligter som Skildvagt.

Da han endelig løftede Øjnene i Vejret, gøs det i ham. En Mand stod ved Siden af ham og stirrede ubevægelig, ligesom han, ud over Sletten. Han var altsaa hverken Flygtning eller Angriber, og desuden var det ikke nogen Soldat.

Soldaten fældede øjeblikkelig Gevær.

— Hvem er De? ... sagde han. Hvad bestiller De der?

— Min Ven, svarede rolig den Ubekjendte, jeg gjør, hvad De burde gjøre. Jeg staar Skildvagt. Vil De laane mig Deres Gevær?

Det var en vel stærk Spydighed; men den kom

med saa megen Alvor, ja endogsaa Venlighed, at vor Soldat ikke ret vidste, om han skulde blive vred eller tie stille. Et hurtigt Blik paa den Ubekjendte, der stod fuldt belyst af Maanens Straaler, viste ham endelig, at han vilde gjøre bedst i at stikke Spydigheden i Lommen.

Det var en velvoxen Mand med en ligefrem og værdig Holdning. Hans høje Pande, hans skarpe Blik vidnede om en klar Forstand. Munden var stolt og fintformet; Stemmen var en ejendommelig Blanding af Strængthed og Blidhed; det Hele vidnede om Kraft og Godhed.

Han tav et Øjeblik som for at give den unge Mand Tid til at ønske en Fortsættelse af Samtalen; saa sagde han:

— Haandteringen falder nok besværlig, lader det til ...

— Hvem har sagt det?

— De selv.

— Talte jeg højt?

— Meget højt.

— Naa, siden De har hørt mig ... Ja, den falder besværlig. Ja, jeg forbander dem, der have fremkaldt denne Krig ...

— Og hvem har, efter Deres Mening, fremkaldt den?

— Norden saavel som Syden, Lincoln saavel som ...

— De er ung, min Ven, og desuden bitter. Jeg ... Jeg kjender ham, De der nævnte. Jeg veed, hvad

han har lidt, hvad han lider. Han har fremkaldt Krigen, siger De. Ja; men efter hundrede Gange at have spurgt sig selv, for Guds Aasyn, om han burde lade være at fremkalde den, og om han kunde, som dette Folks Overhoved og som Kristen, give efter for Syden, og, for sit Land, for hele Verden, gaa ind paa det Skammelige i det stadig vedvarende Slaveri. Se, det er den indre, frygtelige Kamp, han gennemgik i Begyndelsen, og denne Kamp har gjentaget sig mange Gange siden. Naar Nordens Hære bleve slagne, spurgte han sig selv med Smerte, om det ikke var et Tegn paa, at Gud befalede at give efter; naar de sejrede, spurgte han sig selv med Skræk, om det virkelig bestandig var for det Rette og for Gud, at han gav Befaling til nye Udskrivninger, nye Indkjøb af Vaaben, og om Sejrsjublen ikke havde beruset hans Hjerte. Denne stadige Mistillid til sig selv, den har han baaret paa indtil de mindste Enkeltheder, og i de fire Aar, der have set saa meget Blod flyde, har han sat Pris paa at kunne sige til sig selv, at ikke een Draabe flød for ham eller ved hans Fejl ...

— Lad gaa da! afbrød Soldaten; men Rædslerne gaa ikke desmindre deres Gang, og han selv ... Hør: her er nys foregaaet Noget ... En stakkels Fyr har villet ...

— Jeg veed det ... Jeg veed det ...

— Naa saa De veed det? ... Nu vel! hvis man beder Præsidenten om Naade for ham, faar man den saa?

— Præsidenten, min Ven, er Pligtens Mand. Han

kan nok forbande Krigen; men han kan ikke tillade Nogen at unddrage sig de Pligter, den paalægger, de Strængheder, den kræver. Hvad vilde De selv gjøre? ... De svarer ikke? ...

— Hvad jeg vilde gjøre?

— Ja.

— Jeg ... Aa, jeg er heldigvis ikke Præsident!

— Han vilde ogsaa, min Ven, ofte være meget glad ved ikke at være det, og i denne sørgelige Sag ... Ja, jeg forstaar ... Lade en Mand skyde ... Sende en Moder som Julegave den Efterretning, at hendes Søn ... Ak! den Krig! den Krig! ...

— Nu gjentager De jo, hvad jeg sagde før ...

Men han hørte ikke mere efter. Han havde givet sig til at spasere op og ned, med Armene over kors, i en levende Sindsbevægelse. Endelig standsede han med Et, vendte sig om igjen til Soldaten og sagde:

— Lad nu det fare! Det angaar, heldigvis, hverken Dem ... eller mig, tilføjede han med et besynderligt Smil. Gud styrke Præsidenten! Vil De ikke idetmindste sige det?

— Jo, inderlig gjerne! At bede for ham, det er jo at bede for os Alle, det veed jeg ...

— Det er rigtigt, Soldat!

— Men, skal jeg sige det? Jeg begynder ikke mere at kunne bede. Det forekommer mig altid, som laa der en Dynge Lig imellem Gud og mig. Ved det første Ord, jeg udtaler, synes jeg at høre for mit Øre en Stemme, en skrækkelig Stemme: Du skal ikke ihjelslaa! Saa vende tilbage i min Erindring, i et

forfærdeligt, broget Virvar, alle de Kampe, jeg har taget Del i. Endogsaa de Kugler, jeg paa maa og faa har udsendt over de fjendtlige Rækker, dem synes jeg at følge med Blikket, jeg ser dem ramme, en for en, et Menneskes Bryst, og paa dette Bryst læser jeg med Flammeskrift: Du skal ikke ihjelslaa! Og hvad behøver jeg desuden at opsøge dem, som jeg maaske har dræbt, tilfældig og i det Fjærne? Dette frygtelige: Du skal ikke ihjelslaa, det har jeg kunnet læse, Ansigt til Ansigt, i Blikket paa mere end een Døende, der blev ramt paa nært Hold af min Bajonnet eller min Kugle. Veed De, hvad man kalder et Indhug? Der staar, paa den ene Side, sex Hundrede, tolv Hundrede, paa den anden Side, lige overfor, atter sex Hundrede, tolv Hundrede. Man styrter frem, og, ligesom to lange Bølger, der bleve drevne frem under en Storm af to modsatte Vinde, vilde støde sammen, knuses mod hinanden og forvandles til Bjerge af Skum, saaledes forvandles de to Menneskebølger til Bjerge af Bajonnetter, Skud, Kolbeslag, Røgskyer, Skrig, Hyl, og nogle Øjeblikke efter betegner en Række Lig det Sted, hvor Sammenstødet har fundet Sted. I dette Stormløb mellem Mand og Mand gives der ingen tilfældige Skud mere, ingen Illusion om den Andel, man selv har havt i Blodbadet. Den Mand, man støder paa i sit Løb, ham maa man dræbe eller lade sig dræbe af. Bliver han saaret, maa man gjøre det af med ham, thi han kunde jo ellers endnu, i dette Mylr af Mennesker og Vaaben, saare, dræbe En; bliver man selv saaret, maaske halvt knust under Døende, under Døde,

saa maa man endnu til det Sidste slaa fra sig. Ser De den Bakke derhenne? Under sidste Træfning laa der højt med Lig, paa hvilke de Faa, der endnu vare i Live, skrigende og hylende trampede. Jeg var med der! I sidste Øjeblik kom jeg til at staa lige overfor en ung Mand med et forstandigt, mildt Ansigt. Jeg havde set ham gjøre sin Pligt modig og uforsagt. Istedensfor at blive ved, standser han, han ser paa mig, han synes at spørge mig, om det ikke nu kunde være nok, om vi ikke kunde skaane hinanden. Jeg standser ogsaa; jeg betænker mig ... Men pludselig begynder Kampen igjen med fornyet Kraft, og den unge Mand staaer der, lige for Spidsen af min Bajonnet, ligesom jeg for Spidsen af hans. Jeg betænker mig endnu, og min Bajonnet synes, ligesom hans, at vægre sig ved at støde til. Jeg trækker den tilbage ... og jeg skyder! Ufrivilligt? Nej; jeg vilde det. Hvorfor vilde jeg? Det veed jeg ikke. Soldaten falder. O det Blik! Nat og Dag, siden da, har jeg havt det Blik for mine Øjne ...

— Døde han?

— Det veed jeg ikke. Jeg vendte Hovedet bort; jeg løb hen til et andet Sted; jeg vedblev at dræbe, og jeg fandt ligesom en rasende Glæde i at straffe mig selv for dette Mord ved at tvinge mig selv til at begaa endnu flere. O den unge Mand! Det Blik! Det vil længe tale til mig ...

— Denne unge Mand ... Hør! Jeg kunde maaske give Dem Efterretninger om ham.

— Han er ikke død?

— Han er død. Men han har efterladt ... dette ... et Brev, begyndt før Slaget, sluttet efter ...

— Efter?

— Ja, derhenne, bag en Busk, hvor han havde slæbt sig hen for at dø. Det er der, man har fundet ham.

— Men hvem siger Dem, at det er ham?

— Hans Brev. De skal faa at se. De vil ogsaa faa at se deri, hvorledes en Kristen ...

— Det var han altsaa? ... Nu forbavses jeg ikke mere over, hvad han gjorde, over dette Blik ...

— Det var han. De skal der faa at se, siger jeg, hvorledes en Kristen dør i Fred, selv naar han kommer fra et blodigt Haandgemæng. De skal faa at se, hvorledes Gud beroliger en ængstet Samvittighed, og hvorledes man kan stole paa, at han altid vender det Onde til det Gode. Nu, Farvel!

— Vil De forlade mig?

— Ja; men maaske vil De indse, at det er Gud, der har ført mig herhen ...

— Jeg tror det allerede.

— ... og som har villet, at min ensomme Gang netop skulde føre til den, for hvem dette Brev synes skrevet. Saa tag det da! behold det! Det er en Afskrift. Selve Brevet er blevet afsendt efter Adressen. Læs det, og saa haaber jeg, De vil faa en velsignet Jul.

— Tak! men den vil dog altid blive bedrøvelig. En Jul langt borte fra sine Kjære, langt fra det fædrene Hjem! Jeg skal sikkert ikke flygte; men ...

— Det fædrene Hjem, min Ven, det store, det sande, det evige, det er overalt, hvor man elsker Gud. Men ... hør engang! Kunde ikke I Soldater, f. Ex. de, der høre til samme Kompagni, forene Eders Erintringer, Eders Tanker og Eders Bønner — især Eders Bønner, burde jeg sige — og saa kalde denne glade Fortid, Julen i det fædrene Hjem, tilbage? Der bliver Vaabenstilstand. Jeg ... Man ønsker ikke, at der skal flyde Blod i disse Dage, og, se der ... der staar et Grantræ, der ikke vilde have Noget imod at forvandles til et Juletræ, der kunde lyse lidt op i Eders Sørgmodighed. Hvad siger De dertil? ... Men tys! Der kommer man for at afløse Dem, og man skulde dog ikke gjerne se Dem i Færd med at passiare. Farvel da igjen, og ... glædelig Jul!

2.

To Dage ere forløbne, to Dage uden Geværskud, thi der er virkelig blevet afsluttet en Vaabenstilstand paa otte Dage, og Julen skal ikke se Nogen falde.

Men Julen vil desværre se Mange dø, thi de Saaredes Antal gaar op i Titusender; Julen vil se Mange lide, og hvem skulde vel kunne beregne den Sum af Lidelser, som disse Tusender af Saar repræsenterer?

Alt, hvad der kunde gøres for at lindre dem, det er blevet gjort. Overalt dannes der Komiteer (30,000); uhyre Summer indsamles; en hel Hærskare af Medhjælpere, de fleste uden Løn, strømmer til; uhyre og bestandig fornyede Sendelser af Klædnings-

stykker og Fødevarer; femogtyve Skibe, der sejle op ad Floderne som Transportskibe eller Hospitaler; to hundrede og tyve Hospitaler i Land med 134,000 Senge — det er den amerikanske Godgjørneheds Værk, en glimrende Opmuntring til den ædelmodige Tanke, der banede sig Vej i Evropa efter det italienske Felttog, og som ved Genferkonventionen er bleven optagen i den evropæiske Folkeret. I Amerika fandtes der ingen Traktat uden den bedste og korteste af alle: „Gjører for Andre Alt, hvad I ville, at Andre skulle gjøre for Eder.“

En i den Grad virksom, utrættelig Stræben efter at lindre Legemets Skrøbeligheder kan man forud være sikker paa ikke vil forglemme Sjælen, eller, rettere sagt, man kan være vis paa, at det er ved at tænke paa Sjælene, at den er bleven saa virksom, saa utrættelig.

Fra alle Kanter vistes der da ogsaa en utrættelig Medfølelse for den Million Sjæle, af hvilke flere Tusender hver Dag, hver Time, kunde blive kaldte for Guds Aasyn; og hvad der ikke var mindre smukt, det var den Modtagelse, Evangeliets Forkyndere, Gejstlige eller Lægmænd, overalt fandt. Hvor mange af disse havde ikke desuden Armeen i sine egne Rækker! Hvor mange Soldater vare ikke oprigtige Kristne, der virkede hen til at lede Andre ind paa den samme Vej! Hvor mange Oberster var der ikke, som aabnede for deres Soldater Søndagsskoler, hvis Lærere Officererne satte en Ære i at være! Hvor mange Generaler, der opmuntrede Udbredelsen af Evangeliet, og

som ved deres levende Tro selv vare de Første til at arbejde derpaa! Og over dem Alle stod Lincoln, og Alle kunde overbevise sig om, hvilket Værd en Sjæl, en eneste Sjæl havde i den Mands Øjne, der styrede tredive Millioner.

Altsaa, Alt, hvad der kunde gøres for at ikke een Saaret skulde dø uden idetmindste at høre et Trøstens og Haabets Ord, det blev gjort; Alt, hvad der kunde gøres, for at der ikke skulde findes een Soldat, der ikke havde lært at tænke paa sin Sjæl, det blev ogsaa gjort. Hvor mange Døde, der ere optagne i Guds Skjød, ville ikke velsigne, velsigne ikke alt dem, der have bragt dem Evangeliet! Hvor mange Levende, der ere slupne uskadte fra denne frygtelige Krig, ville ikke velsigne, velsigne den ikke alt, fordi den har givet dem Anledning til at høre og tro!

Men, skjønt opklaret af de Lysstraaler, som Medlidenheden med de legemlige Lidelser og Bekymringen for Sjælens Frelse i kjærlig Forening spredte derover, var ethvert Hospital dog ikke desto mindre et Hospital, og hvert Saar, hver Klage, hvert Skrig en Protest fra den krænkede Menneskekjærlighed. Hvad man ser og hører paa disse Steder Dagen efter et Slag, det har endnu ingen Pen beskrevet med fuldstændig Nøjagtighed, thi ingen Læser vilde kunne naa til Enden af et saadant Blad, lige saa lidt som man vilde kunne se paa et Slagmaleri, hvis Maleren havde vovet at være sand. Disse Malerier ere, for Størstedelen, kun store

Usandheder. Lidt Blod hist og her, som om nogle Soldater havde havt Næseblod; nogle Saarede, nogle Døde, smukt gruperede; ingen synlige Saar, eller, i det Højeste, nogle Skrammer, der snarere tage sig godt ud. Men de store Strømme mørkerødt Blod, de spredte Lemmer, de sønderflængede Ansigter, de ... nej, lad os holde op, ellers kom jeg dog til at skrive dette Blad, som ingen Læser kunde komme igjennem.

To Dage vare altsaa forløbne siden vort natlige Optrin, og vor Ven Arnold, der benyttede sig af sin Frihed under Vaabenhvilen, var med et Par Kammerater gaaet hen og besøge et af Hospitalerne i Nærheden. Han havde der fundet paa Smertenslejet mere end een Ven og mere end een Fjende, der bleve pas-sede med den samme Omhu.

Men hvad gik der dog af vor Soldat, der nu var saa rolig, saa vidtforskjellig fra, hvad han var forleden?

Den alvorlige Ubekjendtes Spaadom er gaaet i Opfyldelse; den faldne Soldats Brev, som han har læst og atter læst, har været ham en Undervisning i Tro, i Tillid og i Fred. Det har det ogsaa været for nogle af hans Kammerater, og han vil forsøge, om det ikke kan virke paa samme Maade paa nogle af de stakkels Saarede.

I en Sal, hvor der laa Ti eller Tolv, Nogle fra Syden, Nogle fra Norden, men Alle nu Venner og Brødre, sad Arnold altsaa og passiarede med dem. Nogle vare fattede, men deres Fatning var lidt forstilt, lidt opstyttet; man taler let, maaske smilende om

en Arm, et Ben, man har mistet, og saa, naar den Besøgende er gaaet, hulker man ganske sagte. Nogle vare bittre og spurgte trodsig, hvorfor de vare blevne ramte snarere end Andre, og kom med dette daarlige Spørgsmaal: „Hvad har jeg gjort Vorherre, siden jeg skal lide saa Meget?“ Kun Faa havde altsaa Fred i deres Hjerter; Alle trængte, mere eller mindre, til Hjælp, men ikke alle deres gudfrygtige Vens Ord gik til deres Hjerter.

— I se ud, sagde han endelig til dem, som om I vilde sige, at jeg har let nok ved at tale derom, siden jeg hverken er saaret eller syg. Godt! her er Noget, der kommer fra en Saaret, en Døende. Dette Brev blev taget ud af hans allerede kolde Haand. Begyndelsen er skrevet før Slaget; Slutningen ... men nu skal jeg læse det. Hør nu efter!

Alle havde de, saa godt de kunde, vendt sig om imod ham for at høre efter. Kun Een, helt henne i Salen, havde ikke rørt sig.

„Kjære Moder, stod der i Brevet, nu nærmer Julen sig, og du faar ikke din Søn hjem til dig. Der er endogsaa Noget, som jeg gjerne vilde skjule for dig, men som du kunde faa at vide af Aviserne, hvis du ikke veed det allerede; det er, at der forestaar et Slag.

„Det er ikke det første, jeg kommer med til; bliver det det sidste? Gud alene veed det ... og om jeg ogsaa kunde spørge ham om, hvad han har forbeholdt mig, tror jeg ikke, at jeg vilde gjøre det. Jeg vil hellere ganske stole paa hans Godhed, hans

Visdom. Jeg foretrækker denne Uvidenhed, som lader mig bestandig søge min Tilflugt hos ham, ikke for at udgranske hans Veje, men for at bede ham give mig til enhver Tid, under alle Forhold, Troens og Kjærlighedens Fred.

„Du kan ikke forestille dig, kjære Moder, hvor gavnlig Erindringen om dig er mig i Alt dette. Jeg mindes den ubegrændsede Tillid, jeg, da jeg var ganske lille, havde til dig. Hvilken Fare vilde have forskrækket mig, naar jeg var hos dig? Du var i mine Øjne ikke blot saa god, men saa mægtig! Saa længe som du holdt mig i Haanden, saa længe jeg blot havde Fornemmelsen af, at din Tanke var med mig og dine Øjne fæstede paa mig, saa var jeg lykkelig. Se, det begynder jeg nu at være, takket være du, takket være Han især, med den Fader, som du har lært mig at kjende, og som Erindringen om dig endnu fra det Fjerne lærer mig stadig bedre at kjende og at elske.

„Jeg har havt — hvorfor skulde jeg skjule det for dig? — jeg har ogsaa havt mine Anfægtelser, og i disse Dage har jeg, som mange af mine Kammerater, været bedrøvet, ikke, desværre, af denne Bedrøvelse efter Gud, som Bibelen siger, at man aldrig fortryder, men af den Bedrøvelse, der snarere fjærner fra Gud, den dybe Tomhed, som Gud synes ikke mere at ville udfylde. „Hvad er jeg,“ sagde jeg til mig selv, „jeg stakkels Enlige, der taber sig i de Hundredtusender, som denne Krig sender ud i Kugleregnet? Hvad er jeg i Verden Andet end et Blad, der falder, en Draabe, der fordamper?“ Men Gud saae mig i min Nød; Gud

svarede mig: „Du er en Sjæl; du er En af min Søns Dyrekjøbte; du er En af dem, for hvem Stjernen i Bethlehem har straalet og vil straaale fra Aarhundrede til Aarhundrede.“ — Og saa, Moder, saa følte jeg mig ikke længer forladt; saa hjalp Tanken om den sørgelige, nærforestaaende Jul langt fra mine Kjære, langt fra dig, mig til atter at finde Gud.

„Een Sorg har jeg, og den vil vare ved. Som Soldat i Sydstaternes Hær tror jeg ikke paa den Sags Retfærdighed, for hvilken jeg skal kæmpe; jeg tør ikke bede om vore Hæres Sejr. Ak! jeg veed jo nok, at der altid er noget Afskyeligt i disse Bønner, som dog tilsidst gaa ud paa at bede om, at der maa flyde meget Blod, og at mange Mødre maa komme til at græde. Selv den Takkebøn, som en gudfrygtig Sejrherre opsender til Gud, om den end er en Hyldest til hans Almagt, saa klæber der dog Mord og Brand ved den. Dobbelt ulykkelig er altsaa den, der ikke engang med god Samvittighed hverken kan bede Gud om Sejr, eller, efter Sejren, velsigne Gud, fordi han har ladet den gode Sag sejre!

„Deri bestaar altsaa min Kval; men ogsaa heri har Gud givet mig sin Fred. Denne strænge Forpligtelse at kæmpe uden at have den Overbevisning, at man er Retfærdighedens Stridsmand — den gaar jeg ind paa som en Prøvelse, og enhver Prøvelse, man er gaaet ind paa, bærer Frugt. Lad os haabe, at der vil komme en Tid, da Ingen skal blive tvungen til denne grusomme Fornægtelse af sin sunde Fornuft, af sin

Samvittighed, og fordømt til kun at være et Gevær eller en Sabel i deres Haand, der befale Krigene!

„Og nu, Moder, Farvel for i Dag! Jeg skal slutte i Morgen; jeg kommer maaske slet ikke til at slutte, for i Morgen skal vi slaas. Jeg har lige faaet det at vide, og, skjønt jeg ventede det, var det ikke uden Sindsbevægelse, at jeg fik det bekræftet; maaske har du allerede set, at min Haand ryster. Jeg siger det uden Skam; jeg vilde sige det selv til mine Overordnede; de veed godt, at de bedste Soldater ikke ere de, der rose sig af aldrig at have skjælvet. Og saa, er det for mig selv, at jeg skjælver? Ak, kjære Moder, du veed nok, for hvem det er; du veed nok, at min Tanke ikke bliver staaende ved det Øjeblik, da en stakkels Soldat i Morgen maaske falder, men ved det Øjeblik, da disse Linier kunde komme til deres Bestemmelsessted med en blank Side i Slutningen...

„Hvis jeg tænker paa dig, paa dig især, saa tænker jeg ogsaa paa de mange Venner, som i Morgen sikkert skulle vandre over i den anden Verden. Det er Nat; Alle, undtagen Skildvagten, sove, og i selve det Telt, hvor jeg sidder og skriver til dig, ligger der Mange og slumre ganske rolig. De have lagt sig til Ro uden at vide, at de skulle slaas; mere end Een sandsynligvis sover for sidste Gang forinden den lange Søvn. En af dem drømte for et Øjeblik siden. Jeg hørte efter, hvad han sagde: jeg forstod, at han troede sig i sin Families Skjød. Ogsaa jeg skal maaske drømme det Samme, og den samme glade Ro vil afmale sig paa mit Ansigt. Der er forresten Ro overalt. Gjennem

Aabningen i Teltet kan jeg se ned ad en af Lejrens Gader. Geværerne i Pyramider, Kanonerne paa deres Lavetter synes at sove i det klare Maaneskin. Og ude paa Sletten tier Alt, sover Alt, synes Alt at vente paa en lige saa rolig Opvaagnen, som Hvilen har været . . . Og denne Opvaagnen, den bliver . . . Dog nej. Hverken for din eller for min Skyld vil jeg vende tilbage til denne Tanke. Jeg vil holde fast ved den, at der er en algod Gud, som i Dag, i Morgen, til evig Tid er Herre over vor Skjæbne, og som altid vaager over vore Sjæle, hvilke end Legemets Skrøbeligheder ere.“

Her endte den første Del af Brevet.

Men Forelæserens Stemme rystede, thi hans Tanke var allerede ved den anden Del. Tilhørerne følte, at den kom. Deres Opmærksomhed, deres Spænding tog til. Kun en Eneste, stadig vendt imod Væggen som i Begyndelsen, syntes ikke at høre efter.

Vor Ven fortsatte altsaa Læsningen.

„Vorherre være med dig, min egen Moder! Jeg er saaret, haardt saaret. Et Skud lige i Brystet. Men denne Side skal ikke komme blank til dig. Her har du nogle Linier med Blyant, men jeg veed ikke, om der bliver mange. Jeg skal skrive, indtil . . .

„Jeg har kunnet slæbe mig ud af Striden. Nu ligger jeg her, bag en Busk. En af mine Venner kom ogsaa; men han døde, idet han kom. Jeg er ene med dig, ene med Gud.

„Ak! min kjære Moder, hvor vi dog kjende Lidt til vort eget Hjerte! I Gaar, da jeg skrev til dig, troede jeg mig fattet, rede til Alt, hvad Gud vilde. Det er jeg endnu, men jeg føler nok, at jeg dengang i Grunden haabede og beroligede mig selv, som om jeg stolede paa, at selve min Forfatning skulde gjøre mig fortjent til at blive skaanet. Nu er intet Selvbedrag længer muligt; nu maa jeg være fattet, jeg er fattet . . . og, ikke sandt, du vil jo ogsaa være det? Jeg trænger til at tage denne Bevidsthed med mig.

„Og dog, at tænke sig, at der manglede saa Lidt i, at jeg kunde være kommen sund og frisk derfra! Det var lige mod Slutningen. Foran mig staaer en Soldat, som jeg havde set havde lige saa lidt Lyst til at dræbe mig, som jeg til at dræbe ham. Han syntes at forstaa mit Blik . . . og dog skød han!

„Dog nej, nej, bort med disse Tanker! bort med denne Knurren! Gud har tilladt det, Gud har villet det. Deri ligger det Hele. Nu har jeg kun Et at bede ham om: det er, at han vil forunde mig at tilhøre ham, ganske ham, og at give ham, ligesom af egen Drift, den Sjæl tilbage, som han forlanger.

„Nu vel! — thi jeg troer, at Øjeblikket er nær forhaanden — jeg giver ham den. Mit Blod flyder, men det er en Andens Blod, jeg sætter min Lid til. Jeg har Fred i min Sjæl. Jeg har Fred, min kjære Moder, i Troen paa den Jesus, som du har faaet mig til at elske, og som du i de dejlige Dage i Hjemmet lærte mig at følge fromt fra hans Vugge til hans Kors. Han kalder mig, og jeg gaar til ham. Vejen

er smertefuld; men Hvilen derefter bliver desto sødere.

„Det sortner for mine Øjne; min Haand falder ned paa Papiret. Jeg maa slutte. Jeg beder dig ikke, min gode Moder, om at bevare Erindringen om din Søn. Jeg veed, at du vil bevare den, altid, og til Gjensynets Øjeblik. Men bevar den uden nogen pinlig Bagtanke, og som om jeg var død i dine Arme. Jeg er i Tankerne i dine Arme; jeg er der ved Hans Nærværelse, der skal trøste dig. Velsignet være han, fordi jeg har kunnet skrive saa Meget! Men . . . skriv mere . . . Farvel . . . Farvel . . .“

Soldaten standsede. Han græd. De Andre ligesaa. Jeg holder af en Soldat, der græder. Det gjør godt at se ham paa Veje til at vende sig til Gud.

— Hvis jeg var sikker paa at kunne tale saaledes, sagde en af de Saarede, vilde jeg gjerne dø den Dag i Morgen.

— Da jeg faldt om, sagde en Anden, forsøgte jeg ogsaa paa at tænke saaledes. Men hvor var det muligt! Jeg led saa meget!

— Gud har sikkert tilgivet Dem, sagde Arnold; han veed, hvad Lidelse er for os. Hvad der er utilgiveligt, det er at have Døden stadig for sine Øjne og ikke være rede, altid rede. Han var det ganske sikkert, han, hvis Brev jeg har læst for Eder. Hvis han havde Fred i sit Hjerte, da han døde, saa er det, fordi han længe havde søgt den og fundet den og bevaret den. Farvel, mine Venner! Søger den, og I skulle finde den! Men søger den, hvor den er, hvor

Gud har nedlagt den! I ere jo villige dertil, ser jeg . . .

— Ja, Ja! svarede de Saarede.

— Saa Farvel da endnu en Gang! Brevets Forfatter vilde være lykkelig, hvis han kunde se, hvorledes I hørte efter . . .

Idet han blev ved at tale, havde han begyndt at gaa fra Seng til Seng, og han trykkede alle i Haanden — paa En nær, som havde mistet begge Armenel! Der var endnu En tilbage, han, der ikke havde bevæget sig under Oplæsningen.

— Kammerat! jeg veed ikke, om De har hørt efter; men, ligemeget . . . ræk mig ogsaa Deres Haand . . .

Den Saarede vendte sig langsomt og rakte ham smilende sin Haand . . .

Arnold greb den, men med et Udraab af Glæde. Denne Tilhører, som man kunde have antaget for uopmærksom eller ude af Stand til at fatte et saadant Brev — det var Forfatteren, det var den Døende, der alt var i god Bedring.

Og, medens Arnold, stum og med Taarer i Øjnene, holdt denne Haand i sin, blev der rakt ham en anden Haand. Det var en Kvinde, der sad ved Sengen, og som et Gardin indtil da havde skjult for ham. Hun smilte og græd. Han forstod, at det var Moderen.

3.

En Time efter talte Arnold paa Hjemvejen til Lejren glad med sine Rejsefæller.

— Min Jul, sagde han, bliver nok god, bedre endnu, end min Ubekjendte fra forleden Nat lovede mig den. At have set Brevets Forfatter i Live! Ikke mere at behøve at slæbe med sig Erindringen om denne Død, der tyngede paa mig som et Mord! Velsignet være Gud, og velsignet være den Ubekjendte! Skal jeg se ham igjen? Jeg vilde saa gjerne fortælle ham denne Opstandelse, fortælle ham, at Brevet har gjort mig saa godt, og . . .

— Den Ubekjendte, sagde en af hans Kammerater, kunde nok faa i Sinde at komme igjen. Da han tog bort, talte han jo om et vist Træ . . .

— Ja, og i det Øjeblik saae han saa . . . Men han har maaske troet, at jeg ikke lagde synderlig Mærke til hans Raad. Og det var sandt. Et Juletræ midt i en Lejr! Midt under en Krig! Men jeg er nu meget lettere om Hjertet, og jeg kunde fristes til at sige: Ja, hvorfor ikke?

— Vi saamænd ogsaa. Hvorfor ikke? Vort Juletræ vilde hverken blive videre glimrende, eller videre rigt; men . . .

— Dog nej! Glæde sig! Og den stakkels John Fox, der venter at blive skudt!

— Man har ansøgt om Benaadning for ham.

— Ja vel! men jeg husker, hvad den Ubekjendte sagde til mig om Præsidenten. Hør nu engang!

Hvis vi holde Juletræ, maa vi idetmindste samtidig gjøre den sidste Anstrængelse for at frelse vor Kammerat. Vi ville ved Foden af Træet og i Skinnet af dens Lys underskrive en ny Ansøgning til Præsidenten. Vi ville i Julens Navn, i den guddommelige Vugges Navn bede ham om at være overbærende . . . Det er en Aftale. Træet vil, som I sige, hverken blive glimrende eller rigt eller . . .

De ankom lige nu til deres Kompagnis Kvarter.

— Arnold! Arnold! En Kasse! Den er kommen fra Washington . . .

— En Kasse?

— Ja, til Dem, til Træet.

— Det maa være fra ham!

— Hvilken ham?

— En, som . . . Men luk op! Hvem har talt til Dem om Træet?

— Det har Udskriften. Se engang!

Udenpaa Kassen stod der disse Ord:

Arnold Amster, til det Træ, som jeg har viist ham.

Kassen blev lukket op. Hvis Udskriften ikke havde forklaret Meningen, vilde Indholdet tilstrækkelig have røbet den. Et Hundrede Voxlys; godt og vel et Hundrede Foræringer, ikke af stor Værdi, men alle i Stand til rigtig at fornøje Soldater i Felten. Paa Bunden af Kassen endelig hundrede smukt og stærkt indbundne Exemplarer af en lille Samling Psalmer, der nylig var udgivet for Soldaterne. Paa Bindene stod der med forgyldte Bogstaver: 24. Decem-

ber 1864. Jeg er glad ved at kunne tilføje, at ved Synet af denne ganske lille Bog, der nu skulde tilhøre dem, glædede de fleste Soldater sig, og det meget. De vidste, hvad i Farens eller Smertens Øjeblikke en Bog kan være, der saaledes er bleven Ens uadskillelige Ledsager, rig paa hver en Side paa glædelige eller sørgelige Minder, en Ven, Trøster, Ledsager endogsaa i Døden. Naar Slaget har endt sit blodige Værk, naar de store Grave aabnes, og man undersøger det, som har tilhørt de Faldne, er der Intet saa hjerteskræende som at finde enten den Bibel eller den Psalmebog, som den stakkels Soldat maaske bladede i endnu den sidste Aften eller den sidste Nat. Men beklag ham ikke! Han har i den høstet Mod og Kraft; han har maaske, idet han faldt, hvisket, hvad han havde læst, nynnnet i sit Hjerte en af disse Psalmer, og gjerne tager han Bogen og holder den tæt op til sit Hjerte, for at den kan blive begravet tilligemed ham.

Men Aftenen nærmede sig; man maatte hen og hente Træet. Man tog en Øxe, og man drog afsted. Grantræet var stort og kraftigt; det kunde ikke have staaet i noget Hus, og desuden fandtes der ikke et eneste Hus i Omegnen. Man maatte altsaa stille det op i fri Luft. En Vogn stod og ventede paa at bringe det til Lejren.

Men, da Øxen skulde til at falde, sagde Arnold:
— Stop! hvorfor skal det hugges om? Hvem

hindrer os i at tænde det her? Vi har jo Vaabenhvile. Fjenden vil se os Saa meget des bedre. Han vil komme nærmere Lad ham kun det! Julen er som Solen; den kan, den bør straaale for Alle. Vort Træ skal være et Billede herpaa. Til Værket, mine Venner! Lad Vognen kjøre tilbage og hente Kassen. Bed Kapitajnen om Tilladelse til at blive her. Lad os skynde os, og Hurra for Julen!

Man skyndte sig saa meget, at der ikke engang gik en Time med at gaa, komme tilbage, forberede Alt. Kapitajnen havde med Glæde givet den forlangte Tilladelse, og lidt efter kom han selv med flere andre Officerer. Derefter kom Obersten og Feltpræsten. Mange Soldater fra forskellige Kompagnier sluttede sig til Arnolds, der, som man kan tænke, var fuldtalligt tilstede. Alle havde hørt Historien om Kassen; Alle gjættede paa, hvem den hemmelighedsfulde Velgjører kunde være. Obersten alene lod til at vide lidt mere Besked.

Endelig bliver det mørkt; man ser kun Toppen af Træet, der tegner sig mod den stjerneklare Himmel, som endnu ikke er oplyst af Maanen. En vis Bevægelse ses i de to øverste Grene. Et Lys bliver tændt helt oppe i Toppen, saa to, fire, tolv, og saa skjelner man det smilende Ansigt paa Kompagniets Trommeslager, en behændig Knøs paa en femten Aar. Han har udbedt sig den Ære at maatte klattre helt op: han fortjente det ogsaa mere end Nogen, thi Ingen holder mere end han af Julen og af Alt, hvad Julen har at melde. Veed I, hvad han fik udrettet forrige Aar?

Der fandt en Træfning Sted i selve Julen; en Granatstump havde sprængt hans Tromme, og han hjalp til med at tage de Saarede op. En af dem forbandede sin Skjæbne, rasede, bandede; det var forfærdeligt. Vor Trommeslager gaar hen til ham og siger ganske mildt: „Veed De, at det i Dag er Juledag!“ Manden tilkastede ham et frygteligt Blik. „Veed De, at det er Juledag?“ gjentog Fyren endnu mildere. Blikket forandredes; Manden bøjer sit Hoved og brister i Graad. Nogle Timer efter var han død, men død i Fred.

Da Arbejdet i Toppen af Træet var fuldført, toge Andre fat forneden og paa faa Minuter var Træet tændt.

Det var et i Sandhed dejligt Syn.

Alt rundtomkring i det Fjerne, baade Himmel og Jord, syntes sort; i Midten stod den straalende Pyramide, og Grantræet syntes at glæde sig ved sin Hæder. Naar en let Luftning bevægede Lysets Flammer, spillede Tusender af Straaler, Tusender af fantastiske Skygger inde imellem Grenene; man skulde have troet, at et hemmelighedsfuldt Liv rørte sig rundt om i Træet og udbredte sig i Lysbølger trindt om Træets Fod.

I en stor Kreds stode vore Soldater, først lidt støjende, nu derimod tavse. Mange vilde ikke have kunnet sige hvorfor; men alle stode de ubevægelige, opmærksomme, som om de ventede, at der skulde lyde en Røst til dem fra Træet.

Der lød virkelig ogsaa en Røst derfra, meget ube-

stemt endnu for dem, hvem Julen aldrig havde havt noget Synderligt at melde, meget tydelig og meget indtrængende for dem, som alt længe havde været fortrolige med Julens Betydning. Og disse Sidste stode ikke alle omkring vort Træ. Se engang over paa den anden Side af Floden! Der samler sig en Mængde, lige saa tavs og lige saa ærbødig. Det er Fjenderne. Men lad os ikke mere kalde dem Fjender; dem er der ingen af i dette Øjeblik.

Denne hemmelighedsfulde Stemme, som nogle hørte tydelig, Andre ubestemt, den forsøgte en Mand at tolke for dem Alle.

Det var Feltpræsten. En Sten foran Træet tjente ham til Talerstol. Hele Træet var Alterlys. Han læste først om Kristi Fødsel, og denne saa tidt hørte Fortælling blev modtagen, som om den aldrig før var bleven meddelt paa Jorden. Derpaa lukkede han Bogen og sagde til dem . . .

Ja, mine Venner, han sagde til dem, hvad I have hørt sige hvert Aar, enten omkring Juletræet eller andensteds. Han talte til dem om den uendelige Kjærlighed, der førte Jesus til Menneskene; han talte til dem om det guddommelige Lys, der for den Kristne udstraaler fra Kristi Ord og Person. Han viste dem endelig, hvorledes Glæden over en Fest kan forenes med de helligste Tanker, idet den giver Hjertet en Forsmag paa de himmelske Glæder.

— Men jeg har erfaret, sagde han tilsidst, den alvorlige Anledning til Ængstelse, der følger Eder, endogsaa her. Gid Herren maa tage den fra Eder!

Gid han maa bøje til Overbærenhed det ædle Hjerte, til hvilket Eders Ansøgning vil henvende sig, og som vilde bløde mere end noget andet, hvis han maatte se sig nødt til at sige Nej! Arnold Amster, kom med Papiret, I skulle Alle underskrive . . .

Hele Forsamlingen, med Officererne i Spidsen, underskrev altsaa. Man kom ind, En for En, indenfor den lyse Kreds, der var ladt fri omkring Træet. En Tromme tjente til Pult, og Enhver gik tilbage til sin Plads, naar han havde underskrevet.

Arnold kom sidst, og, da han vilde til at gaa, sagde Kapitanen til ham:

— Arnold, det er Dem, der har skrevet Ansøgningen; det er Dem, der maa overbringe Præsidenten den . . .

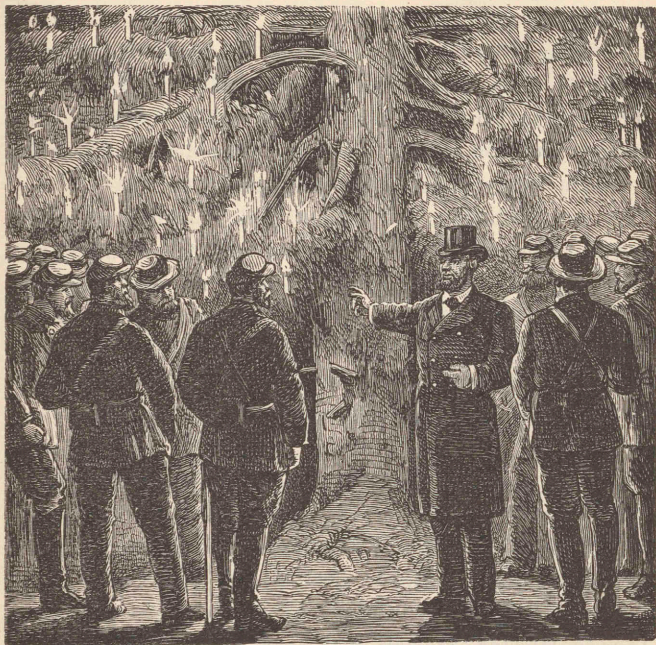
— Og De vil ikke behøve at gaa langt, tilføjede En, der kom til. Giv mig dette Papir . . .

Arnold vendte sig om. Hans Ubekjendte stod bagved ham, og denne Ubekjendte, forstod han, var Lincoln.

Lincoln havde stille banet sig Vej igjennem Mængden. Da han var kommen hen til det ubesatte Rum og blev gjenkjendt af Flere, havde han med en Haandbevægelse standset enhver Hilsen, ethvert Ord og var gaaet lige hen til Træet.

— Giv mig dette Papir! Arnold Amster, De har

faaet mine Gaver. Der er dog en, som jeg selv har villet bringe Dem. Kom nærmere, John Fox . . .

En Soldat kom frem af Mængden; en glad Mumlen hørtes igjennem Rækkerne. Lincoln standsede den med en ny Haandbevægelse.

— Min Gave, Arnold, det er Deres Kammerats Liv, en Julegave, hvis Noget kan kaldes saa, thi til enhver anden Tid vilde jeg, som Lovens og Discipli-

nens Vogter, ikke have givet efter. Lad ham da leve! Lad ham igjen blive en Unionens tapper Soldat; lad ham fornye her, for Gud og for Eder Alle, sin Troskabsed til vor Fane!

John Fox falder paa Knæ og løfter Haanden i Vejret. Den glade Mumlen forvandles til Leveraab; Trommerne røres. Alles Hænder løftes i Vejret; alle sværge de, som Fox, Fanen og Præsidenten Troskab.

Da stiger Lincoln op paa Stenen og siger:

— Soldater, lad Eders Taknæmmelighed stige højere, højere end til mig, højere end til denne Fane, hvor højt vore Forfædre end have løftet den. Jeg har frelst Eders Kammerat, jeg har bevaret ham dette skrøbelige Liv, som maaske i Morgen skal udslukkes. En Anden har, før mig, frelst, frelst for bestandig baade Eders Ven og Eder selv og mig og hele Verden. Det er ham, I skulle takke. I have raabt: „Lincoln leve!“ Jeg vil ikke sige til Eder, at I skulle raabe: „Jesus leve!“ Hvad skulde det Raab, det Ønske betyde for ham? Han lever evig, og han er Livets Fyrste. Men tilføj et Ord, og da skal Eders Raab blive hørt i Himlen! Bed om, at han maa leve . . . i vore Hjerter, at han maa leve . . . i vort Folk, i vore Sæder, i vore Kirker, i Verden! Da vil Alt komme til at leve et virkeligt Liv, og Alt vil gaa frem i sikker og velsignet Fremgang, og Jorden vil fuldkomme det hellige Maal, som den guddommelige Kjærlighed aabenbarede den. „Jeg forkynder Eder en stor Glæde“, sagde Engelen; og dette Ord er lige saa sandt nu, som den Nat, da Kristus blev født.

Ak! med Glæden kommer ogsaa Forbandelsen. Englene sang: „Ære være Gud i det Højeste! Fred paa Jorden!“ — og her staa vi med Vaaben i Hænderne; og Jorden har i fire Aar været vædet af Blod. Jeg, jeg rødmer og græder overfor denne Englenes Sang. Alle de Grunde, jeg ellers kunde have at give for at retfærdiggjøre vor Krig, dem frafalder jeg under denne forfærdelige Modsætning mellem de guddommelige Ord og denne raa, grusomme Virkelighed — Kri-gen. Norden og Syden, Sejrherrer og Overvundne, jeg ser dem Alle skyldige, Alle straffede, Alle indhøstende Syndens bittre Frugter, Alle trængende til at bede om Naade. Det er en Forbandelse at skulle udgyde Blod! Lad os gjøre vor Pligt, det er nødvendigt; men lad det aldrig være uden at ydmyge os under den Forbandelse, hvormed Englenes Sang har ramt enhver Krig og ethvert Manddrab.

Det er af Krigen, saaledes opfattet og saaledes ført, at der, uden at man dog derfor frikjender den, kan fremkomme gode og rene Frugter. Gud har ved den vækket os af vor Dvale; han har tvunget os til at ransage vore Veje, baade som enkelte Mennesker og som Folk. Vi have igjen lært Ting, der længe havde været forglemte midt i Velværet og Fornøjelserne; vi vide lidt bedre nu, hvad Selvfornægtelse, Op-offrelse er; vi vide endogsaa bedre, hvad Menneskekjærlighed er. Ja, skjønt vi kæmpede mod hinanden, have vi lært ikke at hade. Denne skrækelige Modsætning mellem Evangeliet og Krigen, den have vi formindsket lidt; vi have villet, at vort Aarhundrede

skulde rødme lidt mindre for Gud, for Efterslægten, over at bevare denne barbariske Arvelod. Ak! hvis alle vore Anstrængelser ikke skulde have andet Udbytte end at opmuntre de Mægtige i deres forbryderiske Ærgjærrighed, dersom Krigene skulde tage til i Forhold til de Lindringer, som Menneskekjærligheden har opnaaet, saa maatte man fortvivle om Menneskekjærligheden, Civilisationen og alt Godt. Lad os snarere haabe, at Gud ikke har ladet os gjøre disse Fremskridt for at lade os falde tilbage i de samme Afgrunde! Lad os haabe, at Revselsen er sin Ende nær, og at Gud har bestemt en Dag, da Sangen i Bethlehem: Fred paa Jorden! skal gjenlyde paany, men sejrrig og for bestandig!

Og I, Brødre fra Syden, fortsatte Lincoln — og ved disse Ord voxede hans saa stærke og kraftige Stemme for at kunne naa over til dem — I, som jeg ser derovre paa den anden Side af Floden, hører mig! I have overværet vor Fest; I have maaske alt hørt nogle af mine Ord. Lad Eders Hjerter forene sig med vore og for Guds Aasyn smelte sammen i en og samme gavnlige Ydmyghed, i et og samme Ønske om Fred, i en og samme Hyldest til Ham, ved hvem Freden en Dag skal herske over den lykkelige og frigjorte Jord! Lad den alt i Dag herske i vore Sjæle! Lad Kristi Vugge, stillet imellem Eder og os, være os Alle en uimodstaaelig Forkyndelse af Barmhjertighed, Glæde, Anger og Hvile i Gud!

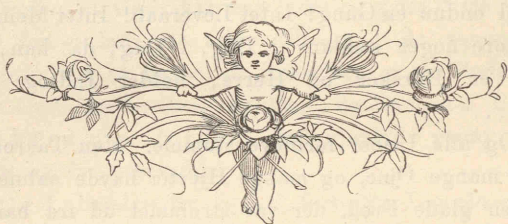
Og nu, Brødre fra Norden, forlader jeg Eder. Arnold Amster, ræk mig Deres Haand! Idet jeg tryk-

ker den, trykker jeg alle Deres Kammeraters, alle de tappre Mænds, som Gud har givet dette Land. Barn! — han pegede paa den unge Trommeslager — kom nærmere! Ræk mig ogsaa din Haand! Idet jeg trykker den, trykker jeg alle Børnenes Hænder, ogsaa mine egne, som jeg saa gjerne vilde se her, og jeg siger til dem alle: „Bliver ogsaa tappre Mænd, men tappre i den gode Strid og den evige Sejr!“ Brødre, altsaa Farvel endnu en Gang! Intet Leveraab! Intet Menneske bør høre noget saadant i Dag, i Dag, da han, der alene er Hersker og Herre, holder Indtog i sit Rige ...“

Og alle Læber forbleve stumme. Men Taarer var der i mange Øjne, og mange Hjerter havde aabnet sig for den glade Fred, der var strømmet ud fra hans.

Og da Maanen snart efter stod op over Højderne, var det nys saa oplyste Grantræ ensomt og mørkt igjen. Mørkt er det blevet ved at være, men dets Ensomhed er siden da ofte bleven forstyrret; thi Lincolns Død, saa kort efter, gjorde Træet, Stedet, Mindet helligt. Hvis Vorherre nogensinde, mine Venner, fører Eder til disse Egne, saa spørger efter Lincolns Træ, og I ville blive viste derhen. Ser ikke paa det med blot og bar Nysgjerrighed! Sætter Eder under dets Grene, tilbagekalder her Erindringen om den 24de December 1864 — og, hvilke Storme der end rase i Eders Hjerte, hvilken Larm Verden end gjenlyder af, saa ville I der finde nogle Øjeblikkes Fred. Kun Faa

af Eder, kan jeg tænke, ville faa Lejlighed til at besøge Træet og sætte sig ved dets Fod; men Gud er allevegne, og Guds Fred ligesaa for hver den, som ønsker den og søger den. Julen være os en Opfordring til at søge den! Jesus udbrede den i vore Hjerter og over den hele Verden!

INDHOLD.

	Side.
1. En Julehøjtid under Korset.....	1.
2. To Julehøjtider.....	37.
3. Det første Juletræ.....	65.
4. Den hellige Fortrøstning.....	97.
5. Fristedet.....	139.
6. En Julehøjtid ved Nordpolen.....	171.
7. Jul og Krig.....	195.

De i Fortællingerne indflettede Vers ere tagne fra følgende Steder:

Side 93 og 95: David's 68 Psalme (Grundtvig: Sang-Værk Nr. 209).

Side 99: Luther „Vom Himmel hoch“ (Overs. af F. L. Mynster).

Side 119: Luther „Aus tiefer Noth“ (Overs. af F. L. Mynster).

Side 144 og 157: David's 116 Psalme (Arrebo: Davids Psalter).

INDEX

1. Einleitung über Kometen 1

2. Die Kometen 1

3. Die Kometenbeobachtung 1

4. Die Kometenbeobachtung 1

5. Die Kometenbeobachtung 1

6. Die Kometenbeobachtung 1

7. Die Kometenbeobachtung 1

8. Die Kometenbeobachtung 1

9. Die Kometenbeobachtung 1

10. Die Kometenbeobachtung 1

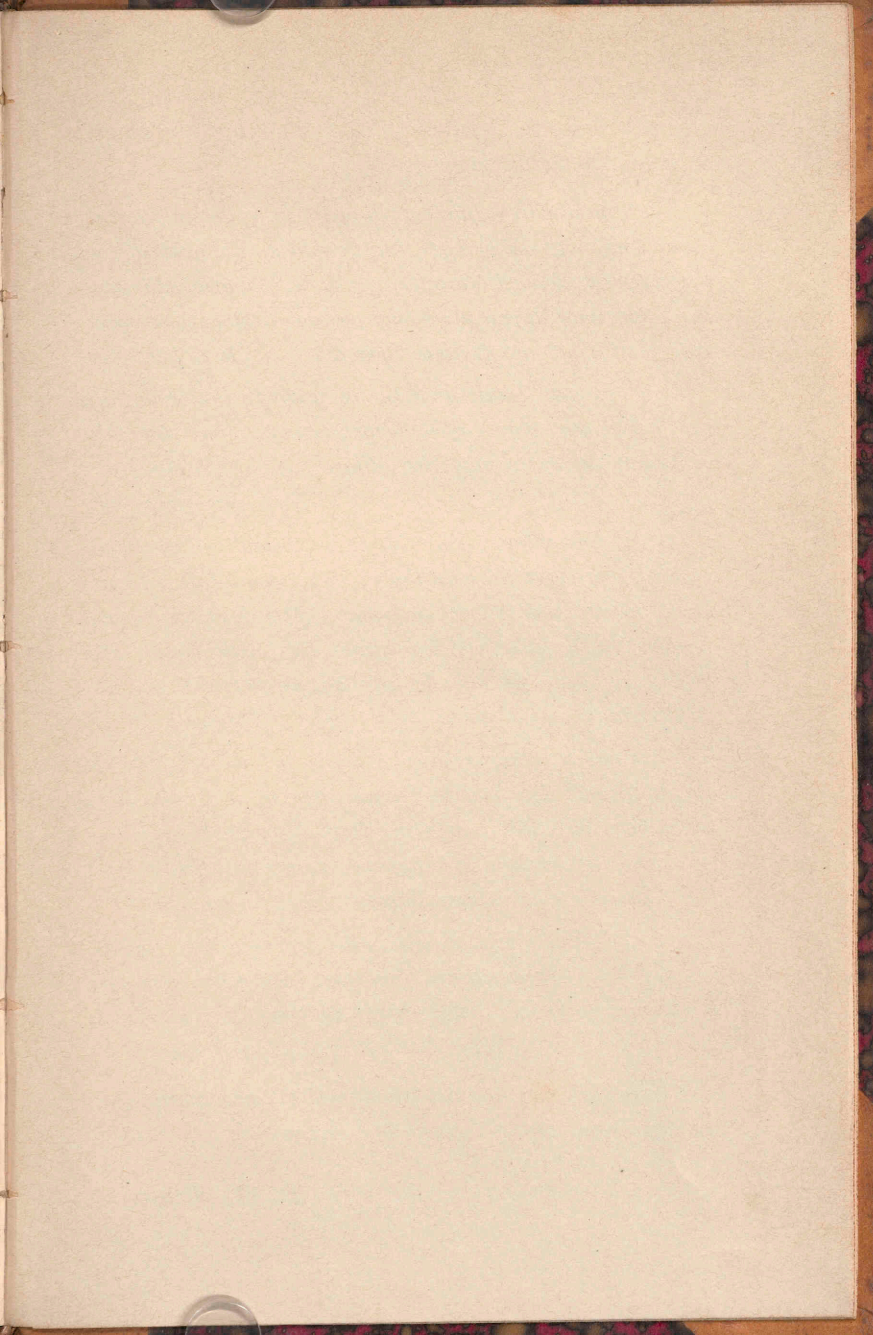
11. Die Kometenbeobachtung 1

12. Die Kometenbeobachtung 1

13. Die Kometenbeobachtung 1

14. Die Kometenbeobachtung 1

15. Die Kometenbeobachtung 1

Af Pressens Udtalelser 1876 om 1ste forlængst udsolgte Oplag fremhæves:

Igjennem disse „Julefortællinger“ gaar der en religiøs Grundtone, og de bringe tillige smukke Vidnesbyrd om Forfatterens Fortællertalent . . . Disse Smaafortællinger, der kunne anbefales som en sund og god Lektüre, ere oversatte i et smukt og flydende Sprog. („Berl. Tid.“)

. . . det baade poetiske og gudfrygtige Sindelag, der aabenbarer sig i alle Fortællingerne, gjør dem vel-skikket til at læses saavel af Yngre som af Ældre.

(„Nær og Fjern.“)

„Julefortællinger for Store og Smaa“ er en Samling af historiske Fortællinger, der som Titlen lover, kunne glæde baade Store og Smaa. Det Mesterskab, som „Juliens“ Forfatter er vel kjendt for, har heller ikke nægtet sig her, saa man lægger Bogen bort med ublandet Tilfredshed.

(„Dagbladet.“)

Disse Fortællinger have et Præg af hjertelig Fromhed og levende Tro paa en Forsynsstyrelse, der giver Mod til at vove Livet for Vorherres Sag, og disse Egenskaber ville sikre dem en god Modtagelse i mange kristelige Huse, hvor man deler Forfatterens Livssyn. („Morgenbladet.“)

. . . Vi bede vore Læsere selv læse Bogen og glæde sig ved den. Oversætteren forijener Tak, fordi han har gjort disse ypperlige Smaastykker tilgængelige for danske Læsere. (Pastor D. C. Prior i „Fædrelandet“).

Prisen er den samme for denne **illustrerede** som for den 1ste **ikke** illustrerede Udgave.

F. H. Eibe.

